

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEBRİZ KENTİ KUHIŞTAN PARKI PEYZAJ TASARIMI

Roya FARSHİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ANKARA

2011

Her hakkı saklıdır

Yrd.Doç.Dr. Ekrem KURUM danışmanlığında, **Roya FARSHI** tarafından hazırlanan bu çalışma 19/7/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof.Dr. Hayran ÇELEM

Üye : Yrd.Doç.Dr. Ekrem KURUM

Üye : Prof. Dr. Halim PERÇİN

Üye : Prof.Dr. Alper ÇABUK

Yukarıdaki sonucu onaylıyorum

Prof.Dr. Özer KOLSARICI

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Tebriz kenti kuhistan parkı peyzaj tasarımı

Roya FARSHİ

Ankara Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman : Yrd .Doç. Ekerem KURUM

Kentsel planlamada açık ve yeşil alanlar, içinde buldukları kentlerin düşünsel, estetik özelliklerini yansıtır. Bugüne kadar rekreasyonel alanların kullanıcı profilleri ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla farklı kurum, kuruluş ve kişilerce bir çok araştırma ve çalışmalar yapılmış ve halen de devam etmektedir.

Kentsel çevre düzenleme çalışmalarında parklar, güzel görünümlü yerler, çıplak ve boş alanlar, su alanları gibi temel elemanlar kaynak olup doğayı temsil ederler. Kent halkını doğaya ve rekreasyona olan talebi değişik nitelik ve boyutta olduğu için kentteki düzenlemelerin de, bu gereksinimi karşılayacak nitelikte olması gereklidir. Bu çalışmalarda, insanların rekreasyonel gereksinimleri karşılanırken, kullanıcıların profili ve beklentileri göz önünde tutulmalıdır. Kent parklarının profili ve kullanıcılarının beklentilerinin tam olarak belirlenmeden yapılması, ileride geri dönüşü olmayan bir takım sorunlara neden olmaktadır.

Kentsel ortamlarda özellikle yeşil alanlar ekolojik, ekonomik, fiziksel, toplumsal, estetik işlevleri ile kaliteli yaşam çevrelerinin oluşumunda önemli rol oynamaktadırlar. Açık ve yeşil alan sistemleri daha yaşanabilir çevreler oluşturarak “kentlileşme”ye katkıda bulunurlar.

Bu çalışmada açık ve yeşil alan kent planlama ile ilişkileri çerçevesinde ele alınmış, açık ve yeşil alan sistemi yaklaşımı üzerine düşünceler geliştirilmiştir. Çalışmada öncelikle sistem kavramı tanımlanmış, açık ve yeşil alan sistemi konusundaki fikir ve görüşlere de yer verilmiştir. Dünyada park ve yeşil alan standartları ve anketlerden elde edilen bilgiler göz önüne alarak tasarıma başlanmıştır. Kuhistan parkı Tebriz kent yeşil kuşağının bir parçası olduğu için çeşitli kullanımlar tasarlanarak kentin eksik rekreasyon, tören , spor, çocuk oyun alanları, botanik bahçesi ve özellikle eksik olan tema parklarının giderilmesi göz önüne alınmıştır.

Temmuz 2011, 170 sayfa

Anahtar Kelimeler : Tasarım , kuhistan parkı , kent parkları , yeşil alan , kentsel açık alan , kentsel yeşil alan ,tebriz parkları .

ABSTRACT

Master Thesis

Landscape design of tabriz kuhestan park

Roya FARSHI

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor : Dr. Ekrem KURUM

In the urban planning open and green spaces transmit the special and esthetics of these cities. Until now, different kinds of foundation, corporation and people have made lots of research and study to determine user profiles and expectations of recreational areas.

Parks in civic environment arrangement works represent nature and be fundamental basic elements like pleasant locations, empty areas, aquatic areas. In spite of the fact that, natural and recreational demand of city folks is different quality and size, regulations in city might be satisfy requirements. At this study, while supplying people's profiles and expectations might consider. If profile of urban city parks and user's wants and demands are not determine, it trigger some nonrecycle problems. In urban green space field, at life, which high quality sight of functional ecological, economical, physical, social and beauty identity have a lot of importance. Open and green systems have great influence at urbanity which creating life optimum environment.

In this thesis, in urban planning field about open and green systems, at first meaning an classifying of systems are presented. After presenting standards of urban space and parks, proceed to design park base on information of gathering from questionnaire. Although that, Kuhestan Park is part of green belt, have a lot of function such as recreation space, sport space, play ground, botanic garden and theme park for completing present defect are considering in city.

July 2011 , 170 pages

Key Words : park design , kuhestan park , urban parks , green space, urban open space , urban green space , tabriz parks .

TEŞEKKÜR

"Tebriz Kuhistan Parkı Tasarımı" konulu tez çalışmalarımı yönlendiren, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek, akademik ortamda olduğu kadar beşeri ilişkilerde de engin fikirleriyle yetişme ve gelişmeye katkıda bulunan danışman hocam Sayın Yrd.Doç.Dr.Ekrem KURUM 'a, çalışmalarım süresinde maddi manevi desteklerini esirgemeyen değerli bölüm başkanımız sayın, Prof. Dr. Hayran ÇELEM bilimsel yaklaşımı kendilerinden öğrenmeye çalıştığım, değerli hocalarım Sayın Prof.Dr.Yalçın MEMLUK'a Çalışmalarımın sırasında önemli katkılarda bulunan ve yönlendiren sayın Prof.Dr.Dicle OĞUZ'a , Prof.Dr.Oğuz YILMAZ'a proje kapsamında bilgi ve yeşil alan rakamlar konusunda yardımcı olan Tebriz Yeşil Alan Daire Başkanlığı'na, anket çalışma ve değerlendirme konusunda yardımcı olan istatistik uzmanı Sayın Neda Najmi'ye ve tez jürimde görev alan, görüş ve önerileriyle beni destekleyen Sayın Prof.Dr. Halim PERÇİN (Ankara Üniversitesi) ve Sayın Prof.Dr.Alper ÇABUK'a (Anadolu Üniversitesi) ve beni destekleyen her kесе en derin duygularla ayrı ayrı teşekkür ederim.

Roya FARSHİ
Ankara, Temmuz 2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
SİMGELER DİZİNİ.....	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	ix
HARİTALAR DİZİNİ.....	xii
1.GİRİŞ.....	1
2.KURAMSAL TEMELLER.....	2
2.1 KENTSEL AÇIK VE YEŞİL ALAN KAVRAMLARI.....	2
2.2 Kentsel Açık-Yeşil Alan Sınıflandırması.....	10
2.3 Açık – Yeşil Alan Standartları.....	18
2.4 Açık – Yeşil Alanların İşlevleri.....	24
2.5 Kent Parklarının Tarihsel Gelişimi.....	27
2.6 Park Konumlama İlkeleri.....	35
2.7 Kent Parklarının Tasarım İlkeleri	39
2.8 Dünyadan ve Türkiyeden Önemli Kent Parklar Örneği.....	53
2.8.1 Central Park Amerika örneği :.....	53
2.8.2 Parc De La Villete :Fransa örneği :.....	57
2.8.3 Brirkinhead Park :İngiltere örneği.....	63
2.8.4 Hyde Park : İngiltere örneği.....	65
2.8.5 İspanya örneği : Park Güell.....	68
2.8.6 Altn Park : Türkiye örneği.....	70
2.8.7 Gençlik Park :Türkiye örneği.....	71
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	84
3.1 Materyal.....	78
3.2 Yöntem	78
3. 2.1 Literatür çalışması.....	78

3.2.2 Kullanıcı anketi.....	78
3.2.3 Tasarım aşamaları.....	80
4. BULGULAR.....	81
4.1 Araştırma Alanına İlişkin Bulgular.....	87
4.1.1 Tebriz iklimi	87
4.1.2 Tebriz Açık ve Yeşil Alan Sistemi.....	91
4.2 Kullanıcı Anketi Sonuçları.....	99
4.3 Kuhistan Kent Parkının Projelendirme Aşamalar Tasarım Süreci.....	113
4.3.1 Alan analizi.....	113
4.3.2 Tasarım Düşüncesi.....	128
4.3.3 Leke Plan.....	128
4.3.4 Alan Kullanım Planı (Master Plan).....	136
4.4 Kuhistan Kent Park Yönetim Modeli.....	137
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	141
KAYNAKLAR.....	146
EKLER.....	155
EK 1 Anket Formu	156
EK 2 Tebriz Süs Bitki Örtüsü.....	162
EK 3 Tebriz Florası.....	164
ÖZGEÇMİŞ.....	167

SİMGELER DİZİNİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABB	Ankara Büyükşehir Belediyesi
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
DSİ	Devlet Su İşleri
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu
A.İ.B.Ü	Abant İZZET Baysal Üniversitesi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Büyük Londra Planı-Yeşil Kuşak	7
Şekil 2.2 Washington kenti radyal koridor planı	8
Şekil 2.3 Yeşil örgün.....	10
Şekil 2.4 Chicago Grant Park	44
Şekil 2.5 Pauline HO, Gc Park Shanghai.....	49
Şekil 2.6 Meksika “Floating Gardens”	49
Şekil 2.7 Pioneer Courthouse Square Oregon,.....	51
Şekil 2.8 Jackson Square, New Orleans Louisiana.....	51
Şekil 2.9 Plaza Hidalgo Mexico City.....	52
Şekil 2.10 Boston Public Garden Massachusetts.....	52
Şekil 2.11 Central Park'tan uydu görüntüsü.....	53
Şekil 2. 12 Central Park'ta köprüler.....	54
Şekil 3.13 Central Park'ta aktiviteler.....	55
Şekil 2.14 Central Park'ta aktiviteler.....	56
Şekil 2.15 Parc De La Villete, Paris, Fransa.....	58
Şekil 2.16 “Folie” Parc De La Villete, Paris, Fransa.....	58
Şekil 2.17“ Folie” Parc De La Villete, Paris, Fransa.....	59
Şekil 2.18 Parc De La Villete'den görüntüler.....	59
Şekil 2.19 Birkinhead Parkı Planı	64
Şekil 2.20 Birkinhead Park'tan görüntü	64
Şekil 2.21 Hyde Park Planı	65
Şekil 2.22 Hyde Park'tan görüntüler.....	66
Şekil 2.23 Battersea Parkı'nın havadan görünüşü	67
Şekil 2.24 Park Güell seramik detay.....	68
Şekil 2.25 Seramik örtüyle bezenmiş oturma alanı.....	69
Şekil 2.26 Park Güell'den bir görüntü	69
Şekil 2.27 Altınpark'tan uydu görüntüsü.....	70
Şekil 2.28 Altınpark'tan bir görüntü	71
Şekil 2.29 Gençlik Parkından uydu görüntüsü.....	72

Şekil 2.30 Gençlik Parkdan bir görüntü.....	75
Şekil 2.31 Harikalar Diyarı'ndan uydu görüntüsü.....	75
Şekil 2.32 Harikalar Diyarı Vaziyet Planı	76
Şekil 2.33 Harikalar Diyarı masal kahramanları	77
Şekil 4.1 İran'da Tabriz Kentinin konumu.....	81
Şekil 4.2, 4.3 Tebriz Kuzey Bağ.....	85
Şekil 4.4 Tebriz Fethabad Bağ.....	85
Şekil 4.5 Tebriz Fethabad Bağ Köşk konumu	85
Şekil 4.6 Tebriz Fethabad Bağ kuş görünümü.....	86
Şekil 4.7 Tebriz il gölü parkı.....	86
Şekil 4.8 Tebriz il gölü parkı.....	86
Şekil 4.9 Tebriz haritası	90
Şekil 4.10 Tebriz yeşil alan dağılımı.....	91
Şekil 4.11 Kuhistan park kent konumu.....	113
Şekil 4.12 Kuhistan park alanı çevresel kullanımlar.....	114
Şekil 4.13 Kuhistan park ulaşım planı.....	115
Şekil 5.14 Kuhistan park mevcut alan kullanımı.....	116
Şekil 5. 15 Kuhistan park alan eğim analizi.....	117
Şekil 4. 16 Kuhistan park bakı analizi.....	118
Şekil 4. 17 Kuhistan park yükseklik analizi.....	119
Şekil 4. 18 Alandan bir görüntü	124
Şekil 4. 19 Alanda mevcut gece kondular	124
Şekil 4. 20 Alandan kente bakış.....	125
Şekil 4. 21 Ağaçlandırılmış alanlar.....	125
Şekil 4. 22 Ağaçlandırılacak alanlar.....	123
Şekil 4. 23 Ağaçlandırılmış alanlar.....	123
Şekil 4. 24 Alanda mevcut fabrikalar.....	127
Şekil 4. 25 Otoyoldan alana giriş.....	127
Şekil 4.26 Kuhistan Park leke plan.....	131
Şekil 4.27 Kuhistan Park ulaşım plan.....	135
Şekil 4.28 Kuhistan Park alan kullanım planı (Master plan).....	136

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Mülkiyet açısından yeşil alan sınıflandırılması.....	13
Çizelge 2.2 Nasuh (1993) – Değirmencioğlu (1998) yeşil alan sınıflandırması.....	14
Çizelge 2.3 Kent içi yeşil alanlar için geçerli kullanım yoğunluğu ve gerekli alanlar....	16
Çizelge 2.4 Kentlerde yerleşim birimi ölçeğinde açık ve yeşil alanlar.....	17
Çizelge 2.5 İlkelere göre açık-yeşil alan tipleri ve standartları	19
Çizelge 2.6 Aktif ve pasif yeşil alanların birim insan grubu değerleri.....	20
Çizelge 2.7 Oyun ve dinlenme yerlerinin birim insan grubu değerleri.....	21
Çizelge 2.8 Yaş gruplarına göre gerekli alan ve uzaklıkları.....	21
Çizelge 2.9 Rekreasyon aktiviteleri için standartlar	22
Çizelge 2.10 Rekreasyon alanları ve donatım ilkeleri	23
Çizelge 2.11 Bir mahalle parkındaki kullanımlar için ayrılması gereken alan ölçüleri..	38
Çizelge 2.12 Park kalite kriterleri.....	42
Çizelge 4.1 Tebriz nüfus piramidi.....	83
Çizelge 4.2 Tebriz spor alanlar değerleri	83
Çizelge 4.3 Tebriz kapalı- açık spor alan değerleri.....	84
Çizelge 4.4 Doğu Azerbaycan ilinde bir ailenin rekreasyon aktivitelere harcadığı ortalama miktarı.....	87
Çizelge 4.5 Tebriz ortalama hava sıcaklığı miktarı 1977-2007.....	87
Çizelge 4.6 Tebriz ortalama yağış miktarı 1977-2007.....	88
Çizelge 4.7 Tebriz 30 yıllık hava nemi değerleri	88
Çizelge 4.8 Tebriz nisbi hava nemi ve rüzgar hızı.....	88
Çizelge 4.9 Tebriz rüzgar yönü ve değerleri	89
Çizelge 4.10 Aylık So ₂ miktarının ortalama değişiklikleri.....	89
Çizelge 4.11 Tebriz kentinin belediyeler dağılımına göre nüfus sayısı ve parkları.....	92
Çizelge 4.12 Tebriz kenti ayrıntılı yeşil alan miktarı.....	92
Çizelge 5.13 Tebriz kenti planlanan kişi başına düşen pak alan miktarı.....	92
Çizelge 4.14 Tebriz kenti kişi başına düşen pak ve yeşil alan miktarı	93
Çizelge 4.15 1.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	93
Çizelge 4.16 2.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	94

Çizelge 4.17 3.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	95
Çizelge 4.18 4.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	96
Çizelge 4.19 5.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	97
Çizelge 4.20 6.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	97
Çizelge 4.21 7.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	98
Çizelge 4.22 8.Bölge Belediyesinin yeşil alan değerleri.....	98
Çizelge 4.23 Şehitler Gülzarı yeşil alan değerleri.....	99
Çizelge 4.24 Park ziyaretçilerinin cinsiyete göre dağılımı.....	99
Çizelge 4.25 Park ziyaretçilerinin medeni durumu.....	100
Çizelge 4.26 kullanıcı yaş grupları.....	100
Çizelge 4.27 Park ziyareti ve eğitim düzeyi.....	100
Çizelge 4.28 Park ziyareti ve çalışma durumu.....	101
Çizelge4.29 Kullanıcıların oturdukları semtler.....	101
Çizelge 4.30 Park seçimi ve parkın kiminle ziyaret edildiği.....	102
Çizelge 4.31 Gelir grupları ve park seçimi.....	102
Çizelge 4.32 Park seçimi ve parka ulaşım.....	102
Çizelge 4.33 Parkın hangi mevsimde kullanıldığı.....	103
Çizelge 4.34 Parkın kullanım sıklığı.....	103
Çizelge 4.35 Parkın en çok kullanılma zamanları.....	103
Çizelge 4.36 Parkın kullanılma saatleri.....	104
Çizelge 4.37 Parktan memnuniyet.....	104
Çizelge 4.38 Parkın ziyaret edilme nedenleri.....	105
Çizelge 4.39 Parkın eksikleri ve sorunları.....	105
Çizelge 4.40 Parkta yer alması arzu edilen olanaklar.....	106
Çizelge 4.41 Kuhistan Park'tan beklentiler.....	107
Çizelge 4.42 Cinsiyet ve yaş grupları.....	107
Çizelge 4.43 Cinsiyet ve Parkın ziyaret edilme nedenleri.....	108
Çizelge 4.44 Cinsiyet ve Parkın eksikleri.....	109
Çizelge 4.45 Yaş grupları ve parkta yer alması arzu edilen olanaklar.....	109
Çizelge 4.46 Yaş grupları ve memnuniyet.....	110
Çizelge 4.47 Parka gelme sıklığı ve ziyaret etme nedenleri.....	111
Çizelge 4.48 Parka gelme sıklığı ve mevsimsel dağılışı.....	112

Çizelge 4.49 Parkı kullanma zamanı ve kullanma saati.....	112
Çizelge 4.50 alanın toprak sınıflandırması.....	120
Çizelge 4.51 Alanda bulunan toprak türleri ve özellikleri.....	121
Çizelge 4.52 Alanın toprak özellikleri.....	122
Çizelge 4.53 Alanda bulunan bitki türleri.....	123
Çizelge 4.54 Kuhistan park organizasyon yapısı.....	140
Çizelge 5.1 Tebriz kenti 2008 kalkınma planına göre yeşil alan miktarı	142
Çizelge 5.2 Kuhistan park alan kullanımı.....	145

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1 A Zonu , Macera Parkı.....	168
Harita 2 B Zonu, Minyatür Parkı.....	169
Harita 3 C Zonu, Şiir Parkı.....	170
Harita 4 D Zonu, Bilim Parkı.....	171
Harita 5 E Zonu, Spor Parkı.....	172
Harita 6 G Zonu, Mini Hayvanat Bahçesi.....	173
Harita 7 H Zonu, Piknik Alanı.....	174
Harita 8 İ Zonu , Kültür Parkı.....	175
Harita 9 K Zonu , Kamp Alanı.....	176
Harita 10 L Zonu , Botanik Parkı.....	177
Harita 11 Ana Giriş Meydanı	178
Harita 12 Su Meydanı.....	179
Harita 13 Toprak Meydanı.....	180
Harita 14 Ateş Meydanı.....	181
Harita 15 Rüzgar Meydanı.....	182
Harita 16 Master Plan	183

1. GİRİŞ

Kentsel yaşamda açık ve yeşil alanların gerekliliği yadsınamayacak bir gerçektir. Somut olarak tek tek algılanan açık ve yeşil alanlar kent içinde sürekli bir dizi halinde ve işlevsel bir yapı ortaya koyacak şekilde planlandıklarında kentin açık ve yeşil alan sistemini oluştururlar.

Açık ve yeşil alanlar ancak çok amaçlı ve sistemli bir planlama ile kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirebilirler. Başka bir deyişle, açık ve yeşil alan konusunda önemli olan, sadece onların kentlerdeki varlıkları değil, sistemli bir şekilde planlanmalarıdır. Aynı zamanda, oluşturulan sistemin mekan boyutunda olduğu kadar, zaman boyutunda da sürekliliği sağlanmalıdır.

Bu çalışmada Tebriz kenti yeşil ve açık alan irdelenmesi ile hem ekolojik, rekreasyonel amaçlı kişi başına düşen yeşil alan, rakam olarak ortaya çıkmıştır.

Ayrıca açık alan irdelenmesi ile alan kullanımı incelenerek, rekreasyonel amaçlı eksik alanlar bulunmuştur. Fiziksel açıdan kent yeşil alan miktarı ile, kentin tarihi dokusu, kent çevresinde sanayi alanlarının ve halkın özel rekreasyon kültürünü göz önüne alarak, kentte bir yeşil alan sistemi önererek, parça parça olan yeşil alanları birbirine bağlamak amacı ile bir bütün yeşil alan oluşturarak, iklimsel etkileri sağlamak mümkün olmaktadır. Tasarım konusu olan, alan kentin yeşil kuşağının bir kısmını oluşturmaktadır. En önemlisi İran'da bulunan en büyük park projesidir. Bu çalışmada bugüne kadar Tebriz parklarında bulunmayan kullanımlar, modern rekreasyon alanları oluşturmak, kent tarihini ve gelenekseli ortaya çıkarmak amacı ile tasarlanmıştır.

2.KURAMSAL TEMELLER

2.1 Kentsel Açık Ve Yeşil Alan Kavramları

Kentler, sürekli olarak gelişen fiziksel mekanlar oldukları için, bu mekanlarda yer alan unsurların sürekli olarak düşey ve yatay yönlerde değişimi ve yoğunlaşması söz konusu olmaktadır. Kentsel mekanlarda görülen bu değişim ve yoğunlaşmalar, bir taraftan kentsel mekan içinde sıkışıklığa neden olarak serbest ve rahat yaşama olanağını ortadan kaldırmakta, diğer taraftan ise çevreye doğru olan yayılmalarla ekonomik ve teknik zorluklara neden olmaktadır. Bugün endüstrileşme ve hızlı kentleşmenin görüldüğü büyük kentlerin çoğunda, nüfus artışına paralel olarak artan yapı yoğunluğu ve plansız gelişmeler ve yanlış yer seçimleri, kentlerin kırsal alanlarla olan ilişkilerinin kopmasına, kentte yer alan mevcut açık ve yeşil alanların hızla tüketilmesine, kent yaşamının monotonlaşmasına ve kentlerin insan yaşamı için sosyal, kültürel ve biyolojik açıdan yetersiz çevreler haline dönüşmesine neden olmaktadır.

Fiziksel, sosyal, biyolojik ve hijyenik yönden ortaya çıkan bu tip sorunların var olduğu bugünün kentlerinde insanları doğaya yaklaştıracak, onlara enerji ve canlılık verecek, özellikle rekreasyonel aktivitelere olanak sağlayacak karakterde açık ve yeşil alanlara büyük gereksinim duyulmaktadır.

Kentleşme olgusuyla birlikte ortaya çıkan ve kentlerin fiziksel kalıpları içerisinde sürekli var olan açık-yeşil alan kavramları, kentlerin biçimleriyle doğrudan ilişkili olduğu gibi, kentlerin fiziksel karakterlerinin oluşmasında da belirleyici olmuşlardır. Kent planlama uygulamalarında yüzyıllık bir geçmişe sahip olan açık alan - yeşil alan - açık-yeşil alan kavramları farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

Gold (1980) açık alanları, kentsel yerleşim alanlarında ve kent çeperinde fiziksel sınırlar oluşturarak, kentlerin doğal kimliklerinin ve peyzaj özelliklerinin sürdürülmesini sağlayan, doğal olarak bulunan veya insan eliyle şekillenmiş arazilerin genel adı olduğunu belirtmektedir. Yeşil alanları ise, kentsel doku içinde estetik, kültürel ve

sürdürülebilir arazi kullanımına yönelik olarak çok amaçlı planlanan ve tasarlanan kamu veya özel mülkiyetteki alanlar olarak tanımlamaktadır (Keleş 1990).

Açık alan; insanın yaşantısını sürdürdüğü üzerinde yapı yapılmış kapalı alanların dışında kalan ya doğal durumda bırakılmış, ya da tarımsal ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış kent parçasıdır. Yeşil alan ise; kent ve kasabalarda, insanların dinlenmesine, gezmesine, çocukların oynamasına ayrılan ve bu yerlerin yoğun yapılanmış bir görünüm kazanmasına engel olmak amacıyla kent yönetimlerince düzenlenen ortak kullanım alanı” olarak tanımlanmaktadır (Keleş 1990).

Yerleşmelerin fiziki planlamalarında barınma, çalışma, hizmetler ve ulaşım dışında kalan alanları, yeşil veya boş zamanları değerlendirme alanları / bölgeleri olarak tanımlanmaktadır (Çetiner 1979).

Açık ve yeşil alanlar, kent içi ve kırsal karakterdeki yerleşmelerde, insanların çeşitli rekreatif ihtiyaçları için yararlandıkları küçük-büyük yüzeyler ve boşluklardır. Bu tür alanlar kentte yaşayanların fiziksel ve psikolojik gereksinimleri için dinlenme, eğlenme, spor yapma gibi aktivitelerine olanak tanırlar (Pamay 1978).

Toplumbilimci Geray, açık ve yeşil alanları “kentleşme, endüstrileşme ile yoğunluk artışı sonucunda doğadan kopmakta, doğayı bozmakta olan insanın doğaya yaklaşmasını, onu korumasını, kullanmasını sağlayan alanlar” olarak tanımlamaktadır (Durmuş 1997).

Kentsel alanlardaki fiziki planlamanın çerçevesini çizen düzenlemeler ve uygulamalara yön veren yasa ve yönetmeliklerde açık ve yeşil alanlar kent bölgeleri tanımları ve alan kullanım şartları, sosyal ve kültürel alt yapı alanları başlığı altında ele alınmakta ve, “toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanlarının toplamı olacak ifade edilmektedir. Metropol ölçekte fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ile bölgesel parklar bu alanlar kapsamındadır.

Tüm bu tanımlar kapsamında kentsel açık alanlar; sadece orada yaşayanların değil, tüm kentlilerin ortak kullanım alanı olup, üzerinde yapı bulunmayan, sokak, cadde ve

mevyan vasıtasıyla kent içinde yer alan çeşitli bölüm ve yapıları birbirine bağlayan kamusal mekanları içermektedir.

Açık alanlar, kentlerin fiziki yapılarında kitle boşluk ayarlamasına yardımcı oldukları için denge elemanıdır. Kentsel yeşil alanlar; insanların bir araya gelerek eğlenmesine, dinlenmesine olanak sağlayan, sosyal ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve toplumsal ilişkilerin geliştirilmesinde büyük öneme sahip çocuk bahçesi, dinlenme alanı, gezinti alanı, oyun alanı, piknik alanı, eğlence ve kıyı alanlarının toplamıdır.

Yeşil alanlar yalnızca kentlinin doğrudan faydalandığı alanlar olmayıp, kent yakınında bulunan işlevsel yeşil alanları da kapsayan kentsel açık ve yeşil alanlar ise; kentleşme, endüstrileşme ve kente yapılan göçler sonucunda oluşan nüfus artışı nedeniyle doğadan kopmakta olan insanların, fiziksel ve psikolojik gereksinimlerine olanak sağlayarak onların doğaya yakınlaşmalarını sağlayan alanlardır.

Yeşil alan kavramı, mevcut açık alanların bitkisel elemanlar (odunsu ve otsu bitkiler) ile kaplı veya kombine edilmiş yüzey alanları olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre her yeşil alan bir açık alan niteliğindedir. Ancak her açık alan yeşil alan olmayabilir (Gül ve Küçük 2001).

Yuen'e (1996) göre kentsel yeşil alanlar, kent mekanı içinde fiziksel ve sosyal çevrenin niteliğini belirleyen, eğitimsel, kültürel ve rekreasyon amaçlı kullanımlara olanak tanıyan ve toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık olan kamu mekanları biçiminde tanımlanmıştır (Alkay ve Ocakçı 2003).

Açık ve Yeşil Alan Sistemleri; Açık ve yeşil alanlar, fiziksel işlevleri ve kentlerin fiziksel planlamaları açısından bir sistem olarak ele alınmıştır ve kentin çevresini tümüyle saran yeşil alanlar yeşil kuşak (greenbelt) sistemi, çevreden kent merkezine doğru şeritler veya koridorlar halinde yeşil kama (green wedge) sistemi, kentin topoğrafik yapısı ile doğrudan ilişkili doğrusal yeşil alan sistemleri, kent merkezinden dışa doğru ışımsal olarak açılan yeşil şeritler ışımsal yeşil alan sistemleri ve büyük

kentlerin 15-20 km uzaklığında düşük yapı yoğunluğunda yeşil alan ağırlıklı yerleşimlerin oluşturduğu yerler ise uydu/peyk yeşil alan sistemleri olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, tüm kentsel açık alanların yeşil yollarla birbirine bağlanması ile oluşturulan yeşil örgün (green network/green web) sistemi ve rekreatif yol planlamasının en özel biçimi olan yeşil yol (green way) sistemleri geliştirilmiştir (Arslan 1996).

Yeşil Kuşak (Green Belt); Yeşili bir sistem olarak ele alan ilk planlama yaklaşımı yeşil kuşak (green belt) sistemidir. Yeşil kuşak kavramı ilk olarak Ebenezer Howard'ın sanayileşmiş kentlerde gelişigüzel yapılaşmış çevreler için kırsal yaşam ile kent yaşamını bir arada tasarlayan bahçekent örneği ile ortaya çıkmıştır. Bu yerleşme modelinde kentin çekirdeğinde konut kullanımları, kentin çevresinde ise sanayi ve alışveriş alanları bulunmaktadır. Kentin gelişimini sınırlamak, rekreasyon gereksinimlerini karşılamak, tarım alanlarına yer verebilmek amacıyla kent çevresinde yeşil kuşak önerilmiştir (Arslan 1996).

Özellikle yirminci yüzyılın ilk yarısında bazı kentlerde uygulanan yeşil kuşak sistemi, kentin istenmeyen yönlerde olabilecek gelişimini sınırlandırmakta, kentin karakterini korumakta ve kent çevresinde kentin yeşil alanı olarak işlev görmektedir. Kent çevresinde oluşturulacak yeşil kuşağın alan büyüklüğü, biçimi ve karakteri kendisine yüklenen işlevlere bağlıdır. Yeşil kuşaklar, erozyondan korunma, doğa koruma, tarımsal üretim ve rekreasyonel amaçlı olarak değerlendirilebilmektedir (Uzun 1993).

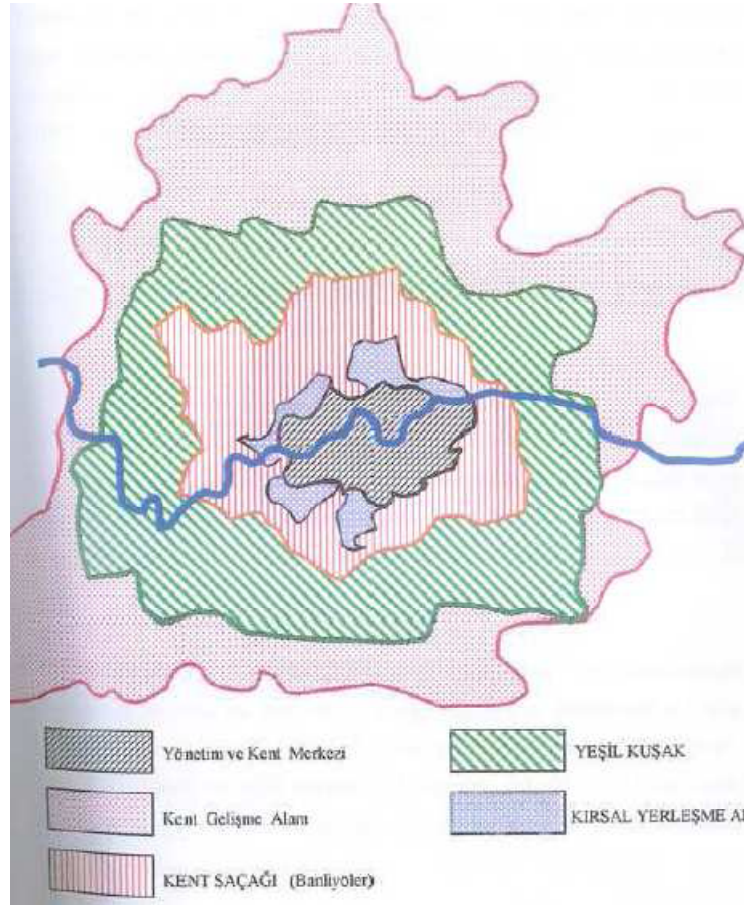
Yeşil kuşak kavramı, kentlerin sürekli gelişerek birçok soruna neden olmasını önlemek amacıyla ana kenti çepeçevre saran bir yeşil kuşaktan sonra ana kentle ve birbirleriyle ilişkili uydu kentlerin kurulması fikrinden üretilerek geliştirilmiş bir teoridir. Kent çevresinin bir kuşak şeklinde açık alanlarla çevrilmesi fikri antik çağlara dayanmaktadır. Çoğunlukla kent halkının yiyecek ihtiyacının karşılandığı ve kent savunmasının yapıldığı bu alanlar yöre halkının rekreasyon, spor-oyun ve halk faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanlar olma özelliğini taşımaktadır (Değirmencioglu 1995, Albayrak 2006).

Yeşil kuşak sistemi, kent sistemini dıştan tümüyle saran bir yeşil alan sistemidir. Bu sistem ile kentin istenmeyen yönlerde olabilecek büyüme ve gelişmesi sınırlandırılmakta, belli bir noktada kentin yapılaşması durdurulmakta ve aynı zamanda da kent ve kent insanı için çeşitli işlevleri yerine getirmektedir (Çalışkan 1990).

Kent çevresindeki yeşil kuşağın alan, biçim ve karakteri kendisinden beklenen işleve bağlıdır. Yeşil kuşaklar, rekreasyonel amaçlı, erozyon ve doğa koruma ile tarımsal üretim amaçlı ya da çok yönlü kullanımlara yönelik olabilirler. Diğer taraftan, yeşil kuşakların kentlerin fiziksel yönden büyümesini engelleyen tampon bölge olma işlevleri yanında, planlanan genişliği oranında kentin uzağına yapı sıçramalarını da önleyebilirler. Kent içi yapı yoğunluğu ile nüfusun artması, yeşil kuşakların çok yönlü kullanılmasına olan gereksinimleri arttırmıştır. Kent yaşamının gürültüsünden ve kalabalığından kaçan kent sakinleri yeşil kuşak sisteminde, yeşil bir çevre içinde dinlenme ve rekreatif aktivitelere katılma gibi olanaklardan yararlanabilirler (Uzun 1987, Çalışkan 1990)

Yeşil kuşak planlama çalışmalarının ana ilkeleri (Çulcuoğlu 2000);

- Yeşil kuşağın formunu ve sınırlarını doğal sistemlerin biçimlendirmesi,
- Ekolojik/bütüncül planlama yaklaşımı,
- Kentten kıra açık alanlar sürekliliğinin oluşturulması,
- Kaynaklar ile alan kullanımları arasındaki ilişkinin koruma-kullanma dengesi içerisinde ele alınması olarak sınıflandırılabilir.

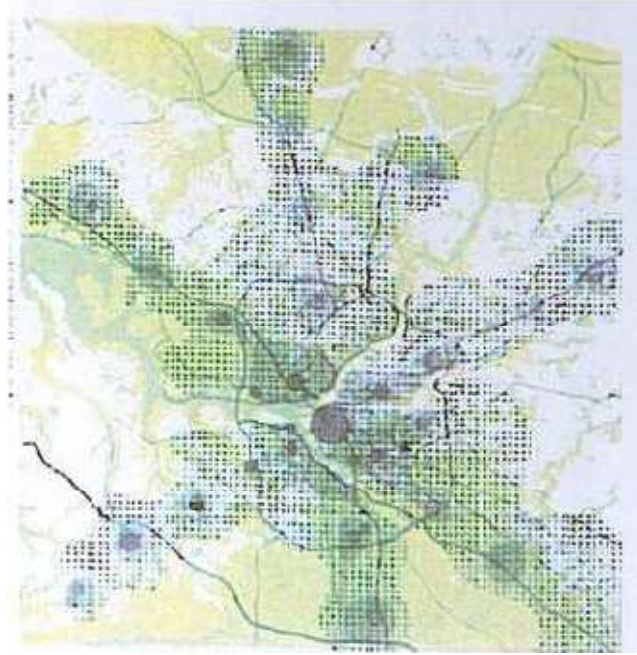
Şekil 2.1 Büyük Londra Planı-Yeşil Kuşak (Öztan 1968, Değirmencioğlu 1998, Albayrak 2006)

Lynch'e göre optimum kent büyüklüğünün sağlanmasında etkili olan, bununla birlikte, gelişen kentin periferisinde yer alan yeşil kuşak, yeni kentsel aktivitelere en uygun alanları teşkil ettiğinden sürdürülmesi zordur. Nitekim Maryland'deki yeşil kuşak ilk önce savaş konutları tarafından işgal edilmiş, daha sonra ise hükümet tarafından satınmıştır. Londra yeşil kuşağının yakın çevresindeki yaşayan halka pek çok rekreatif olanak sunması ve kent iklimini iyileştirici etkileri uygulamanın olumlu yönleridir (Öztürk 2004).

Yeşil Kama (Green Wedge); Yeşil kama sisteminde, kentin belirli yönlere gelişimi saptanarak bu alanların dış kısımları yeşil alanlarla kontrol altında tutulmaktadır. Bu yeşil kamalarla kentsel gelişim yönlendiği gibi, kentin rekreasyonel alan gereksiniminin

bir bölümü de karşılanmış olmaktadır. Yeşil kama sisteminde, yeşil şeritler veya yeşil koridorlar çevreden kente doğru gittikçe daralarak kent merkezine kadar sokulmaktadır. Bu şekilde yeşil alanlar birbirlerine bağlanmakta ve kent çevresindeki kırsal çevreleri kente bağlamaktadırlar (Çalışkan 1990).

Yeşil kama fikri asıl olarak merkezi kent karakterinde olan yıldız kent formu ile birlikte ortaya çıkmıştır. Daha çok kent içine uzanan akarsu ve vadi gibi çizgisel doğal ortamların varlığına bağlı olarak yeşil dokunun oluşturulmasıdır. Genellikle kırsal nitelikli alanlardan kent merkezine doğru daralarak sokulan kama oluşumu, yeşil kuşağa kıyasla erişilebilirlik oranı daha yüksek olan bir planlama şeklidir (Öztürk 2004, Albayrak 2006).

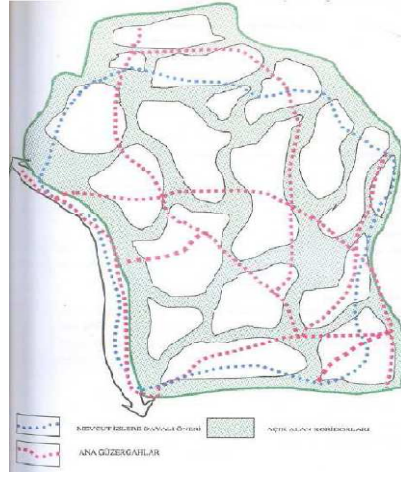
Şekil 2.2 Washington kenti radyal koridor planı (Öztürk 2004, Albayrak 2006).

Yeşil kuşak uygulamalarının yapıldığı bazı kentlerde, bu sistemin kentin kontrolsüz gelişimini durduramadığı ve kentlerin yeşil kuşağın dışına sıçrayarak gelişimlerini devam ettirdikleri görülmüştür. İşlevini tam olarak yerine getiremeyen bu sistemin yerine yeşil kama (green wedge) sistemi önerilmiştir.

Genellikle kırsal nitelikli alanlardan kent merkezine doğru daralarak sokulan yeşil kama oluşumu, yeşil kuşağa nazaran erişebilirlik oranı daha yüksek olan bir planlama şeklidir. Bu sistemde, kentin belirli yönlere gelişimi saptanarak bu alanların dışında kalan yerler yeşil alanlarla kontrol altında tutulmaktadır. Yeşil kamalarla, kentsel gelişim kontrol altında tutulabildiği gibi kentin rekreasyonel alan gereksiniminin bir bölümü de karşılanmaktadır. Bu sistemde, yeşil şeritler veya koridorlar, çevreden kente doğru gittikçe daralarak, kent merkezine kadar sokulmakta, böylelikle yeşil alanlar birbirine bağlandığı gibi, kent ile kırsal alanların da bütünleşmesi sağlanmaktadır (Uzun 1993).

1971 Moskova Master Planı'nda yeşil kama düzeninde planlanmış olan açık ve yeşil alanlar, kent merkezinin hemen yakınından radyal bir açılım göstererek kente yıldız formu kazandırmış, kent iklimi üzerinde de olumlu etkiler ortaya çıkarmıştır. Aynı şekilde Washington kentinde de vadi ve 'park yolları' nın kullanılmasıyla basit bir koridor sistemi oluşturulmuştur. Böylece birçok Amerikalı rekreatif gereksinimini metropoliten alan çerisinde karşılamaktadır. Kopenhag kentinde de görülebileceği üzere; geniş alanlara yayılan kent formlarını optimuma indirmede en iyi form olan yıldız formu, pek çok kent planının temelini oluşturmuştur. Bu planda ulaşım hatlarının belirlediği akslar arasında yer alan yeşil kamalar, kırsal alanlardan uzanarak kent merkezine nüfuz etmektedir (Öztürk 2004).

Yeşil Örgü Sistem ve Yeşil Yollar (Green Network); Yeşil örgün sistemi, grid formlu kentler için geliştirilmiş bir sistemdir. Ana fikir, bütüne herhangi bir yeşil sınır ile form kazandırmak fikrini bir kenara bırakıp, açık alanların kent bünyesi içinde eşit dağılımıdır. Açık alanı oluşturmada kullanılan grid sistemi aynı zamanda cadde ve yolları da oluşturmaktadır. Böylece kullanıcılar, kentin her bölgesinden açık alan sistemine kolayca ulaşabilir ve oradan da istedikleri yere gidebilirler. Grid sistemi aynı zamanda, ulaşım dışında rekreatif amaçlı gezilere de olanak vermektedir. Yeşil örgünün daha iç kesimlerinde ise, kamalarda olduğu gibi kırsal nitelikli alanlar yer almaktadır (Tazebay 1991).

Şekil 2.3 Yeşil örgün (Değirmencioğlu 1995, Albayrak 2006)

Yeşil örgün sisteminin 5 temel prensibi vardır:

Korunmuş çizgisel koridorlar biçiminde oluşturularak çevre kalitesini arttıran ve dış mekan rekreasyon olanağı sağlayan doğal, yeşil alanlar olan yeşil yolları ise, Little'a göre beş katagoride sınıflamak olasıdır :

- Kentsel akarsu kenarı yeşil yolları: Genelde yeniden geliştirme programlarının bir parçası çerçevesinde kentlerin içinden akıp giden akarsu kenarlarını / boylarını kapsamaktadır.
- Rekreasyonel amaçlı yeşil yollar, genelde oldukça uzun bir hat boyunca devam eden patika ya da belirgin iz niteliği taşıyan çeşitli özellikteki alanlardır. Doğal koridorlar olduğu kadar kanallar, terk edilmiş / kullanılmayan demiryolu güzergahları bu amaçla kullanılabilir alanlardır.
- Ekolojik açıdan ilgi çekici doğal koridorlar, genellikle nehirler ve akarsu boylarını kapsayan, bazen sırtlar ve yükseltiler boyunca da devam edebilen alanlardır. Doğa çalışmaları, bilimsel araştırmalar, yaban hayatının korunması, göçün ve tür değişiminin önlenmesi, yürüyüş, tırmanma amacı ile kullanılan alanlardır.
- Manzara yolları, tarihi yollar, görsel peyzaj değeri taşıyan güzergahlar, genellikle bir yol ya da otoyol / karayolu boyunca devam eden ve belli noktalarda yayaların aktivitelerine de olanak sağlayan noktaların bulunduğu, otomobillerden inilerek yer yer bu olanaktan yararlanan yollar ve alanlardır.
- Geniş kapsamlı yeşil yol örgün ya da sistemleri, genelde vadi, sırt gibi doğal arazi formuna oturtulan sistemlerdir. Bu sistemde bazı durumlarda değişik tipteki açık mekan ve yeşil yolların bir araya getirilmesi, kentsel ya da bölgesel ölçekte farklı kullanıma

sahip açık alan ve yeşil yol sistemleri ile ilişkilendirilmesi ile yeni seçenekler sunan yeşil yol sistemleridir. Bu sistemde arazi formunun biçimlendirdiği koridorların çizgisel özelliği nedeniyle, yürüyüş, atla gezinti, bisiklete binme, tırmanma gibi aktivitelere olanak sağladığı gibi yaban yaşamı açısından türlerin ve besin maddelerinin sürdürülebilirliğine olanak sağlamaktadır (Değirmencioğlu 1995, Albayrak 2006) .

Kent planlama çalışmalarında bu sistemlerin bir arada kullanılması, açık ve yeşil alanlardan istenilen ölçüde faydalanmayı sağlayacaktır. Kentin dış kısımlarına doğru olan gelişim engellenmek istendiğinde yeşil kuşakların oluşturulması, kent merkezine doğru yeşilin ulaştırılması ve kent makroformu içerisinde dağınık ve birbirinden kopuk olan yeşil alanların bütünleştirilmesi için yeşil kamaların oluşturulması ve bu sistemlerle birlikte kenti saran iz “trail” sisteminin uygulanmasıyla, insan-çevre ilişkisinin kurulduğu yeşil kentler hedefine ulaşabileceklerdir (Öztürk 2004, Albayrak 2006).

Yeşil Kalp (Green Heart); Kühn (2003)'e göre, Kent ve banliyö yerleşimlerini birbirinden ayıran bir tampon görevi üstlenen yeşil kuşağa karşılık bölgesel ölçekte kentleri birbirine bağlayan yeşil kalp de bir açık-yeşil alan sistemidir (yeşil kuşak = seperator, yeşil kalp = connector / integrator). Yeşil kalp ile 1930'larda oluşan kent organizması metaforu yeniden ortaya çıkmıştır. 1950'lerin Almanya'sında ve Batı Avrupa ülkelerinde kentler kan damarları, hücreleri ve kalbi olan organizmalara benzetilmişlerdir (Öztürk 2004, Albayrak 2006).

Kühn (2003)'e göre, yeşil kalp sisteminde kentler merkezi bir açık alan etrafında halka oluşturacak şekilde yer almaktadır. Bu sistem Hollanda'nın Rotterdam, Hague ve Utrecht gibi büyük kentlerini birbirine bağlayan çok merkezli bir planlama konseptidir (Randstadt Modeli).

Hollanda'daki yeşil kalpte zamanla kentleşmeye doğru genel bir eğilim oluşmuş, nüfus yoğunluğu ulusal ortalamanın üzerine çıkmıştır. 1970'li yıllarda kademeli olarak kırsal karakterini kaybetmeye başlayan yeşil kalpte yeni yol ve tren hatlarının inşası kaçınılmaz olmuştur. Yeşil kuşak “kent bölgesi”nin özünü oluşturan bir iç zondur. Fakat içerisinde doğa koruma alanları ve rekreasyon alanları yeterli miktarda değildir (Öztürk 2004, Albayrak 2006).

2.2 Kentsel Açık-Yeşil Alanların Sınıflandırması

Ankara Nazım İmar Bürosu'nun yaptığı çok genel bir sınıflandırmaya göre açık-yeşil alanlar;

- Kentsel ölçekteki açık-yeşil alanlar (Kent parkı, botanik bahçesi, stad vb)
- Yerel ölçekteki açık-yeşil alanlar (Çocuk bahçesi, çocuk oyun alanı, spor alanı) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Albayrak 2006).

Kentsel açık-yeşil alanlar; kullanım amaçları, şehir merkezine uzaklıkları, işlevleri, mekansal dağılımları, büyüklükleri, rekreasyon tipleri vb. özelliklerine göre farklı sınıflandırılmalarına dahil edilmişlerdir. Şehir plancısı Samuel Zisman açık alanları 3 grupta toplamaktadır:

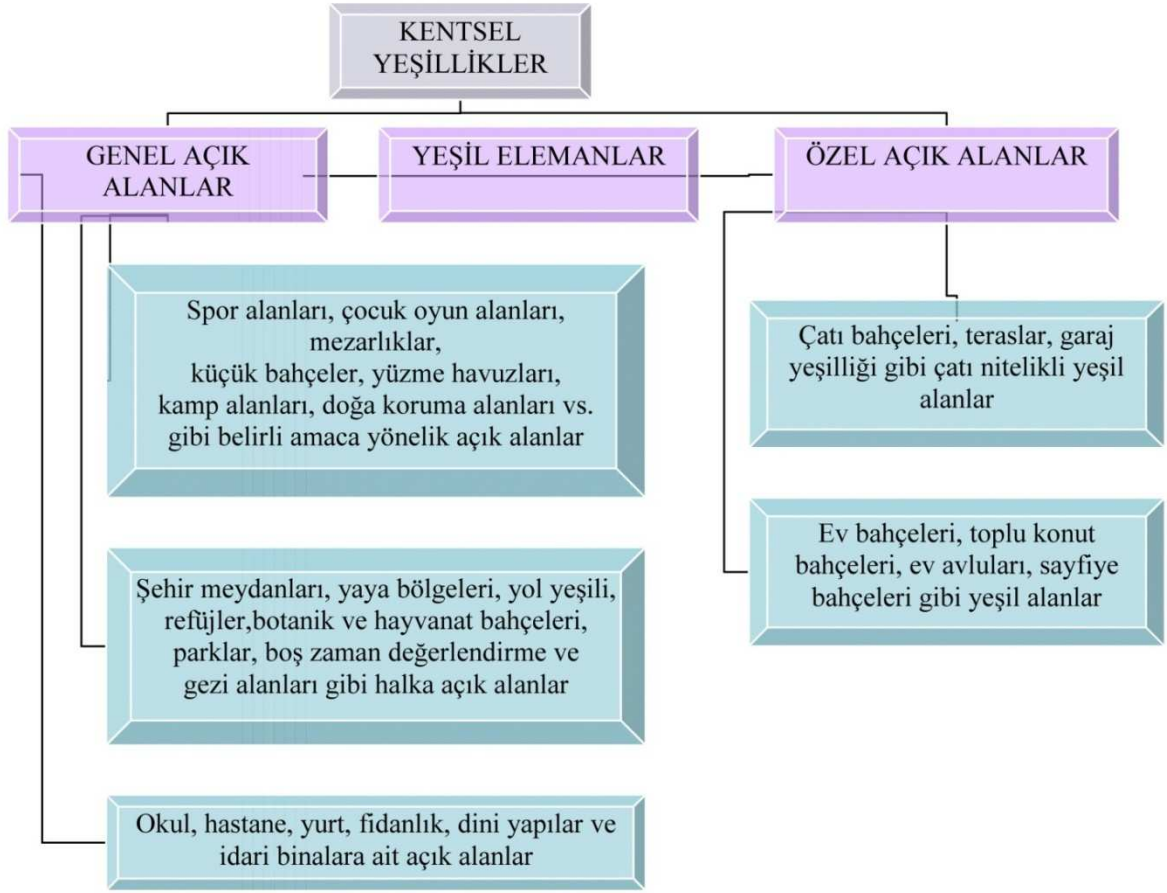
- Faydalanılan açıklıklar (baraj gölleri, drenaj ve sel kontrolü, hava ulaşım alanları vb.)
- Yeşil alanlar (park ve rekreasyon alanları, yeşil kuşaklar, yörel yollar, yapıları çevreleyen açıklıklar, tabiatı ve peyzajı koruma alanları)
- Koridor açıklıklar (hareket, ulaşım ve geçit yerleri) (Albayrak 2006).

Diğer bir ayırım ise Nasuh (1993) ve Değirmencioğlu(1998)'na göre şu şekildedir:

- İşlenmemiş açık alanlar: Doğal yeşiller, doğa koruma alanları
- İşlenmiş açık alanlar: İnsanın kültürel eylemleri şekillenmiş alanlar
- Nokta sosyal alanlar
- * Topluma açık alanlar (pasif olarak yararlanılan park, bakı noktaları ve görsel yeşiller),
- * Topluma yarı açık alanlar,
- * Özel mülkiyetteki açık alanlar şeklinde yapılmıştır (Albayrak 2006).

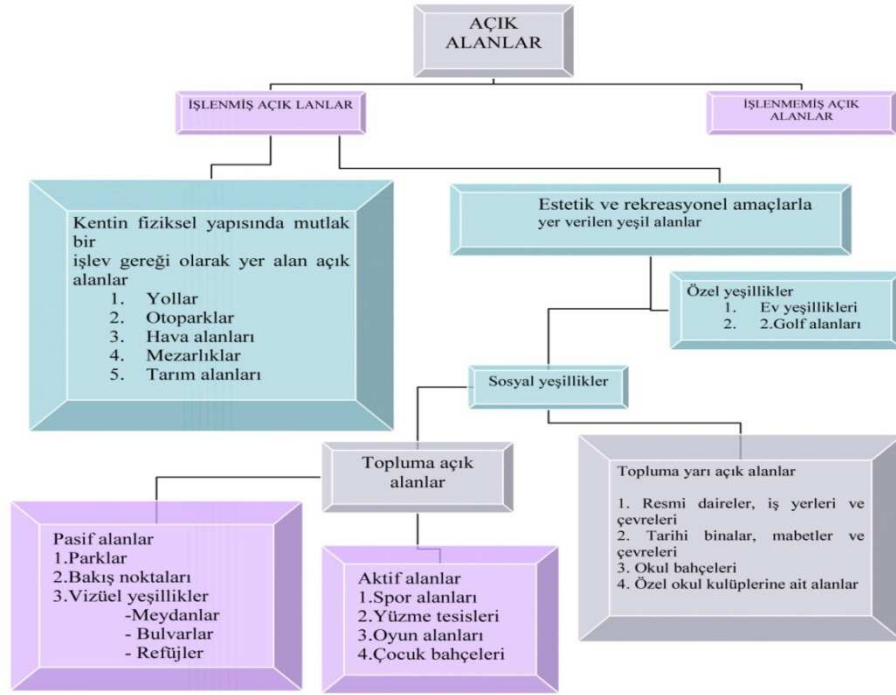
Bir başka sınıflandırmaya göre, kentsel açık-yeşil alanlar, kullanım durumuna göre genel, yarı özel ve özel alanlar olarak üç grup adı altında toplanabilir (Gül ve Küçük 2001).

Çizelge 2.1 Mülkiyet açısından yeşil alan sınıflandırılması (Gül ve Küçük 2001)

Yeşil alan planları oluşturulurken, kent dışı yeşilin kent içine kadar girmesi ve bunun kent ile bütünleşmesi yeşil alan planlanmasında temel ilkedir. Kent içi ve kent dışındaki yeşilin bütünleşmesi ile bir yeşil sistem elde edilmeye çalışılmaktadır. Bu sisteme göre düzenlenen yeşil alanlar; konum, kademelenme, fonksiyonlar ve büyüklük gibi kriterlere bağlı olarak çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır (Dil 2004).

Çizelge 2. 2 Nasuh (1993) – Değirmencioğlu (1998) Yeşil Alan Sınıflandırması

Yeşil alanları fonksiyonlarına göre aktif ve pasif yeşil alanlar olarak ikiye ayırabiliriz.

Aktif yeşil alanlar; toplumun yararına açık olan; dinlenme, eğlenme, bedensel aktivitelerde bulunmak amacıyla oluşturulan; park alanları, çocuk oyun alanları, spor alanları, kent içi ve çevresindeki korular, bölge parkları, golf alanları, yüzme, atıcılık gibi eylemlerin yapılabildiği alanlar aktif yeşil alanlar olarak ifade edilirler. Aktif yeşil alanlardan çocuk parkları, mahalle parkları, şehir parkları ve bölge parkları yeşil alan sisteminin farklı ölçekteki parçalarıdır. Yüzölçümü, fonksiyonu, konumu ve kullanım yoğunluğunun farklılığı açısından bu alanların projelendirilmesi, uygulanması ve sürekliliğinin sağlanmasında planlama ilkeleri açısından farklılıklar vardır (Dil 2004).

Pasif yeşil alanlar; Yapı parselleri içindeki özel bahçeler, çatı bahçeleri, kamuya açılmamış koru ve fidanlıklar, devlet ormanları, mezarlıklar, askeri alanlar, okul ve hastane bahçeleri, yol ve meydanlardaki güvenlik şerit ve refüjleri botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, sergi ve fuar alanları, tarım alanları, sebze ve meyve bahçeleri gibi

içerisinde herhangi bir bedensel aktivite alanı olmayan sadece çevreyi seyretme, gezinti ve dinlenme amaçlarıyla planlanan alanlara pasif yeşil alanlar denir (Kızılaslan 2007).

Konumuna göre yeşil alanlar; rekreasyon eylemlerine uygun yeşil alanları buldukları yerlere, kentle olan ilişkisine veya yeşil dokunun yoğunluğuna göre, kentsel yeşil alanlar ve kırsal yeşil alanlar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

Kentsel yeşil alanlar; Konut, endüstri, ticaret, eğitim gibi çeşitli fonksiyonlardan oluşmuş kent dokuları arasında yer alan parklar, dinlenmeye ve eğlenmeye olanak sağlayan kentsel rekreasyon alanlarıdır. Kent parklarının doğuş ve gelişimi incelendiğinde; topluma açık park fikri sanayileşmenin görüldüğü İngiltere’de 19. asırda başlamıştır. Yapılan ilk rekreasyonel parkların genel karakterleri toplum için geniş yeşil alanlar sağlaması yanında, Victorian, Pitoresk parklarda görüldüğü gibi tasarım içinde izole edilmiş hortikültürel teşhir çalışmalarının yer aldığı yeşil alanlar şeklindedir. Bu uygulamalarda topoğrafya, su, kayalar ve bitki örtüsü merkezi fikir etrafında tasarlanarak farklı sosyal gruplar için geniş çayırliklar planlanmıştır. Günümüzde ise endüstriyel koşullar ve kent yaşam biçimi yeni toplum yapısına göre hızla değişmiş, çalışma koşulları, hızlı nüfus artışı, yeni ihtiyaçlarla birlikte toplum yapısına göre tasarımı geliştirerek, klasik ve romantik yaklaşımlar terkedilmiş durumdadır (Kızılaslan 2007).

Kentlere ait yerleşme planları incelendiğinde, kent içerisindeki yeşil doku sisteminin önemli farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu farklılıkların ortaya çıkmasında kentin topoğrafyası, morfolojisi, iklimi, kentin karakteristik yapısı, yani tarım, ticaret, sanayi ya da turizm kenti olup olmaması ve kentin politikası önemli rol oynamaktadır. Kent içindeki konumları, kentle olan ilişkileri, kullanım yoğunluğu, büyüklüğü, yapısal karakterleri, fonksiyonları, etki alanları gibi kriterlere bağlı ve kent içerisinde yaşayan insanların, yaş, sağlık, kültür, meslek, sosyal ve ekonomik durumlarına göre farklılık gösteren kentsel yeşil alanlar; etki alanlarına, büyüklüklerine ve fonksiyonlarına göre bina düzeyinde, ilköğretim ünitesi düzeyinde, mahalle ünitesi düzeyinde ve kent ünitesi düzeyinde olmak üzere dört grupta sınıflandırılabilir (Aksoy 2001).

- A) Bina düzeyinde yeşil alanlar
- B) İlköğretim ünitesi düzeyinde yeşil alanlar
- C) Mahalle ünitesi düzeyinde yeşil alanlar
- D) Kent ünitesi düzeyinde yeşil alanlar
 - D- 1 Kent parkları
 - D- 2 Spor tesis alanları
- E) Kent çevresindeki açık yeşil alanlar
 - E -1) Bölge parkları
 - E -2) Kıyı parkları
 - E -3) Botanik bahçeleri
 - E -4) Hayvanat Bahçeleri
 - E -5) Sergi ve fuar alanları
 - E -6) Golf alanları

Bu alanlar, genelde yürüme mesafesinde, gün içerisinde boş zamanları değerlendirmek amacıyla aktif ve pasif rekreasyona uygun, ev ve çatı bahçeleri, çocuk bahçeleri, spor ve oyun alanları, mahalle parkları, kent parkları, meydan, cadde, bulvar ve yaya bölgeleri yeşil alanları olarak sayabiliriz (Aksoy 2001).

Çizelge 2.3’de kentsel yeşil alanlar için geçerli kullanım yoğunluğu ve gerekli alanlar görülmektedir.

Çizelge 2.3 Kent içi yeşil alanlar için geçerli kullanım yoğunluğu ve gerekli alanlar
(Çetiner, A., Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri)

TİPLER	NÜFUS YÖNÜNDEN ALINAN KABULLER	GEREKLİ ALAN
Oyun Yerleri	800 Nüfus için 4000 m ²	2-4 Ha
Mahalle Parkları	1000 Nüfus için 4000 m ²	0,8 Ha veya daha fazla
Eğlence Merkezi	800 Nüfus için 4000 m ²	6-8 Ha
Spor Alanları	800 Nüfus için 4000 m ²	4-12 Ha

Kentlerde yerleşim birimi ölçeğinde açık ve yeşil alanları şu şekilde sınıflandırabiliriz:

Kamusal (genel) açık-yeşil alanlar, toplumun yararlandığı veya tüm rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılandığı kamusal alanlardır. Kent ve mahalle parkları, kent ormanları ve koruluklar, mezarlıklar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, fuar ve sergi alanları, yol-bulvar ve refüjler, spor alanları gibi yerler sayılabilir.

Yarı özel açık-yeşil alanlar, çoğunlukla toplumun tümüyle yararlanamadığı sadece kurum ve kuruluşların çalışanları, aileleri veya belirli bir kesim tarafından belli şartlarda kullanımına açık alanlardır. Okullar, askeri alanlar, kamu kurum ve kuruluşlar, fabrika bahçeleri gibi.

Özel açık-yeşil alanlar ise sadece özel mülkiyetli alanlarda, sahipleri tarafından kullanılan özel mülkiyetli konut veya toplu konutlar gibi alanlardır. Kent içindeki açık-yeşil alanları, hizmet ettikleri kent birimine bağlı olarak işlev ve etkinliklerine göre bina düzeyinde, komşuluk düzeyinde, mahalle düzeyinde ve kent düzeyinde olmak üzere dört grup altında sınıflandırmak mümkündür (Gül ve Küçük 2001).

Çizelge 2.4 Kentlerde yerleşim birimi ölçeğinde açık ve yeşil alanlar (Ergin 1989)

Yerleşim Birimi Ölçeğinde	Açık ve Yeşil Alan Donanımları	Değerlendirme ölçeğinde
1. Mahalle ölçeğinde - Konut yakın çevresi - Yapı adası	<ul style="list-style-type: none"> • Oyun yerleri • Oyun alanları • Mahalle parkları • Spor alanları 	Ulaşılabilirlik: Yürüme ve görüş uzaklığı Büyüklük: m ² ve dekar olarak
2. Semt ölçeğinde	<ul style="list-style-type: none"> • Oyun parkları • Semt parkları • Spor alanları 	Ulaşılabilirlik: genelde yürüme uzaklığı, bisiklet ve motorlu taşıt olanakları Büyüklük: Hektar olarak
3. Kent ölçeğinde	<ul style="list-style-type: none"> • Kent parkı, kent ormanı • Botanik ve hayvanat bahçeleri • Fuar ve sergi alanları • Su yüzeyleri • Oyun parkları, lunapark • Kapalı, açık spor alanları, statlar 	Ulaşılabilirlik: Motorlu taşıt ve toplu taşıma olanakları Büyüklük: Hektar olarak donanım karmaşıklığı
4. Bölge ölçeğinde	<ul style="list-style-type: none"> • Bölge parkları, ulusal parklar • Ormanlar • Kamping, kamp alanları • Su kıyısı düzenlemeleri 	Ulaşılabilirlik: Motorlu taşıt ve toplu taşıma olanakları Büyüklük: Hektar olarak donanım karmaşıklığı

2.3 Açık – Yeşil Alan Standartları

Açık-yeşil alanlara ait değişik kişiler ve kurumlar tarafından verilmiş standartlar bulunmaktadır. Ancak bundan önce bu standartların belirlenmesinde hangi faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiğinin incelenmesi gerekmektedir. Tümer'e (1976) göre, açık-yeşil alanlara ait standart hesabında göz önüne alınması gereken kriterlerden bazıları söylenir;

1. Planlanacak alan içinde nüfus ve yaş dağılımı
2. Planlanacak alan içinde konut ve nüfus yoğunluğu
3. Nüfusun sosyo-ekonomik özellikleri
4. Nüfusun sağlık özellikleri
5. Nüfusun cinsiyet ve medeni durumu
6. Kent büyüklüğü ve kentin doğaya yakınlığı
7. Özel mülkiyetteki açık alan miktarı
8. İklim özellikleri
9. Kamu ulaşım ağı
10. Okul oyun alanları miktarı

Açık-yeşil alan standardı, genelde kişi başına düşen açık-yeşil alanların mere kare miktarı olarak, yani kent üzerindeki yeşil doku barındıran alanların tümünün, kentin genel nüfusuna bulunması biçiminde ifade edilmektedir. Ancak bu ifade sadece niceliksel bir yaklaşımdır. Açık-yeşil alanların, kapladığı alan kadar sahip olduğu donanımlar, işlevsellik ve estetik özellikleri de önemlilik arz etmektedir (Gül ve Küçük 2001). Açık-yeşil alan standardı, ülkeden ülkeye olduğu kadar ülkedeki kentler arasında da değişebilen bir olgudur. Çünkü kent insanının yaş, kültür, meslek ve ekonomik durumları farklı olacağından, yeşil alan gereksinimleri de farklılık göstermektedir. Açık-yeşil alan standartlarının saptanmasında, kentin fiziksel çevre özellikleri (iklim, topoğrafya, kentin konumu gibi) kadar sosyal, kültürel, ekonomik faktörler, kullanım yoğunluğu da önemli rol oynamaktadır. Açık-yeşil alanlar kent içindeki işlevlerini yerine getirebilmeleri için nitelik ve öncelik olarak yeterli olmasının yanı sıra hizmet sundukları insanların oturdukları bölgelere (mahalle, semt vb.) yakın, yani kolayca

ulaşılabilir olmalarına da bağlıdır (Gül ve K c k 2001).  lkelere göre açık-yeşil alanların olması gereken minimum büyüklükleri ve bu alanların 1000 kişiye gerekli miktarları  izelge 2.5’ de belirtilmiştir.

Çizelge 2.5 ülkelere göre açık-yeşil alan tipleri ve standartları (Tübitak 1987)

AÇIK ALAN TIPLERİ	A.B.D		KANADA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
	min. (da)	1000 kişi(da)	min.(da)	1000 Kişi(da)	min. (da)	1000 kişi(da)	min.(da)	1000 kişi(da)
Mahalle Parkı	12-20	8	61-81	4-8	20	-	6	12
Semt Parkı	81	12	16-81	4-8	200	-	6	14
Kent Parkları/ Metropolitan Parklar	-	4	101-810	20	600	-	1	2
Kent �evresi Rekreatyonel imkanlar	61-81	-	101-810	20	-	-	4	8
Bölge parkları	810	81	2025	16-40	400	-	4	12

Bir kentin açık-yeşil alanları sadece bunlardan ibaret değildir. Bu tablodaki değerlere, ayrıca yaşama eğilimlerine göre büyük  l de stadyum ve hipodromları, g l yüzeylerini, sergi alanlarını, botanik ve hayvanat bahçeleri ile kent ormanlarını da ilave etmek gerekmektedir. Bu durumda açık-yeşil alan gereksinimi 65m²’ye çıkmaktadır ( izelge 2.7). Çizelgede verilen standartlar nüfusu 500.000’in üstündeki kentler için kabul edilmektedir. Aktif alan gereksinimi hiçbir zaman kişi başına 6 m² ’nin altına düşmemelidir. Çizelge 2.6’ de aktif ve pasif yeşil alanların birim insan grubu için değerleri verilmiştir (Etli 2002).

Çizelge 2.6 Aktif ve pasif yeşil alanların birim insan grubu değerleri
(Etli 2002).

TÜRÜ	Dekar/kişi	Yer aldığı alan
AKTİF ALANLAR		
1. Çocukların oyun yeri(aletli)	2da/1000 kişi Oyun yerleri,	Mahalle parkları
2. Gençler için oyun sahası	6da/1000 kişi	Oyun yerleri, Mahalle parkları
3. Yüksek okul öğrencileri için spor sahaları	6da/1000 kişi	Semt parkları
4. Tenis, basketbol ve diğer sporlar	4da/1000 kişi	Oyun sahası
5. Yüzme	1 havuz/25000 kişi	
6. Büyük çapta kayak yarışları	400da/50000	kişi Büyük bölge parkları
7.Tırmanma, kamping, tabiat üzerinde araştırma	40da/1000 kişi	Bölge parkları
8. Golf sahası		Bölge parkları
PASİF ALANLAR		
1. Piknik Alanları	16da/ 1000 kişi Bütün	parklarda
2. Balık avı	80da/1000 kişi	Büyük şehir parklarında
Hayvanat bahçesi, Botanik bahçesi	4da/1000 kişi	Büyük şehir veya bölge parklarında
DİĞER ALANLAR		
1. Dinlenme alanlarında otopark	4da/1000 kişi	Oyun sahaları civarında
2. Kapalı alanlar (Eğlence yerleri)	4da/1000 kişi	şehir ve bölge parklarında
3. Açık hava tiyatrosu	4da/1000 kişi	Şehir parklarında

Çizelge 2.7 Oyun ve dinlenme yerlerinin birim insan grubu değerleri (Etli 2002)

Rekreasyon Alanları	Nüfus ölçütü da/1000 kişi		Alan Büyüklüğü ölçütü (da)		Rekreasyon Alanları içindeki Yeri
	En az	En uygun	En az	En uygun	
Çocuk bahçeleri	2	4	2	6	Tek olarak, oyun alanları mahalle, semt ve kent Parkları
Çocuk oyun alanları	4	8	8	20	Mahalle, semt, kent ve yöre parkları ile okul yakın çevresinde
Spor alanları	2	6	40	60	Tek olarak veya semt parkı içinde
Mahalle parkları	6	12	20	40	Tek olarak veya semt parkı içinde
Semt parkları	6	14	20	40	Tek olarak veya semt parkı içinde
Kent parkları	1	2	400	1000	Kent rekreasyon dokusu içinde ana rekreasyon alanı olarak
Yöre parkları ve mesire yerleri	4	8	1000	2000	Kent yakın çevresinde 30 dakikalık araba sürüş mesafesi içinde
Bölge parkları	4	12	3000	4000	Kent uzak çevresinde 1-2 saatlik araba sürüş mesafesinde
Milli parklar ve koruma alanları	30	60		Değişik	

Çizelge 2.8 Yaş gruplarına göre gerekli alan ve uzaklıkları (Özhelvacı ve Özer 1997; Bektaş 2003).

YAŞ	GEREKİLİ ALAN	KONUTA UZAKLIK
0- 2	-En çok 10 anne ve 10 çocuk için 30- 60 m ²	30 m dolaylarında
3- 6	-Konut başına 2 m ² -Öğrenci başına: -3 m ² bahçe, -1 m ² açık hava dersliği, -1 m ² eğitim bahçesi, -4 m ² dikili alan (toplam 9m ²)	-30-70 m arasında -150 m
7-11		Bu gibi yerlerde aradaki uzaklık en çok 350 m.
12- 15	-Konut başına 14 m ² (yeşillendirilmiş alanlarla bir arada) -Konut başına 14 m ² (yeşil alanlarla bir arada)	-En çok 350 m -Gözden uzak ve en çok 350 m
16- 20		- Kent dışında ya da yakın çevrede

Çizelge 2.9 Rekreasyon aktiviteleri için standartlar (Yıldız 1994)

Aktivite türü	Kişi başına alan gereksinimi	İdeal alan büyüklüğü (m ²)
AKTİF REKREASYON		
Küçük çocuklar için aletli oyun alanı	2023 m ² /1000 kişi	4047
Çocuklar için oyun alanı	6070 m ² /1000 kişi	12141
Daha büyük çocuklar ve büyükler için spor faaliyetleri	6070 m ² /1000 kişi	60705
Tenis, basketbol ve diğer kort sporları	4047 m ² /1000 kişi	8094
Yüzme	1 havuz/25000 kişi	8094
Ana kürekçilik faaliyetleri	404686m ² /50000 kişi	404686
Kamp, at biniciliği, sürücülük, doğal çalışma	404686m ² /50000 kişi	20235-40469
Golf	40469 m ² /1000kişi	485623
PASİF REKREASYON		
Piknik	16188 m ² /1000 kişi	Değişik
Pasif su sporları	1göl yada havuz /25000 kişi	
Hayvanat ve botanik bahçeleri	4047 m ² /1000 kişi	404686
DİĞERLERİ		
Rekreasyon alanlarında otopark	4047 m ² /1000 kişi	Değişir
Kapalı rekreasyon merkezi	4047 m ² /1000 kişi	4047-8094
Açık tiyatro	4047 m ² /25000 kişi	20235

Çizelge 2.10 Rekreasyon alanları ve donatım ilkeleri (TÜBİTAK 1987)

Alan ve tesis	Ölçüt	Ek bilgiler
Stadyumlar	1 Adet/100.000 kişi	Stadyum büyüklüğü kent gereksinmesine göre kararlaştırılmalı ve otopark yerleri Düzenlenmelidir
Futbol alanı	1 adet/25.000 kişi	Seyircisiz antrenman ve mahalle grupları takımları için birkaç alan beraberce geliştirilmelidir. Alanlarda atletizm için de olanak sağlanmalıdır.
Basketbol, voleybol, tenis	1 adet/5.000 kişi	Mahalle, semt parkları, çocuk oyun alanları içinde yer alırlar.
Yüzme havuzları (kapalı- olimpik)	1 adet/25.000-30.000 kişi	Spor tesisleri içerisinde, semt ve kent parklarında yer alırlar. Müsabakalar için seyirci yerleri düşünülmelidir.
Yüzme havuzları (açık)	1 adet/25.000-30.000 kişi	Okullara yakın mahalle ve semt parklarına veya spor alanları içerisinde yer alırlar. Bazılarının seyirci yerleri olabilir. Havuzlarda en az 2,5 m ² /yüzücü alanı sağlanmalıdır. En az 200 kişiye bir havuz düşünülmelidir.
Buz Pateni - Buz hokeyi alanı (kapalı)	1 adet/300.000-500.000 kişi	Kapalı spor tesisleri içerisinde geliştirilebilirler. 3.000-10.000 kişilik seyirci yeri bulunmalıdır
Spor alanları (kapalı)	1 adet/250.000 kişi	Basketbol, voleybol, yüzme, jimnastik, boks, güreş, eskrim ve atletizm gibi faaliyetlerin yer alacağı bir veya daha fazla yapıya sahip tesislerdir.
Botanik bahçeleri	1 adet/100.000 kişi	En az 1 adet kent ölçeğinde, diğerleri semt ölçeğinde Üniversite ve araştırma kurumları ile yapılacak eşgüdüm sonucu gerçekleştirilebilirler
Hayvanat bahçeleri	1 adet/250.000 kişi Kent ölçeğinde iyi	geliştirilmiş bir hayvanat bahçesi yeterlidir. Diğerleri çok daha küçük olarak semt parkları içerisinde küçük çiftlikler şeklinde gerçekleştirilebilir.
Kütüphaneler	1 adet/50.000 kişi	Kütüphaneler değişik büyüklükte olabilir. Rekreasyon merkezlerinde yer alabildikleri gibi semt ve kent parkları içinde okullara daha yakın geliştirilebilir. Ayrıca gezici kütüphaneler de unutulmamalıdır
Müzeler	1 adet/100.000 kişi	Kent parkları içinde bilim müzesi, arkeoloji müzesi gibi değişik konuları işleyen müzeler Geliştirilmelidir

2.4 Açık – Yeşil Alanların İşlevleri

Açık ve yeşil alanlar işlevleri fiziksel, sosyo-psikolojik, rekreasyonel, ekolojik ve arazi organizasyonu olarak beş ana başlıkta sınırlanmaktadır.

Fiziksel işlevler; Açık ve yeşil alanların kentlerdeki fiziksel işlevleri ana başlıklarıyla şu şekilde özetlenebilir;

- Açık ve yeşil alanlar kentlerin fiziksel yapılanmalarında denge elemanlarıdır ve mekansal olarak kitle-boşluk dengesini sağlamaktadırlar
- Kentsel işlevler ve kullanım bölgeleri arasında ayırıcı, bağlayıcı görev üstlenmektedirler
- Kentin geometrik yapı kitleleri arasında yer alan yeşil alanlar kentin fiziksel yapısının ortaya koyduğu tek düzeliği kırıp, kentin katı kalıplarını yumuşatarak kente organik bir yapı kazandırırken, kentte günlük, mevsimlik değişikliklerin algılanmasını da sağlamaktadırlar.
- Yaya ve araç trafiğine olumlu katkı sağlamaktadırlar
- Açık ve yeşil alanların kent iklimi üzerinde çok yönlü etkileri vardır. Bunlar; biyolojik ortamlar olmaları nedeniyle oksijen ve karbondioksit üreterek temiz hava sağlamakta, hava sirkülasyonunu, günlük- mevsimlik ısı değişmelerini ve kent havasının nispi nemini düzenlemektedirler. Gürültü ve toz gibi olumsuz çevre etmenlerini azaltarak kente temiz hava, ışık, güneşlenme olanakları sağlamaktadırlar
- özellikle kent çevresine yakın mekanlarda kent gelişimini yönlendirdikleri gibi, taban suyu depolama, erozyon kontrolü gibi işlevlere de sahiptirler
- Yapı kitlelerinin soğukluğunu yumuşatma, çirkin görünümleri maskeleyerek ve kente estetik görünümler sunmak gibi işlevlere de sahiptirler
- Açık ve yeşil alanlar kent mekanı içindeki bir insanla çevresi arasında ölçü yönünden denge kurarak mekanların daha iyi algılanmasını sağlamaktadırlar.

Sosyo – psikolojik işlevler; Açık ve yeşil alanların kentin fiziksel yapısı üzerindeki etkileri yanında kentte yaşayan insanların sosyal, psikolojik, hijyenik durumları üzerinde de önemli etkileri ve işlevleri vardır. Bunlar;

- Kentlerde yaşayan insanların çalışma dışı eğlenme ve dinlenme zamanlarına mekan

sağlarken, insan-doğa ilişkisini canlı tutmaya çalışırlar

- İnsanların çalışma dışı, serbest zamanlarını çeşitli aktivitelerle değerlendirmesine olanak sağlarlar
- Kentsel yaşamda açık ve yeşil alanlar, sosyo-kültürel etkinlikler için önemli mekansal düzenlemeler olup, toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesinde bireyin toplumsallaşmasına katkı sağlarlar
- Açık ve yeşil alanlar insanların bedensel, fizyolojik ve ruhsal gelişmeleri açısından önemli katkılar sağlarlar. Özellikle çocuk ve gençlerde yaratıcılık, kişilik gelişmesi, arkadaşlık, kendine güven gibi psikolojik bedensel gelişimlerine yardımcı olacak etkilere sahiptirler.

Bugüne kadar farklı işlevler üstlenen açık ve yeşil alanlar irdelenen bu işlevleri ölçüsünde önem kazanmışlardır. Ekolojik ve rekreasyonel amaçlarla planlanan açık ve yeşil alanlar, kentsel büyümenin denetlenmesinde ve kent formunun oluşturulmasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca kentleşme için gerekli olan sağlıklı ve kaliteli kentsel çevrelerin oluşmasında açık ve yeşil alanların önemi büyüktür. Özellikle kentte yaşayan insanların fiziksel ve ruhsal gereksinimlerinin karşılanması, doğal zenginliklerin korunması, turizmin gelişmesi, konut alanları ile ticaret ve sanayi alanları arasında tampon bölge oluşturması, yaya ve taşıt ulaşımını kolaylaştırması gibi pek çok işlevler üstlenmiş olan açık ve yeşil alanların işlevlerini yerine getirebilmesi için sağlıklı bir şekilde hazırlanmış imar planı ve ekolojik uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, Türkiye kentlerinde açık ve yeşil alanların büyük bir bölümünün, ani alınan kararlar doğrultusunda ve planlamadan uzak yapıldığı görülmektedir.

Rekreasyonel işlevleri ise,

- Aktif ve pasif rekreasyon imkanı sağlaması,
- Kent içinde ve dışında sportif donatımların tesisine olanak vermesi.
- Eğlence ile ilgili donatımlara olanak vermesi.
- Kent insanına bir peyzaj ve doğallığa yakın bir ilişki alanı sunarlar.

Ekolojik işlevler ise, kent içerisinde hava akımlarına olanak verirler. Kentin içinde, çevresinde artmakta olan endüstriyel tesisler, konutlar ile motorlu taşıtlardan çıkan gazlardan kirlenen kentin havası içinde bulunan toz ve zararlı gazları temizleyerek kente

ışık ve hava sağlarlar. Gürültüyü absorbe etmek ya da dağıtmak için önemli rol oynarlar.

Arazi organizasyonu işlevler ise aşağıda sınırlanmıştır:

- Kentlerin fiziksel alanlarının denge oluşturan unsurlarıdır. Kütle boşluk ayarlamasına yardımcı olurlar.
- Kent içindeki yeşil alanlar, araç trafiğini, yaya rekreasyon ve yerleşim alanlarından ayırmakla insanlar için trafik yönünden gereken güvenceyi sağlamış olurlar.
- Kentlerin formal yapıları binaların meydana getirdiği katı kalıbını yumuşatarak kente organik bir karakter kazandırır (Şahin ve Barış 1998, Etili 2002).

Öte yandan Gül ve Küçük'e (2001) göre, kentsel açık-yeşil alanlar, gerek estetik gerekse işlevsel yönden birçok önemli işlevlere sahiptirler. Bu işlevler:

- Açık-yeşil alanlarda kullanılan bitkisel ve yapısal materyaller form, ölçü, doku, renk, çizgi gibi özellikleri ile kent mekanına fiziksel ve estetik değer sağlarlar,
- Kentlerin monoton geometrik yapı veya yapı kitlelerinin sert dokularını hafifletir, keskin hatlarını yumuşatır. İnsan ile çevre, yapı ile yapı, yapı kitleleri ile boşluklar arasında denge sağlar ve organik bir ilişki kurarlar,
- Mikroklimayı kontrol eder ve düzenlerler. Örneğin kent ortamında havayı temizler, oksijen miktarını artırır, tozu veya havadaki kirli materyalleri tutar, hava sirkülasyonu sağlar, hava akımını ve önemini düzenler, ısı yükselmesini önler, havayı serinletir, rüzgar hızını azaltır ve istenilen istikamete yöneltirler,
- Sınır, engel ve perde oluşturur; araç ve yaya trafiğini yönlendirir ve kolaylaştırır. Kent içi sirkülasyonda kolaylık sağlarlar. Gizlilik ve mahremiyet yaratırlar. Yansıyan veya göz kamaştıran ışığı elimine ederler,
- Bireyin ve toplumun aktif ve pasif rekreasyonel ihtiyaçlarının (eğlenme, dinlenme, görme, spor etkinlikleri gibi) karşılanması için imkan oluştururlar,
- İnsan psikolojisine olumlu katkı sağlarlar, kent ortamı stresinin olumsuz etkilerini azaltırlar. Kentsel mekanda daha insancıl ölçek imkanı sağlayarak, ezikliğini azaltır veya hafifletirler. Bitkilerin renk, biçim, doku, ölçü gibi özellikleriyle insan psikolojisini rahatlatarak insan yaşamını kolaylaştırır ve anlam kazandırır,
- İnsan ilişkilerini olumlu yönde etkileyerek bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olurlar.

2.5 Kent Parklarının Tarihsel Gelişimi

Tarihsel olarak kırsal kentteki yansımaları bahçe ile özdeşdir. Bahçe bir anlamda, organik enerji kaynaklarına dayalı, küçük ve denetimli sanayi öncesi kentinin özelliklerini taşır. Kentlerin büyüklükleri sınırlıdır ve hemen çevrelerinde doğal çevre yaşamını sürdürmektedir. Dolayısıyla bahçe kamusal alanın değil, özel alanın bir parçasıdır. Bireylere ya da diğer kamu kurumlarına (dini yapı, saray vb.) ait de olsa, bahçe herkese açık değildir ve onu üreten kullananların tekelindedir.

Aristokrasinin ürettiği park kavramı doğanın bir temsilidir ve biçimsel saray bahçeleri ile av parklarına indirgenmiştir. Modern dünyanın ilk kamuya açık parkı olan Victoria Parkı, 1842 yılında İngiltere’de kurulmuştur. O zamandan başlayarak batı toplumunda, farklı dönemlerdeki sosyal yapılar, parka farklı anlamlar yüklemiş, değişimler peyzaj anlayışına da yansımıştır. Rönesans’tan başlayarak, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkelerde, giderek artan sayıda krallığa ve kiliseye ait bahçelerin toplumun sınırlı kesiminin kullanımına açılması ile park kullanımını yaygınlaştırmaya başlamıştır. Hatta Almanlar, o dönemde parkları informal eğitim ortamı, toplumda sınıflar arasındaki farkı törpüleyecek bir araç olarak görmüşlerdir. Parklar, ancak sanayi toplumunda, halkın hiçbir sınırlama olmadan ziyaret ettiği, hatta konut alanları içinde düzenlenmesi yasal zorunluluk olan kentsel işlev alanına dönüşmüştür (Aydemir 1999).

19. yüzyılda gerek Amerika’da, gerek Avrupa’da sanayi kentinin yarattığı sağlık sorunları, orta sınıfları belirli önlemler almaya zorlamış, planlamada “kamu sağlığı yasaları” kentsel biçimi belirlerken, doğayı kentin içine alma çabaları kentsel park uygulamasını doğurmuştur. Aynı süreci yaşayan Amerika’da park tasarımları için dört farklı modelden söz eden Cranz (1991), özellikle orta sınıfların boş zamanları için üretilen bu tür parkların peyzaj tasarımında, eğrisel biçimler ile kırsal çayırlara öykünen alanların hakim olduğunu vurgulamıştır.

Osmanlı toplumunda, 19. yüzyıla dek kamuya açık park kavramına rastlanmaz. Her ne kadar kamusal yeşil alan olarak camilerin ve külliyelerin çevresini saran bahçeler bulunursa da, bunlar kentin değil mimarinin bir parçası olarak düşünülmüşlerdir.

Yüksek duvarlarla kentliden ayrılan bu yeşil alanlar yalnızca duvarlara delinen pencerelerle kentlinin algısına sunulmuştur. 1860 sonlarında kullanıma açılan, eski bir Hıristiyan mezarlığı üzerine kurulan, Beaux-Arts ilkelerine uygun tasarlanan "Taksim Bahçesi" Osmanlıda kamuya açık kent içi yeşil alanların ilk örneğidir. 21. yy'da açık alan tasarımlarında öncelik daha fazla açık alan oluşturmak arayışlarından daha nitelikli açık alan tasarımı düşüncesine yönelmiştir. Bu nedenle de park yenileme girişimlerinin çoğu, Müslüman kadınların girmesi yasak olan, çoğunlukla Osmanlının Müslüman olmayan tabakasına hizmet veren, parkta bira bahçeleri, kaleler ve eğlence yerleri de bulunan, yaz aylarında müzik ve sahne gösterilerine de yer verilen mekanlardır. Taksim bahçesi canlı bir eğlence yeri haline gelince az sayıda da olsa aşka parklar (Tozkoparandaki Tepebaşı Bahçesi, Anadolu Yakasında Millet Bahçesi, çok daha sonraları Gülhane Bahçesi düzenlenmiştir. Günümüzde; rekreasyonel, eğitsel, estetik ve kültürel kullanımlar için ayrılmış kamuya açık, planlı alanlar olarak tanımlayabileceğimiz parklar, kent strüktürünün önemli bir parçası olarak sosyal ve kültürel çevrenin değişimlerinden önemli oranda etkilenmekte ve değişime uğramaktadırlar. Bu nedenle parkların çağımız insanının gereksinimlere ne düzeyde yanıt verdiğini söyleyebilmek oldukça önemlidir (Yılmaz 2006).

2.5.1 Amerika'da kent parklarının gelişimi

Cranz(1991) tarafından Amerika'da kent parklarının evrimi 4 bölümde incelenmektedir.

Keyif bahçeleri (1850-1900); 1840'lardan itibaren şiddetini arttırarak yaygınlaşan sanayileşme ve kentleşme hareketi yaşam biçimini değiştirmeye başlamıştır. İnsanlar için iş ve konut arası ulaşım hem zaman hem de maliyet açısından önem kazanmıştır. Bu nedenle insanlar iş yerlerine (fabrikalarına) yakın olmayı tercih etmişler, kırsal alandan dolayısıyla doğadan uzaklaşmışlardır. Bu dönemde Keyif Bahçeleri birer birer ortaya çıkmaya başlamıştır. Keyif Bahçeleri genel olarak geniş parklardır. İşlevleri doğayı simüle etmektir. Bu geniş parklar, hem aktif, hem de pasif rekreasyona olanak sağlamaktadır. Çeşitli spor müsabakaları bu parklarda yapılmaktadır. Ancak

kapladıkları geniş alanlar nedeniyle amaçlarına tezat olarak kent çeperlerinde konumlanmışlardır. Ulaşım problemi nedeniyle üst gelir grubunun faydalandığı yeşil alanlar haline gelmiştir. Mimari öğeler, heykeller, çiçek tarlaları ile zenginleştirilmiş bu parklar pek çok değişik bitki türünü barındırmaktadır. Bu dönemin en önemli ismi Frederick Law Olmsted tasarımlarında mevsimlik çiçekleri ya da çiçekli süs bitkilerini tercih etmektense, daha doğal çalılırları ve ağaçları kullanmayı yeğlemiştir. (Çakar 2002) Bunun nedeni bu tür bitkilerin fazlaca yapay olmaları ve zaten kent içinde pek çok yerde bulunmalarıdır Olmsted insanların bu parklarda kendilerini vahşi doğanın bir parçası olarak hissetmelerini istemiştir. Park içindeki yürüyüş yolları eğriler şeklinde dizayn edilmiştir ve araç trafiğinden ayrılması öngörülmüştür. Yayanın park içinde motorlu taşıtlarla karşılaşmaması için bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Eğer araç ve yaya yolları kesişirse; yayanın karşıdan karşıya geçmesine gerek kalmayacak şekilde alt veya üst geçitlerle geçiş sağlanmıştır (Yılmaz 2006).

1950'lerin araç trafiği düşünüldüğünde kolay gibi gözükken bu sistem bugünün Manhattan'ında bile hala işe yaramaktadır. Manhattan'ın işlek yolları Central Park içinden geçmektedir ve bu durum yayaları rahatsız etmemektedir. Bu dönemin aile yapısı kentleşme ile yavaş yavaş dejenere olmaya başlamış ve bunu gören tasarımcılar parklarında ailelerin bir arada rekreasyon yapabilmesini amaçlamıştır. Geniş çim yüzeyler; piknik ve oyun aktivitelerine olanak tanır. Sanayileşmenin çevre üzerinde yarattığı tahribat bu dönemde daha hissedilmeye başlanmamıştır ve bahsi geçen açık alanların ekolojik işlevleri çok da önemli değildir. Bu dönemin bitişine işaret eden 20.yy.başlangıcı ile rekreasyon alanları ve kent içindeki konumlarından çok rekreasyonel aktiviteler değişmeye başlamıştır (Yılmaz 2006).

Reform parkları (1890-1930); en önemli elemanı olan oyun alanları adını da eski model olan Keyif Alanları'na olan karşılıklarından almıştır. Artık doğanın keyfini çıkartmak ve ruhunu zenginleştirmenin zamanı değildir, bu eski ve demode bir rekreasyon biçimidir, yeni dönem oyun dönemidir. 1880'li yıllardan itibaren kent plancıları çocukların oyun oynayabileceği kent içi mekânlar talep etmiştir. Erişilebilirlik bu dönemde ön plana çıkmıştır. Kent içinde her an kullanılacak mekânlar gerekmektedir (Cranz 1989).

Semt parkları olarak adlandırılabilir olan mahallî parklar genellikle yerleşimler tarafından çevrelenmiş halde, yürüyüş yolları birbirine dik, oturma elemanları da birbirine paralel yerleştirilmiş mekânlardır Reform parkları ile birlikte yeni bir mimari yapı da kendini parklar içinde göstermeye başlar. “Field House” diye anılan bu yapılar içinde duşlar, tuvaletler, toplantı odaları ve jimnastik ekipmanları bulunmaktadır (Cranz 1989).

Reform parkları genellikle çalışan kesime hitap etmiştir. Aristokratlar, iş adamları ve elit profesyoneller genellikle bu tür mekanlardan uzak durmayı tercih etmiştir. Bu parkların fiziksel egzersiz, denetim (velilerin denetiminde oynayan çocuklar) ve organizasyon mantıkları üzerine kurulması bir anlamda endüstriyel kültürün de görüşlerini yansıtmaktadır.

Rekreasyonel tesis (1930-1965); bu dönemin sonu olarak kabul edilen 1930 yılına kadar parklar sosyal reformlarda öncü mekânlar olarak görülmüştür zamanla rekreasyonel hizmetler bir kamu hizmeti şekline bürünmeye başlamıştır, tabii amaç rant ve oy kaygısıdır. 1930’da Robert Moses, New York City Parklar biriminin başına getirildiğinde bu dönem başlamış kabul edilmektedir (Cranz 1989) .

Moses kesin bir ifadeyle “Bundan sonra parklarla nelerin aşılabileceği üzerine absürt konuşmalar yapmak yerine, rekreasyonel hizmetleri yerine getirmeye çalışacağız” demiştir. Bu dönem “Rekreasyonel Tesis” dönemi olarak da adlandırılmaktadır. Bunun nedeni artık mimari olarak binaların yerini ciddi tesislerin almasıdır. Örneğin bu dönemde yüzme havuzları, basketbol, futbol ve beyzbol sahaları çok popüler olmuşlardır. Ancak Moses döneminde parklar sosyal veya kültürel açıklamalar gerektirmeyen kamusal hizmetler haline dönüştürülmüştür. Bu dönemin herhangi bir sanatsal vizyonu yoktur birbirine ne topoğrafik ne de sosyal yönden benzemeyen iki farklı mekâna aynı çocuk oyun aletleri, piknik masaları, çitler kurulabilmektedir.

Açık alan sistemi (1965'ten sonra); yaklaşık olarak 1965 yılında başlayan bu yeni model döneminde kent içindeki tüm açık alanların bir sistemin parçaları olması

gerektiği ortaya atılmıştır. Bu bütüncül yaklaşım sonucu olarak parklar; kent meydanları, yeşil kuşaklar, kısacası kent içinde yol veya bina olmayan hemen hemen her şeyi kapsayan, daha geniş ve birbirleriyle bağlantılı ‘açık alan sistemleri’ olarak planlanmaya başladı. (Çakar 2002)

Kentleri gelişimi ve yoğunlaşmasına bağlı olarak rekreasyonel faaliyetlerin yapılması ve dinlenme ihtiyaçlarının karşılanması için kentin tüm açık alanları fırsat olarak örülmeye başlanmıştır. Keyif bahçelerinin ana fikrini paylaşan bu mekânlar sosyal reformlara hizmet etmekte, ancak bunun için Keyif Bahçeleri gibi hektarlar değil, sadece metrekareler kullanmaktadır. Rekreasyona çabuk ulaşma fikrini pekiştirerek, yüzyılımızın hız kavramı ile de bağdaşmaktadır. Kamusal açık alanlar iş saatlerinde, öğle tatillerinde, kamusal hizmetlerin yakınlarında ve benzer kalabalık mekânlarda bolca oluşturulmaya başlamıştır.

Parklar tarihi incelenirken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta park modelinin (ya da formunun) dönemin sosyal ihtiyaçlarından, ideolojik düzenden ve kentlilerin tutumlarından etkilenmesi ve bunları yansıtmasıdır. Kentsel parklar tarihi modellere ayrılabilir, birbirinden kesin farkları olabilir, ancak hiçbir model asla ölmez.

Parklar büyüklüklerine, içinde bulundurdukları aktivite çeşitliliği, etki alanlarına (uzaklık olarak) ve hitap ettikleri nüfusa göre sınıflandırılmaktadırlar. Aşağıda İngiliz ve Amerikan park sınıflandırma sistemlerine ışık tutabilmesi amacıyla iki ayrı sınıflandırmaya yer verilmiştir.

Gold’a (1980) göre Amerikan Ulusal Rekreasyon ve Park Birliği’nin (National Recreation and Park Association) kabul ettiği milli park, rekreasyon ve açık alan standardı ise şöyledir:

- 1. Bölge Parkları (Regional Parks):** Bu parklar geniş bir bölgenin gereksinimlerini karşılayan, bir saatte ulaşılabilen alanlardır. Ölçü ve konumu değişebilmekle birlikte, 1000 kişi için 50 ha ve en az 100 ha büyüklükte önerilmektedir. Bu parkların planlanması ülke ya da bölge fiziksel

planlamasının bir parçasıdır. Planlama yapılan yerin durumuna bağılı olarak tamamen kendi haline terk edilmiş ya da kısmen gelişmeye açılmıştır. Bölgesel parklarda, kamping alanları, piknik alanları, doğa merkezleri, gezinti yolu sistemi, su yüzeyleri, golf alanları, botanik bahçeleri, minyatür tren ve bazı durumlarda spor alanları gibi kullanımlara yer verilir (Oğuz 1995).

- 2. Kent Parkı ya da Metropolitan Parkları :** Bu parklar kentlilere, fazla yol kat etmeden kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlarlar. Kent parkları için kent içinde merkezi bir konum tercih edilir. Bu konumun gerçekleştirilemediği durumlarda kent sınırları yakınında hatta dışında yer verilir. Kent parkları her 1000 kişi için 12 ha büyüklüğünde önerilmektedir. Ölçü olarak minimum 40 ha verilmekle birlikte mümkün olan durumlarda 100-400 ha büyüklüğü daha çok tercih edilmelidir. Kent parkları 50.000-100.000 kişilik nüfus için araba ile 30 dakika süreli ulaşım uzaklığına hizmet ederler. Koruluk alanlar, değişen topoğrafya ve su elemanları, piknik alanları, botla gezinti, yüzme, bir doğa merkezi, yürüyüş ve atla gezinti yolları, günübirlik kamp alanları ve informal spor olanakları bulundurabilirler.
- 3. Semt (District) Parkları:** Kentsel nüfus tarafından gereksinim duyulan yakın rekreasyon olanaklarını destekler. Semt parkları, mümkün ise ortaokul ve liseye bitişik olmalıdır. Semt parklarında oyun alanları ve mahalle parklarında yer verilemeyen bazı rekreasyon kullanımlarına yer verilir. Her 1000 kişi için 1 ha'lık alan önerilir. En düşük 8 ha büyüklüğündedir; ancak 8-40 ha arasında ölçüsü değişebilir. Servis alanları 0,8-4,8 km arasında değişir. Semt parkı yoğun olarak gençler tarafından kullanılmaktadır. Gençlerin hareketliliklerinin fazla oluşu servis yarıçapının giderek artmasına neden olmaktadır. Semt parklarında tenis kompleksi, yüzme havuzu, çok amaçlı sahalar, sosyal merkez ve otopark gibi kullanımlar bulunabilir. Bu parklar için en iyi konum toplu taşıma aksları üzeri ya da yakınıdır (Oğuz 1995).
- 4. Mahalle Parkları (Neighborhood Parks):** Bu parklar, eğer mümkün ise ilkokula bitişik olarak planlanır ve yakın rekreasyon gereksinimlerini karşılar.

Her 1000 kişi için 1 ha'lık alan önerilir. Alan büyüklüğü 2-8 ha arasında değişir ve 2,5 km² 'lik bir kentsel alana hizmet ederler. Alanda, oyun alanları gibi aktif rekreasyon alanlarına yer verilir. Gürültü önleme için çevresi bitkilendirilerek, güvenlik için gece aydınlatması yapılır. Alanın büyüklüğüne bağlı olarak yetişkinler için de oturma alanı, gölgelikler, satranç ve saha oyunları için masalar, piknik alanları v.b. rekreasyon olanakları sağlanır; mahalle parkı ve okul binası mahallenin insanlarını çekecek şekilde planlanmalıdır ve bu alan eğitim, rekreasyon ve kültürel aktiviteler için bir merkez durumuna getirilmelidir (Oğuz 1995).

5. Cep Parkları ya da Mini Parklar : Mahalle içindeki boş alanların rekreasyonel kullanıma açılması ile oluşturulurlar. Bu alanlar bazen sürekli parklar haline gelirler. Ölçü ve konumları daha çok boş arazi bulunabilmesine bağlıdır. Mahallenin gereksinimlerine bağlı olarak yalnızca çocuklar ile yaşlılara ya da tüm yaş gruplarına hizmet verebilirler. Standartlara göre ölçüsü 230 m² ile 3 km² arasında değişir. 500-2500 kişilik nüfusa hizmet eder. Cep parkları, eğer alan uygunsa çocuk oyun alanları, sessiz oyun köşeleri, spor aktiviteleri için kortlar vb. birimleri içerir (Oğuz 1995).

6. Oyun Cepleri (Playlots): Oyun cebi 6-7 yaşına kadar olan çocuklar için oluşturulmuş küçük bir alandır. Özellikle yüksek yoğunluklu alanlarda arka bahçenin yerine geçmek amacıyla oluşturulmuştur. Bakımı ve yönetimi zor olmasına karşın özellikle kent içi bölgeler için çok önemli bir işlevi vardır. Büyüklükleri 230 m² ile 4 km² arasında değişir. 500-2500 kişilik nüfusa hizmet ederler .

Oyun ceplerine banklar, kum havuzu, küçük bir havuz, yürüme engelli çocuklar için oluşturulmuş sert zeminli bir alan ve bitkilere yer verilmiştir. Oyun cebi, konut yerleşiminin ortasına ya da bir bloğun yanına yerleştirilir. Oyun cebine ulaşmak için çocukların cadde geçmemeleri istenir (Oğuz 1995).

1988 yılında London Planning Advisory Committee tarafından düzeltilen Londra Planında (Greater London Development Plan) yer verilen hiyerarşik park sınıflaması şöyledir:

- 1. Bölge Parkları ve Açık Alanlar :** Yeşil kuşak koridorları ve metropoliten açık alanlarına bağlı, 400 ha büyüklüğünde, 3,2-8 km etki alanı olan parklardır. Hafta sonu ve hafta içinde özel araba ya da toplu taşıma araçları ile ulaşılabilen, doğal bitki örtüsüne sahip kırlar, ovalar, çayır-mera ve koruluk alanlardır. Halka açık olan ve olmayan bölümleri vardır. Ancak, bütün olarak çevresel konfora katkısı olan alanlardır. Halka açık bölümlerinde yoğun olmayan bazı aktif rekreasyon kullanımları ve informal rekreasyon olanakları bulunur (Oğuz 1995).
- 2. Metropoliten Parklar :** Özel araba ya da toplu taşıma araçları ile ulaşılabilen, hafta içi ve hafta sonu kullanılan 60 ha büyüklüğünde, 3,2 km etki alanı olan parklardır. Etki alanı parkın büyüklüğüne göre artar. Metropoliten parklar, hem doğal karakterli kırsal alanlar, ovalar, çayır ve meralar koruluklar ve formal parkları kapsar. Aktif ve pasif rekreasyon olanakları sunar (Oğuz 1995).
- 3. Semt (District) Parkları :** Hafta sonu ve hafta içi, yürüyerek, bisikletle, araba ve kısa süreli otobüs yolculukları ile ulaşılabilen 20 ha büyüklüğünde, 1,2 km etki alanı olan parklardır. Çok çeşitli aktiviteler, görsel yönden çok değişik peyzajlar sunar. Dış mekanda spor olanakları ve oyun alanları, farklı yaş grupları için çocuk oyun alanları ve informal rekreasyon alanlarını içerir. Otoparkı vardır (Oğuz 1995).
- 4. Yerel (Local) Parklar :** Yaya olarak yapılan ziyaretler için planlanmıştır. 2 ha büyüklüğünde ve evden uzaklığı 0,4 km' dir. Kart oyunları, çocuk oyun alanları ve oturma alanları içerir. Eğer alan yeterince genişse oyun alanları da bulunabilir (Oğuz 1995).

5. **Küçük Yerel Parklar ve Açık Alanlar** : Yaya olarak ulaşılabilen, özellikle yüksek yoğunluklu alanlarda yaşlılar ve çocuklar tarafından kullanılan parklardır. Büyüklükleri 2 ha, evden uzaklıkları 0.4 km' dir. Bahçeler, oturma alanları, korunan doğal alanlar ve özel bitki türlerinin yetiştirildiği (specialist) bahçeleri kapsar (Oğuz 1995).
6. **Lineer Açık Alanlar** : Yaya ziyaretleri için planlanırlar, belli bir büyüklük ya da uzaklık standardı belirlenmemistir. Uygun yerlerde oluşturulurlar. Su kanallarının kenarları, ikincil yollar, kullanılmayan patikalar ve doğa koruma açısından önem taşıyan yollar çevresinde oluşturulurlar. Halkın yoğun kullanımına açılmayan ama alanın özellikleri ve çekiciliklerinin tanınmasına ve informal rekreasyona olanak sağlayan alanlardır (Oğuz 1995).

2.6 Park Konumlanma İlkeleri

Kent topraklarının rekreatif kullanım potansiyelleri, öncelikle doğal yapı (iklim, topoğrafya, zemin jeolojisi, hidroloji, toprak, flora ve fauna kaynakları, vb.), görsel değerler, arkeolojik ve kültürel kaynaklar, ekolojik hassasiyet, mevcut kent dokusu ve niteliği, arazi kullanımı, vb. açılardan saptanmalıdır. Bu işlem kent yeşil sisteminin kurulabilmesinin ilk adımıdır. Sonra, rekreatif potansiyeli olan alanların kent yeşil sistemi içinde yer alacak çeşitli park türlerine tahsisi, diğer kentsel arazi kullanım biçimlerinin (konut, sanayi, hizmet, ticaret, vb.) dağılımı, toplumsal tercihler, park türünün özellikleri (alan talebi, kaynak çeşitliliği, hizmet alanı büyüklüğü, vb) ve kent alanının rekreatif potansiyel derecesi birlikte değerlendirilerek yapılabilir (Örneğin, potansiyeli en yüksek alanlar tüm kentlinin kullanımına ayrılmalıdır). Kent planı ayrı bir yeşil ve açık alan sistem planını da içermelidir (Aydemir 1999).

Mahalle ve ünite parkları insanın günlük yaşamı içinde göze çaracak şekilde yer alır. Bu nedenle mahalle düzeyindeki yeşil alanların en az 3 katı olacak şekilde 45 bin nüfusa, en az 135 ha'lık bir alana ve hektar başına en az 350 kişilik bir kapasiteye sahip olmalıdır. Kent düzeyindeki yeşil alanlar, kent parkları, spor kompleksleri, rekreasyonel

alanlar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, fuar ve sergi alanları, kent içi yol-bulvar ve refüjler, yaya yolları, kent ormanları, koruluklar, yeşil kuşak ve mezarlıklar sayılabilir. Spontane ziyaretleri teşvik edecek biçimde konumlanmalıdır (Aydemir 1999).

Konut alanlarında, yürüme mesafesinde içinde mutlaka bir park (komşuluk ünite parkı) bulunmalıdır. Görünen ve kolay erişilebilen bir yerde, mümkünse merkezi bir konumda ve ticaret merkezinin bir parçası olarak düzenlenmesi ile hem değişik işlevlerin birbirini desteklemesini sağlar, hem hizmet alanı içinde yaşayanların yararlanması teşvik edilir, hem de yörede yaşayanlarca daha kolay sahiplenilir ve yöre halkı arasında bir sosyal bağ ögesi olur. Parkların mevcut ve öneri kamu yapılarını güçlendirecek biçimde konumlanması toplumun odak noktası ve etkinlik merkezi haline gelmesine yol açabilir (Aydemir 1999).

Parklar birbirine yeşil ve/veya açık alanlarla bağlanmalıdır. Günümüze kadar geldiği biçimi ile, dağınık ve birbirinden kopuk yeşil alan parçaları, büyüklük ve kullanıcıya uzaklık açısından donatı standartlarına uygun dahi olsalar, kendilerinden beklenene çok yönlü yararı sağlamakta yetersiz olmaktadır. Standartlar doğru ve iyi planlama fikirleri ile bütünleşirse (örneğin birbiri ile ilişkili yeşil strüktür yaratılması gibi), ancak o zaman, yeşil donatı kendinden beklenen yararları etkin biçimde karşılayabilir (Aydemir 1999).

Her kentin kendine has doğal ve toplumsal yapısından kaynaklı standartları / normları bulunmalıdır. Standartlar/normlar olmadan nerede daha çok ya da daha nitelikli yeşil alana gereksinim olduğuna karar vermek çok güçtür. Ayrıca norm ve standartların dinamik olduğunun unutmamak gerekir. Zaman içinde gözden geçirilmelidirler (Aydemir 1999).

Mevcut yoğun kent dokusunda, uygun yapı adalarında arka bahçeler birleştirilerek yapı adası sakinlerinin ortak kullanımına açılması ve trafik yönetimi yapılarak sokaklardan taşıt geçisi sınırlandırılabilir. Böylece kazanılacak güvenli alanlarda, özellikle okul öncesi çağ çocuğu için ev önü/göz önü oyun yerleri. Taşıta sınırlama işlemi sokak,

paylaşımli yola dönüştürülerek de yapılabilir. Batıda çeşitli ülkelerde uygulanan bu yöntemlerin ülkemizde de uygulanma potansiyeli bulunmaktadır (Aydemir 1999).

Konuma bağılı olarak parklar aşağıdaki şekilde sınıflanabilir

- **Kent Parkları :** Kentin tümüne hizmet eden genellikle kent sınırlarında, yürüyüş uzaklığı en fazla 30-60 dakika olan büyük parklardır. Hizmet ettiği insan sayısı 40.000 ve her bin insana 12-16 da. alan düşmektedir. Kent parkında bulunması gereken elemanlar; spor kompleksi, gölet veya büyük su alanı, dekoratif ve eğitici bahçe köşeleri, hayvanat bahçesi, minyatür köyler, yöresel yerleşmeler, insan ölçeğinde yaşam sunumu, diğer donatılar, kahve, büfe, yağmur sığınakları, lokanta, seyir kuleleri vb. olarak sıralanabilir (Ayaşlıgil 1997).
- **Semt park :** Semt Parkları 20.000-30.000 kişilik yerleşmeler için düzenlenecek semt parkı ve oyun alanı tüm yaşlara hizmet edecek biçimde tasarlanmalıdır. Bu parklar 6-8 hektar büyüklüğünde olmalı, bunun en az $\frac{3}{4}$ ' ü aktif rekreasyon için ayrılmalıdır. Bu alan içinde futbol alanları, tenis kortları (dört sahadan az olmamalı) basketbol, voleybol, hentbol ve diğer oyun sahaları, rekreasyon binaları, seyir ve dinleti yerleri, el sanatları, drama ve diğer sosyal aktiviteler için özel kullanım amaçlı odalar , sessiz rekreasyon alanlar, yayalar için gezinti yolları, bisiklet yolları ve acil yardım için gerekli taşıt yolları, organize edilmiş piknikler için gerekli piknik yerleri ve çocuk oyunları için sert zeminli alanlar bulunmalıdır. Hizmet verdiği alan kapsamında 800-2400 m mesafe içinde ulaşılabilir olmalıdır. Türkiye'de nüfusu 45.000 civarında olan yerleşmelerde semt parklarında kişi başına en az 1 m² alan ayrılmalıdır (TÜBİTAK 1987). Semt Parkları için önerilen bir başka standart da ortalama 5 m²/kişi'dir (Nasuh 1993, Özgül 1996).
- **Mahalle parkları :** Bir mahallede oturanların alışkanlıkları içine giren oyunlarla ayrılmış sosyal alanlar genellikle mahalle parkı olarak adlandırılır. Mahalle parkları, şehirdeki mevcut parkların % 83' ünü oluşturmaktadır. 7-8 da' dan daha küçük bir Alana sığdırılabilir (Öztan 1990). Mahalle parkındaki kullanımlar için ayrılması gereken alan ölçüleri Çizelge 2.11'de gösterilmiştir

Çizelge 2.11 Bir mahalle parkındaki kullanımlar için ayrılması gereken alan ölçüleri
(Uzun 1987)

KULLANIMLAR	Eğitim kuruluşuna bitişik (da)	Bağımsız (da)
Çocuk bahçesi (0-6 yaş)	1,1	1,1
Çocuk oyun alanı (6-14 yaş)	1,5	1,5
Serbest oyun alanı	2,1	4,4
Sert yüzeyli oyun alanı	2,1	4,4
Spor alanı	-	26,5
Otopark	1,8	2,6
Bitkilendirme alanı	6,6	16,6
Piknik alanı	6,5	6,5
Dinlenme alanı	1,1	1,1
Yaşlılar için alan	3,1	3,1
Rekreasyon merkez binası	-	1,5
Yüzme havuzu	0,9	-

- **Çocuk Bahçeleri** : Bir çocuk bahçesi okul çağından önceki çocukların hayal gücünü geliştirmeye yarayışlı ve tasarımları konusundaki çalışmalarına yardımcı olan, fiziksel aktiviteleri yönünden ise bir dereceye kadar imkan sağlayan küçük ölçüdeki sahalardır. Yerleşimlerin yoğun olduğu kısımlarda, en yakın yürüyüş mesafesi içine yerleştirilir (Öztan 1968, Değirmencioğlu 1998).

Oyun ve spor alanları ayrı olarak veya mahalle içinde tasarlanabilir. Türkiye'deki standartlara göre oyun ve spor alanları için kişi başına olması gereken minimum alan ölçüsü 2 m²'dir. A.B.D.'deki verilere göre bu rakam kişi başına 6 m²'dir (TÜBİTAK 1987).

Konut alanlarında çocuk bahçeleri ve çocuk oyun alanları birlikte düzenlenebilir. Çocuk bahçelerinde tırmanma yerleri, salıncak, oyun kütleli, kum havuzu, oyun duvarı ve kızak gibi elemanlar bulunurken; çocuk oyun alanlarında yapılmış oyun alanları, küçük toplu oyun alanları vb. mekanlar yaratılmalıdır. Bu alanlar ayrı

olarak düzenlenebileceği gibi komşuluk ünitesi, semt ve kent parklarının ve okul bahçelerinin içinde de düşünülebilir (TÜBİTAK 1987).

2.7 Kent Parklarının Tasarım İlkeleri

Günümüzde parkların; ekolojik değer olarak kente kattıklarının ötesinde kent sakinlerinin farklı ihtiyaçlarını, isteklerini karşılayabilecek şekilde düzenlenmiş olmaları gerekmektedir.

Öncelikle parkların yer aldıkları bölgelerin sosyal, kültürel ve ekolojik ihtiyaçlar doğrultusunda şekillendiklerini anlamak gerekmektedir. İçinde bulunduğumuz çevre fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimimizi biçimlendirdiği gibi yaşayış biçimimiz de çevremizi biçimlendirir. Tasarım programı oluşturulurken bireylerin doğa, birbirleri ve kendileri ile ilişkileri, etkileşimleri incelenmelidir. Bu ilişkiler demografik özelliklerin baskısı altındadır. Bu ilişkilerin detaylı analizi sonucu kaliteli ve sosyal ihtiyaçların gereklerine cevap veren tasarımlar üretilir. Böylece sadece ekolojik olarak özellikli bir alandan öte bir yaşam alanı tasarlanmış olacaktır. Erişim kolaylığı, insanların yoğun olarak aktivitelerle meşgul olabilmesi, alanın konforu ve alanın sosyabilitesi başarı oranını etkileyen faktörlerdendir (Yılmaz 2006).

Erişebilirlik: başarılı bir kamusal alan kent içi toplu taşıma ağları ile ilişkilendirilmelidir. Kent genelinde ulaşım planı hazırlanırken park alanları gibi rekreatif amaçlı donatılar ve yakın çevresinde yer alan müzeler gibi kültürel donatılar arasında geçiş yapabilmeye imkan veren bir ring hattı olmalıdır. Park alanına otobüs, bisiklet, tren gibi farklı ulaşım olanaklarıyla ulaşılabilir. Park alanı kapalı olmamalıdır belli bir mesafeden fark edilebilmelidir. Topoğrafyanın izin verdiği ölçülerde park sınırları geçirgen olmalıdır. Yüksek duvarlarla çevrili alanlar iticidir ve bağlantı kurmak zordur. Park ile göz teması sürdürülebilir. Park alanının çevresiyle olan görsel ve fiziksel bağlantıları değerlendirme aşamasında dikkat edilmesi gereken unsurlardır. Park alanına yaya olarak erişim sağlanabilmelidir. Park alanına erişimde kullanılan yaya güzergahı önemlidir. Park alanlarının etkisi bu tip yaya güzergahlarından itibaren başlamaktadır. Sağlı sollu dükkanların olduğu, yaya trafiğinin

kesintisizliğini sağlayacak alt geçit, üst geçit ve yaya kaldırımı düzenlemelerinin yeterli olduğu, engelli bireylere yönelik düzenlemelerin yapıldığı caddelerde yürümek keyif verir.

Aktiviteler; kentsel park, kullanıcılara çekici gelmesi için farklı aktivitelerle dolu olmalıdır. Yapılacak bir aktivitenin olması, insanların alana gelmesi için sebep yaratır. Park aylık, yıllık aktivite programına sahip olmalıdır. İnsanların katılım şansı ne kadar arttırılırsa o kadar başarı sağlanır. Cinsiyet, yaş, kültür farklı göz önüne alınarak her türlü gruba yönelik faaliyetler sunulmalıdır. Alanın gün içinde hangi saat aralığında kullanılacağı belirlenmiş olmalıdır. Alanın kendi içindeki bölümlerinde kullanım yoğunlukları tespit edilmelidir. Kullanımı az olan alanlarda bunun sebebi araştırılmalı eksiklikler giderilmelidir. Alan içinde giriş kapısından itibaren kullanıcıları; park ile bütünleşmelerini sağlayacak aktivitelere katılımları, spor imkanlarından faydalanabilmeleri veya herhangi bir problemleri, ihtiyaçları konusunda yönlendiren görevliler olmalıdır. Alanın, hem yalnız hem de grup olarak gelenler tarafından kullanılıyor olması, sadece yalnız gelenler tarafından kullanılıyor olmasından iyidir. Çünkü bu demektir ki; alanda uygun oturulabilecek yerler mevcuttur, sosyabilite sağlanmıştır ve alan eğlenceli bir mekandır (Karaman 2004).

Rahatlık ve iyi görünüm; park alanı öncelikle iyi bir ilk izlenim bırakmalıdır. Bu izlenimler giriş kapısından başlayıp en ücra kısımda bile titizlikle detayların ele alınması ile sağlanabilir. Park alanı öncelikle temiz olmalıdır ve temiz kalmasını sağlayacak düzenlemeler yeterli olmalıdır örneğin çöp kovalarının sayısı, bakım görevlerinin sürekli olarak görev yapmaları gibi.

Park denilince vazgeçilmez olan öge bitkilerdir. Ağaç grupları, çalı türü bitki grupları ve çiçek parterleriyle parklar zenginleşir. Bu peyzaj öğelerinin mevsim şartları ve bitki özelliklerine bağlı olarak bakımları yapılmalıdır. Parkın konforu; park alanında kent mobilyalarının seçimi ve yerleşim düzeninin uygunluğu, güvenlik hissinin sağlanması konularını içerir.

Park kullanıcılara yeterli sayıda oturma mekanı sağlayabilmelidir. Birimler uygun biçimde yerleştirilmelidir. İnsanlar gölgede veya güneşli alanlarda oturmayı seçme şansına sahip olmalıdır. Park alanlarımızın, kentlerin en büyük problemlerinden biri olan kentsel suçlara mekan olmaması için güvenlikle ilgili düzenlemeler yapılmalıdır. Park içinde üniformalı personel varlığı, parkın genel olarak kalabalık olması özellikle bayanlar ve yaşlılar için güvenlik hissi vermektedir.

Sosyabilite; bir alanda sağlanması belli bir zaman gerektiren zor, fakat bir kez sağlandığında da kendini açıkça belli eden bir özelliktir. Sosyabilitesi yüksek bir mekanı; insanlar arkadaşlarıyla buluşmak için tercih eder. Alan kullanıcılarının bir kısmı daimi kullanıcıdır. Alana tekrar gelmesi memnuniyetin göstergesidir. İnsanlar arkadaşlarını gördükleri, komşularıyla buluştukları veya tanıştıkları ve yabancılarla rahatlıkla iletişim kurabildikleri, bu tür imkanları barındıran mekanlara ve yaşadıkları çevreye güçlü bir aitlik hissi duyarlar. Örneğin yerde çöp gördükleri zaman alıp çöp kutusuna atma eğilimi içine girerler. Parklar pek çok durumda geri-dönüşüm merkezleri haline getirilebilir. Bu aktiviteleri çocuklar için eğlenceli hale getirmek mümkündür, şişeleri ya da metalleri belli yerlerde toplamak eğlenceli bir aktivite olabilir.

Sanatçılarla birlikte ortak bir çalışma ile bu aktiviteler görsel, kinetik, çekici hale getirilebilir ve açık alan sisteminin bazı öğeleri kentsel sosyal hizmetler içine eklenilebilir. Geleceğin uğraşısı dünya üzerinde daha sürdürülebilir ve dünyayı bir hurdalığa çevirmeden nasıl yaşanacağı üzerine olacaktır (Cranz 1989).

Günümüz Türk toplumunun rekreasyonel ihtiyaçlarını saptamaya ve kentler içinde veya dışında bu ihtiyaçları çözmeye yönelik çalışmalar yeterli düzeyde yapılamamaktadır. Kamusal açık alanların önemi, şehir planlamasının ve hazırlanan planlara uymanın gerekliliği, kentsel tasarım disiplini ile yaşam ve görsel kalitenin arttırıldığı mekanların toplum psikolojisini etkilediği her gün kendisini daha açık biçimde hissettirmektedir. Bu noktada ekonomik durum, sosyal yapıdaki dengesizlikler, yerel yönetim kanunları vb. pek çok neden mazeret olarak gösterilebilir gibi gözükse de bunların aslında birer mazeret değil asılabilir engeller olduğu diğer ülkelerin parklar hakkındaki politikaları incelendiğinde açıkça görülmektedir.

Özetlemek gerekirse, iyi park tasarımları, kullanıcılara katılabilecekleri değişik aktiviteler sağlamalı, farklı yaş grupları ve farklı tiplerdeki insanların kullanımı için çeşitli aktiviteler sunmalıdır (aktiviteler ve kullanımlar). Parka ulaşım kolay olmalıdır ve çevrelerindeki yerleşimlerle ilişkili olmalıdır (ulaşılabilirlik). Güvenli, bakımlı ve çekici olmalıdır, parkta oturmak için yerler olmalıdır (konfor ve imaj). Park insanlara diğer insanlarla birarada olma fırsatı vermelidir (sosyallik).

Bu noktada, başarılı bir park tasarlamak için dört önemli kriterin göz önünde tutulması gerekir: **Aktivite ve kullanımlar, ulaşılabilirlik, konfor ve imaj, sosyallik**. Bu değişkenleri etkileyen sezgi yoluyla anlaşılan veya niteliğe ait görünümle ilgili istatistik veya araştırmalarla ölçülen niceliğe bağlı olan görünümle ilgili Çizelge 2.11’de verilmiştir.

Çizelge 2.12 park kalite kriterleri (Yücel 2004)

KALİTE KRİTERLERİ	ALGILANABİLİR NİTELİKLER	ÖLÇÜMLER	
Aktivite ve Kullanımlar	Gerçeklik Eğlence Sürdürülebilirlik Kullanışlılık Özellik Kutlama	Eşsizlik Canlılık Ödenebilirlik Yerellik Aktivite	Arazi değerleri Kira düzeyleri Arazi kullanımı biçimleri Perakende satışlar Yerel iş sahiplikleri
Ulaşılabilirlik	Okunaklılık Yakınlık Yürünebilirlik Bağlantısızlık Güvenilirlik Uygunluk	Süreklilik Ulaşılabilirlik	Trafik bilgileri Ayrılma modelleri Geçiş kullanımı Yaya aktivitesi Park etme kullanımı modelleri
Konfor ve İmaj	Güvenlik Çekicilik Oturulabilirlik Manevilik Etkileyici	Yeşillik Yürünebilirlik Temizlik Tarih	Suç istatistikleri Sağlık koşullarının iyileştirilmesi Bina durumları Çevresel veri
Sosyallik	İlişkiler içerisinde olma İşbirliği Sohbet etme Komşuluk	Çeşitlilik Hizmet Dostluk Hoş karşılama Gurur	Sokak yaşamı Sosyal ağlar Gece kullanımı Gönüllülük Kadın, çocuk ve yaşlıların sayısı

Çizelge 2.12’de verilen kalite kriterlerini, dolayısıyla bir parkın kalitesini etkileyen birçok faktör vardır. Bir parkın bütçesi, bakımı, tasarımı, düzenlemesi, parkta yer alan fiziksel durumlar ve suç aktiviteleri, kullanıcıların park alanları ile ilgili düşünceleri,

park kalitesini etkiler. Parkın fiziksel durumu, algılamaların şekillenmesinde ve park içerisinde oluşabilecek suçun devam ettirilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Bakımsız ekipmanlar ve çöplerin birikmesi, parkın potansiyel kullanıcıları üzerinde negatif fikirler oluşturarak parkın başarısını önemli derecede azaltabilir. İnsanlar, kötü ekipmanları ve çöpü, kendilerinin veya çocuklarının fiziksel güvenliğini tehdit eden durumlar olarak görebilirler.

Günümüzde kent parkları sadece rekreasyon alanları olarak görülmemektedir. Kültürel aktiviteler, okul sonrası etkinlikler, meslek eğitimleri, çevresel programlar, gönüllü kuruluşların programları, aile piknikleri gibi farklı etkinliklerin gerçekleştirilebildiği kamusal alanlardır. 1997 yılında araştırmacı Peter Harnik 55 farklı şehirde yapmış olduğu çalışma ile kent parklarının nasıl etkin kılınabileceği üzerine yedi farklı nokta belirlemiştir.

- Park açık bir şekilde amacını ifade edebilmelidir.
- Sürekliliği sağlanabilen tasarım ve işletim sisteminde; toplumsal katılım sağlanmalıdır.
- Arazi kullanımının doğru planlaması gereklidir. Güvenlik, temizlik, yönetim hizmetleri için yeterli ekip ve ekipman sağlanmalıdır.
- Park toplumun farklı kesimlerinin faydalanabilmesine olanak sağlayabilmelidir.
- Kullanıcıların tatmin olup olmadıkları takip edilerek gerekli değişiklikler yapılmalıdır.
- Suç ve ihmal nedeniyle oluşabilecek beklenmedik kazalara karşı önlem alınmalı güvenliği sağlanmalıdır.
- Kente ekonomik açıdan zarar değil fayda sağlamalıdır. Kendi kendini işletebilmelidir.

Amaç ve hedeflerinin belirlenmesi; Park sistemleri kendiliğinden oluşmaz. Yeşil alanların yapılaşmadan korunması ve kentsel hizmet alanlarına dönüştürülebilmesi, birtakım servislerin bu alanlara taşınabilmesi için planlı hareket edilmelidir. Ayrıca mevcut parkların iyileştirilmesi, kimlik kazandırılması içinde kent idaresinde yeşil alanların bakımından sorumlu kurullar ve idari yapılarca aynı şekilde planlı, programlı davranılmalıdır.

Sadece çevre düzenlemesi, çocuk oyun alanlarının, kent mobilyalarının seçimi, bitkilendirme ile kentsel park inşa edilemez. Park projesinde ilk aşamada açık ve net bir şekilde parkın kimliği, hedef kitle olarak belirlemiş olduğu kesimin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmiş amacı ortaya koyulmalıdır.

Bu hedefler ortaya konulduktan sonra periyodik olarak denetlenmesi, eksikliklerin giderilmesi ve gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Bu denetlemeler ve parkın işleyisi, gerçekleştirilen etkinlikler, kullanıcılara verilen hizmetler hakkında raporlar basılıp halka dağıtılmalı mümkün olduğunca çok kullanıcı bilgilendirilerek parka çekilmelidir. Örneğin 1980 yılında gazeteler Chicago Park bölgesindeki hizmetler için kullanılan bütçenin yüksek meblağlara ulaşmasına rağmen parkın bakımsızlığı tepki çekmiştir. Bunun üzerine belediye ekip kurarak çalışmalarına başlamıştır (Harnik).

Şekil 2.4 Chicago Grant Park (Google earth,2009)

Çeşitli sanat gösterilerinden, drama performanslarına, dans gösterilerden, her türlü spor aktivitelerine kadar geniş bir yelpazeye sahiptir. Profesyonel eğitmenler eşliğinde bu aktivitelerde kurslar açılmaktadır. Bu etkinlikler, aylık bültenlerde halka duyurulmakta. Yıllık raporlarla bütçenin nasıl kullanıldığı hakkında bilgiler erilmektedir.

Sürdürülebilirlik ve katılım; Kentsel parkların başarıya ulaşabilmesi için kentlerin sahip olduğu gibi bir master planı olmalıdır. Bu plan sadece niyeti ortaya koyan bir doküman olmaktan öte; bu sürecin başarıya ulaşmasının anahtarı olacaktır. Bu plan

sürekli olarak takip edilmeli ve en çok beş yılda bir yenilenmelidir. Bu süreçte güçlü, resmi olarak bağlayıcı katılım şartı gerekmektedir. Bu katılım sadece yazılı basında veya internet üzerinden duyurular yapıp geri dönüşüm beklemekten ibaret olan pasif bir katılım değil aktif katılımıdır.

Beş yıl kısa bir süre olarak görülse de, kentsel ve sosyal koşulların ne kadar hızlı değiştiği unutulmamalıdır. Parklar ve programları kendilerini yenilemezse demodeleşmeye, monotonlaşmaya başlar. Bu nedenle atılacak her adımda, alınacak her kararda sürdürülebilirlik kavramı göz önünde bulundurulmalıdır ve tabi ki sürdürülebilirliğin olmazsa olmaz koşulu katılımın sağlanması için çalışılmalıdır.

Alan kullanımı ve yönetim; Hedeflere ulaşabilmek için kentsel parkların yeterli araziye sahip olması gerekir. Küçük alanlara gereğinden fazla aktivite yerleştirilmeye çalışılırsa karışıklık oluşur. Aynı şekilde aşırı büyük alanların yönetimi ve kontrolü zorlaşır. Her parkın doğal kaynakları, tarihi özellikleri, peyzaj, sanat eserleri ile ilgili envanteri bulunmalıdır. Böylece avantaj ve dezavantajlar ortaya konularak yönetim kolaylaşır. Bu parkın kimliği açısından önemlidir.

Park yönetimi ve İşletmesi oldukça zahmetli ve pahalıdır. Yeni kurulan yerleşim alanlarında yeşil alanları düzenlemek ve arttırmak daha kolaydır. Çünkü gelişimin planlaması şansı, arazi imkanları daha yüksektir. Fakat eski şehirlerde ve şehir merkezlerinde de maksimum fayda sağlanacak şekilde düzenlemeler yapılabilir. Bu tip şehirlerde dönüşüm projeleri devreye girmektedir. Kullanılmayan tersaneler, raylı sistem depoları, terkedilmiş fabrikalar, askeri alanlar park alanlarına dönüştürülebilir. Denver kentinde eski havaalanı kentin en büyük park alanına dönüştürülmüştür (Harnik 2003).

Alan kullanımında doğru kararların alınması haricinde park işletmeye açıldıktan sonra yönetim bakım ve onarım için kullanılan ekip, ekipman yeterliliği de gözetilmelidir. Kullanıcı memnuniyeti odaklı İşletme sisteminde; park içinde güvenlik, temizlik, peyzaj kontrolü, bilgi edinme gibi konularla ilgilenecek elemanların, bu elemanlara ulaşımın sağlanmasına yardımcı yönlendirmelerin yeterli olması gerekmektedir.

Çoğulculuk; Yaşayan park sistemi gereklerinden biri de ikametgah, fiziksel, dinsel, ırksal,maddi farklılıklar gözetilmeden her grup kullanıcıya açık olmasıdır. Park alanı, kentin bütününden ulaşımı kolay bir lokasyonda olmalı ve düşük gelir grubunun da kullanabileceği aktiviteler sunmalıdır. Elbette ki her şehrin topoğrafyası sonucu ortaya çıkan yerleşim planında her bölgeye aynı mesafede parklar tasarlamak mümkün olmayabilir. Ama bu farklar ulaşım planlaması ve taşıma sistemleri ile minimum düzeye indirilebilir.

Genel olarak ideal mesafe açısından yoğun yerleşim bölgelerinde yaya olarak on dakika, daha az yoğun bölgelerde ise bisiklet ile on dakika ölçü olarak ele alınmaktadır. Ayrıca bu mesafeler harita üzerinden ölçülerek değil, yaya, üst veya alt geçise imkan vermeyen araç yolları, suyolları, tren yolları gözeterek hesaplanmalıdır.

Ayrıca kabul edilebilir mesafe ölçüsünde sadece sağlıklı bir yetişkinin kat edeceği mesafe değil; yaşlılar, çocuklar, bebek arabası kullanan bayanlar ve engelliler de düşünülmelidir. Fakat çoğu şehir bu optimum şartları sağlayan park ve yeşil alan dağılımına sahip değildir. Kent planlarında ve park tasarımlarında engelli bireylere yönelik ürünler ortaya koymak gerekmektedir. Gerek ulaşım imkanları gerek malzeme seçiminde dikkat edilmeli parkın her köşesine erişimin sağlanabilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

Bu düzenlemeler için bir yönetmelik ve komisyon yaptırımı sağlayabilir. Ayrıca park içindeki aktiviteler ve spor türlerinde mutlaka engelli bireylere yönelik seçimler yapılmalı teknolojik, fiziksel altyapı hazırlanmalıdır. Maddi yetersizlik çeken kent sakinlerinin parkın sunmuş olduğu aktiviteler ve spor imkânlarından faydalanabilmesi açısından halk günleri, halk saatleri ayarlanmalıdır.

Kullanıcı memnuniyeti; Kentsel parkın ve sistemin ayakta kalmasını sağlayan koşul kullanılması, canlılığını muhafaza etmesidir. Yüksek kullanım oranı parkın çekiciliği ve kullanıcı memnuniyeti ile doğru orantılıdır. Kalabalıklık aynı zamanda güvenliği de etkilemektedir.Parkın kullanım oranının saptanması ölçülmesi ve analizinin yapılması

ile sağlanabilir. Genel toplam haricinde günlere, saat dilimlerine, mevsimlere, aktivite türlerine, kullanıcının demografik yapısına ve ikametgâhına göre ayrımlar yapılarak kullanımın azaldığı noktalarda iyileştirmeler yapılabilir.

Güvenirlilik ve emniyet; Kentsel park açık bırakılan çukurlar, kırık kent mobilyaları, yıpranmış çocuk oyun grupları, yerinden çıkmış kaplama malzemeleri, tehlike arz eden elektrik kaçakları gibi emniyet tedbiri alınmamasından dolayı ortaya çıkan beklenmedik kazalara karşı güvenlilik hissi vermelidir. Bakımsız parklar kullanıcıyı kendine çekmemektedir.

Fotoğraf makineleri ve dijital kameralarla; Dört bin'e yakın eğitimli müfettiş bu alanları dolaşip yerinden oynamış vidalar, soyulan boyalar, cam kırıkları, duvar yazıları, yürüyüş alanlarının, park genelinin temizliği gibi on altı farklı kriterler üzerinden parklara puan vermekte bu puanlar park işletmecileri ve idareciler arasında yapılan toplantılarda değerlendirilmektedir. Programın başladığı 1994 yılından 2001 yılına kadar genel temizlik oranı kabul edilebilir bir değer olan %74'ten %92'ye parkların genel bakımlılık durumu ise %7'den %86'ya çıkmıştır. (Harnik 2003)

Kent parklarındaki kentsel suçlar ise birçok farklı faktöre göre oluşmaktadır. Kentsel suçlar madde bağımlılığı, yoksulluk, işsizlik gibi faktörler ile artmaktadır. Kentsel parklarda yer seçimi, parkın her biriminin izlenebilirliği, üniformalı personel varlığı, giriş noktalarında güvenlik kontrolü suç oranını etkilemektedir. Suç ve suç türleri oranları tespit edilirken kentsel park çevresiyle birlikte ele alınmalıdır. Ayrıca kadınların, yaşlıların ve çocukların kullanımının azlığı parkın güvenilirliği açısından sorgulanmasını gerektirmektedir.

Park maliyeti; Kentsel park iyi işletilmesi halinde kent bütçesinin yükü değil, taşıyıcı sistemi rolünü üstlenir. Kentsel parkın değerinin yükselmesi kendi sınırları dışında kent geneline ekonomik ve ekolojik fayda sağlamaktadır. Sosyal yaşamı, insani ilişkileri güçlendirmektedir. Turistik değerler haline gelmektedir. Parklar manevi getiriler haricinde maddi olarak istihdam yaratması ile katkıda bulunmaktadır. Başarılı kent parkları kendi değerleri yanı sıra kentin yaşam kalitesine değer katmakta, prestijini

arttırmaktadır. Sadece estetik güzellik olarak kattıkları değerler ötesinde kent parklarının:

1. Ağaçların ve bitkilerin fotosentez yapmasına bağlı olarak hava kirliliğinin azaltılması,
2. Su kaynaklarının korunması,
3. Obezite, diyabet, depresyon gibi kent hastalıklarının yaygınlaştığı kentlerde, spor imkanları, yürüyüş yolları, rekreasyon merkezleri gibi fiziksel yenilenmeyi sağlayan fırsatlar sunması,
4. Doğa bilimlerinin reel olarak açık hava derslerinde sunulabilmesi,
5. Turistik açıdan değerlendirilebilmeleri,
6. Şehir stresinden, trafik gürültüsünden uzakta bireylerin kendilerini fiziksel, ruhsal, sosyal olarak yenilemelerine imkân sağlayarak iş hayatında, özel yaşamda daha huzurlu mutlu bireyler olmalarına hizmet etmek gibi işlevleri bulunmaktadır. Kent geneline yayılan kamusal yaşamı yönlendiren araçlar haline gelmiştir. Bu nedenle başarılı kent parkları kendi bakım masraflarını karşılamak haricinde kent btçesine fayda sağlamaktadır. Parkların kentlilerin sosyal yaşamlarına, çocukların sağlıklı çevre olanaklarına sahip olarak gelişmelerine, daha dingin, huzurlu, hoşgörl toplum modeli oluşturulmasında etkisi büyüktür. Günümüzde kent parkları fiziksel, sosyal, psikolojik olarak daha sürdürülebilir yaşam ortamlarına katkıda bulunmaktadır. Bazı kültürlerde parklar sadece tüketim değil üretim alanlarıdır.

rnek olarak Çin kültüründe parklarda su ögesi sıklıkla kullanılmaktadır; aynı zamanda yelpaze ve diş fırçası üretiminde kullanılan bambu veya ilaç üretiminde kullanılan bitkiler yetiştirilmektedir. Çin'de parklar gelir sağlayan birer üretim alanı haline gelmiştir. Bu durum ülkenin ideolojik yapısı ile paralellik göstermektedir.(Cranz 1989)

Şekil 2.5 Pauline HO, Gc Park Shanghai'da (www.ottawahort.org ,2005)

Şekil 2.6 Meksika "Floating Gardens" (www.fascinating-land-travels.com,2005)

Başka bir örnek Mexico City'nin yüzen bahçeleridir. Beş yüzyıllık bu Aztec bahçeleri su kanalı üzerinde yer almaktadır. Sal görünümlü ahşap karkas üzerine toprak konulması suretiyle oluşturulan bu bahçeler çiçek üretiminde kullanılmaktadır. Bu

bahçeler 1970 yıllarında ikinci konut dalgası nedeniyle tehdit altındaydı. Çünkü bahçeler devlet değil özel mülkiyete aittir.

Çiftçiler kanal etrafındaki evlerini, arazilerini satıp bölgeden ayrılmaya başlayınca yüzen bahçeler işlerliğini bitirip bozulmaya başlamıştır. Devlet bahçeleri satın alacak ekonomik güce sahip değildi. Bu nedenle çiftçilere teşvik kredileri vererek, tarım pazarını genişleterek bu alanların satılmasının önüne geçti. Bu alanlar artık milli park statüsündedir ve halen çiçek üretimi devam etmektedir. Böylece kültür mirasının korunması, ekonomik gelişimi, turistik değeri olan farklı bir park alanının oluşturulması bir arada başarılmıştır. Elbette bir kentsel parkın başarılı olması için sadece bu kriterler yetmemektedir. Kent yaşayan bir organizmadır. Küresel koşullar, siyasi yapı, parkın içinde bulunduğu coğrafya, nüfus yapısında ki değişiklikler dünyanın farklı ülkelerinde farklı etkilerde bulunmalıdır. Bu durumda yazılı bir mucize formüle sahip değiliz. Başarılı kent parkları örneklerinin incelenmesi; bu örnekleri yerel ve kültürel değerlerimizle ele alarak tasarımlarımızı yönlendirmemiz gerekmektedir.

Kentsel park; ulaşımın entegrasyonu, işletme modeli güncelleştirilmeye açık, farklı mevsimlere ve farklı gruplara yönelik aktivitelerle dolu, bakım masrafları için fonlara ve sınırları haricinde etki alanına sahip, tasarım modeli esnek, kentle bütünleşmiş, özgün ve kimlik sahibi olduğu ölçüde yaşamaya devam eder. Pioneer Courthouse Square (Portland), Central Park (New York), Prospect Park (Brooklyn), Jackson Square (New Orleans) , Plaza Hidalgo (Mexico City), Boston Public Park (Boston) bu özelliklerin bir veya birkaçını barındırmakta ve başarılı örnekler olarak karsımıza çıkmaktadır.

Her mevsim canlılığını koruması, ulaşım sisteminin entegrasyonu, işletme modeli ile Pioneer Courthouse Square bitki örtüsü olmadığı için parktan öte Portland'ın oturma odası olarak anılmaktadır. Kentin ulaşım ağının belkemiğini oluşturan hafif raylı sistem MAX (Metropolitan Area Express) bu canlılığı sağlamakta büyük rol oynamaktadır.

Bakım, güvenlik ve etkinlik masraflarının bir kısmı belediye, bir kısmı ise park ile aynı ismi taşıyan kar amacı gütmeyen kuruluşun park içindeki kafe, kitapevi, çiçekçiden elde ettiği kira gelirinden karşılanmaktadır.

Şekil 2.7 Pioneer Courthouse Square Oregon, www.metrojacksonville.com/article 2007.
www.pps.org 2006)

Esnek tasarımları, her mevsim aktivitelerinin yoğunluğu ile Central Park ve Prospect Park New York için vazgeçilmezdir. Her iki park 1980'lerde sivil toplum kuruluşları, kamu, özel sektör yardımıyla yenilenmiştir. Central Park Koruma Kurulu ve Prospect Park Birliği adını alan organizasyonların çatışı altında yılın her zamanı için etkinliklere ev sahipliği yapmakta olan bu parklar kentin küresel ölçekte kimliğini oluşturan öğeler haline gelmiştir.

Her iki park esnek tasarımları ile farklı fırsatlar sunmaktadır. Yılın her mevsiminde parkların kullanım oranlarının yüksek seviyede kalmasını sağlayabilmek amacıyla mevsim özelliklerine ve şartlarına uygun spor ve eğlence imkanları ile donatılmışlardır. Sadece önemli günlerde değil aylık programlarla etkinlik listeleri oluşturularak aktiflik sağlanmaktadır. Bu nedenle parklar sadece dönemsel değil yıllık yoğunluk yaşamaktadır.

Şekil 2.8 Jackson Square, New Orleans Louisiana (www.panoramio.com 2010)

Jackson Square şehrin merkezindeki tarihi bölgede, ofisler, lokantalar, mağazalar ile çevrilidir. Park çevresindeki onca farklı aktiviteye ve hareketliliğe rağmen dinginliğini korumaktadır. Böylece parkın sınırları dışındaki yoğunluk bir anlamda parkı kent dokusuna entegre etmektedir. Çünkü konumu itibarıyla gün içinde mutlaka yolunuz bir şekilde parktan geçmektedir. Çevredeki hareketlilik gün içinde parkın kullanımını arttırmaktadır. Parkın çevresinde trafik yoğunluğu azdır ve park çevresinde falcılar, sokak müzisyenlerinin ve sanatçılarının performansları sizi parkın içine çekmektedir.

Plaza Hidalgo ise kamusal yaşamın önemli odaklarından biri haline gelmiştir. Bunda en büyük etki parkın esnek tasarımı, park içinde yer alan farklı bölümleri birbirine bağlayan patikalarıdır. Aynı gün içinde park içindeki tarihi kiliseyi ziyaret edebilir, ağaçların gölgesi altında küçük bir çesme eşliğinde kitap okuyabilir, kurulan tezgahlardan alışveriş yapabilir, farklı performansları izleyebilirsiniz.

Şekil 2.9 Plaza Hidalgo Mexico City (www. upload.wikimedia.org 2010)

Şekil 2.10 Boston Public Garden Massachuset'te(www.pps.org 2006)

Boston Public Garden artık Boston kentinin kimliğinde simge haline gelmiştir. Şehrin kalbinin attığı yer olarak adlandırılan parkta, tasarımın sonucu olarak; her yıl su bisikletleri kiralayıp ördeklerle vakit geçirebileceğiniz göle ve Boston’lu çocukların hatıralarında yer alan çocuk kitapları yazarı Robert McCloskey onuruna ithaf edilen “Make My Way For Duclings” isimli heykele sizi yönlendirmektedir.

2.8 Dünyadan ve Tütkiyeden Önemli Kent Park Örnekleri

2.8.1 Central Park : Amerika örneği

Central Park, New York şehri Manhattan ilçesinde yer alan büyük umumi kentsel bir parktır. Yıllık ortalama 25 milyon ziyaretçisiyle Central Park, Birleşik Amerika’da en çok ziyaret edilen kent parkıdır. Central Park’ın zengin tarihi 1800’lü yılların ortalarına dek uzanmaktadır. Gerçi, park içindeki heykeller ufak bir araştırma gezisine çıkıldığı taktirde, bugünün popüler kültürüyle nasıl bir araya geldiklerini bizzat kendileri anlatır gibidir. Central Park, Amerika Birleşik Devletleri’nde Peyzaj tasarımı yapılan ilk genel parktır. Parkın tasarımındaki destekçiler - en önemli olarak, zengin tüccarlar ve alan sahipleri - Londra ve Paris’e ait genel alanları çok beğenmiş ve New York’un da uluslar arası bir şöhet sağlama açısından böyle bir alana ihtiyacı olduğu düşünmüşler.

Yapılması düşünülen genel park, cazip düzenleme ve donatılarla kendi şöhetini içinde barındırmalı, New York’un çalışan kesimi için de salonlara alternatif olarak sağlıklı bir alan sunmalıdır.

Şekil 2.11 Central Park'tan uydu görüntüsü (Google earth 2009).

Bu yeni çeşit genel tesisin politik kontrolünün kim tarafından kullanılacağı sorusu 19. yüzyıla doğru bir muhteva noktasıydı. İlk Central Park Komisyonu'nun tayin edilmesi (1857 - 1870), Andrew Green'in liderliği altında, komisyon kentin ilk planlama acenteliğini kurdu ve parkın yönetimini de güzel bir şekilde yaptı. Daha sonra 1870 yılında, yeni kentin karakteri oluşmaya başladığında, parkın yönetimi lokal kontrole iade edildi, belediye reisi park komisyoncularını tayin etti. 1857 yılında, Central Park Komisyonu ülkenin ilk Peyzaj düzenleme yarışmasını yaptı ve Frederick Law Olmsted (aynı zamanda parkın müfettişidir), Calvert Vaux ve Andrew Jackson Downing tarafından sunulan Greensward Planı nı seçti. Tasarımcılar İngiliz romantik akımından etkilenerek pastoral bir peyzaj oluşturmak istemişlerdir. Yerel eleştirilere cevaben, tasarımcılar planlarında mevcut dolaşım sistemini düzenlemişler, yaya yollarını, at patikalarını ve araba yollarını birbirlerinden ayırmışlardır. Jacob Wrey Mould tarafından asistanlığı yapılan Vaux, 40 tan fazla köprü tasarlayarak geçişleri değişik rotalarla derecelendirmiştir.

Şekil 2.12 Central Park'ta köprüler (www.photographly-match.com)

Greensward Planı, hızla büyüyen çayırliklar ve göllerden oluşan pastoral Peyzajı ve kaya parçalarını resim gibi güzel bir şekilde sergiler. Park içerisindeki dizayn stiline uygun olmayan çeşitli araziler de mevcuttu. Güney bölgesi, çok miktarda kayayı barındıran bölüm, Parkın içinde bir sakinliği de beraberinde getirir, durgun bir pastoral stil sunar. Alanın tamamı mimarlar ve mühendisler tarafından değiştirilmiştir, özellikle değiştirilen bölümler çayırliklar, kayalık alanlar ve bataklıklardır. 1873 yılında, 10 milyondan fazla yük arabası ile çeşitli materyaller ve malzemeler Park alanına taşınmıştır. Bu materyaller arasında 4 milyon ağaç, çalı ve çeşitli bitkiler ile bugünkü Central Park'ı temsil eden 1400 tür ve çeşitli tesisler mevcuttu. Sonuçta, bir yerde

kesişen yollar Greensward Planı'nın marifetini gösterdi ve şehrin isteklerini bünyesinde barındırdı. Öyle ki, hala ziyaretçileri taşraya ait Park deneyimlerinden korumaktadır. Özetle, dahili sirkülasyon sistemi yürüme, taşımacılığı ve atlı trafiğini birbirinden ayırır. Park içinde, eğri patikalar (yürüyüş yolları) ziyaretçilere yürüyüşleri sırasında başarılı bir biçimde görüş açıları sunmaktadır. Park içindeki tek dizayn edilen formal mimari yapı Mall dır. Burası toplumun yanında doğanın ikinci planda kaldığı tek mekandır. Greensward Planının uygun bulunmasından sonra Central Park'ın tamamlanması 20 yıl aldı. Zorlu politik eylemlerin ardından, oldukça doğal özelliklere sahip olan Park; konstrüksiyonu, yönetimi ve daha sonrasında yeniden yapılandırılmasıyla genel kurumlar tarafından zorla kabul ettirilmiştir. Sonunda Olmstead Park yönetiminden 1877 yılında ayrılmış, Vaux ise ölümü olan 1895 yılına kadar görevine devam etmiştir. Yüzyılın bitimine yakın, genelin isteği rekreasyonel alanlardı ve otomobillerin gelişi ile birlikte Park içinde yeni bir baskı oluştu. Vaux'un ölümünün ardından, kanunlarda yapılan düzenlemelerle Park içindeki ölü ağaçların ve çalıların değiştirilmesi-yenilenmesi sağlandı. New York'un 5 parkının yapımını elinde bulduran ve Long Island'ın ilk park yolları ile Jones Plajını yapan Robert Moses, 1934 yılında, Central Parkı ve diğer New York Parklarını yeniden temizledi ve düzenledi. Pek çok çiçek ekildi, Parkın dış duvarları orijinal koyu krem rengine yeniden kavuştu, su içilen çeşmeler onarıldı, yürüme yolları düzeltilti. Moses kontrolünde Central Park 19 çocuk oyun alanına, 12 top oynama sahasına, handball kortlarına ve buz patenine kavuştu.

Şekil 2.13 Central Park'ta aktiviteler (www.intrepid.com.au 2008)

Şekil 2.14 Central Park'ta aktiviteler (www.aguyinnewyork.com, www. Planetizen.com 2008)

Yine Moses zamanında Central Park Hayvanat Bahçesi ve Tavern on the Green inşa edildi. Ancak 1960 senesinde Robert Moses Park komisyon liderliğinden ayrıldığında, yerine Central Park'ı onun gibi koruyup güzelleştirilecek birisi bulunamadı. Moses'in tüm idealleri ve projelerine rağmen, Park -ağaçları, çim alanları ve Bitkileriyle - ölmeye başladı. 1960 yılından itibaren bunu takip eden 20 yıllık periyot Parkın zayıflama periyodu olmuştur. Parkın Peyzajı yaz konserleri ve yeni yıl kutlamaları ile barış Rallileri ve protest gösterileri ile mahvolmuştur. Park artık yönetilmeyen ve yönetilemeyecek bir şekilde görünmekteydi. Buna rağmen 60 lı yıllarda birtakım olumlu değişimler görüldü. 1962 yılında The Public Theatre'in "Shakespeare in the Park" oyunu ilk kez sahnelendi. 1961 ve 1965 senelerinde, Metropolitan Operası ve New York Filarmonisi, Great Lawn da bir dizi yaz gösterisi yaptılar. 1964 senesinde, Central Park Doğal Tarihi Peyzaj Alanı olarak ilan edildi; 1974 senesinde New York Şehri'nin Landmarkı olarak isimlendirildi. Daha sonraları Parkın restoresinde bu durumlar birtakım standartların kurulmasında yardımcı oldu. 1975 senesinde Parkın acilen bir yardıma ihtiyacı olduğu düşünülerek Belediye Reisi Edward Coach ve Park Komisyonundan Gordon Davis bu durumu ele aldılar. Belirli bir yönetim altında, Central Park Komisyonu 1980 yılında Bill Beinecke (Başkan) ve Betsy Barlow Rogers (Central Park Yöneticisi) sayesinde yeniden canlandırıldı. Bu, Central Park'ın sürdürülebilirliğinde yeni bir safha oldu.

1980 yılı Central Park için bir dönüm noktası olmuştur. Şehir ve yeni kurulan Central Park Komisyonu birlikte çalışmaya başladı ve Parkın restorasyonu için gerekli uzun bir eyleme adım attılar. 1981 senesinde, Komisyon " 1980'ler ve Ötesinde Central Park'ın Yeniden Yapılandırılması" ("Rebuilding Central Park for the 1980s and Beyond") adıyla bir doküman yayımladı. Bu dokümanda Park restorasyonu için gerekli Parkın

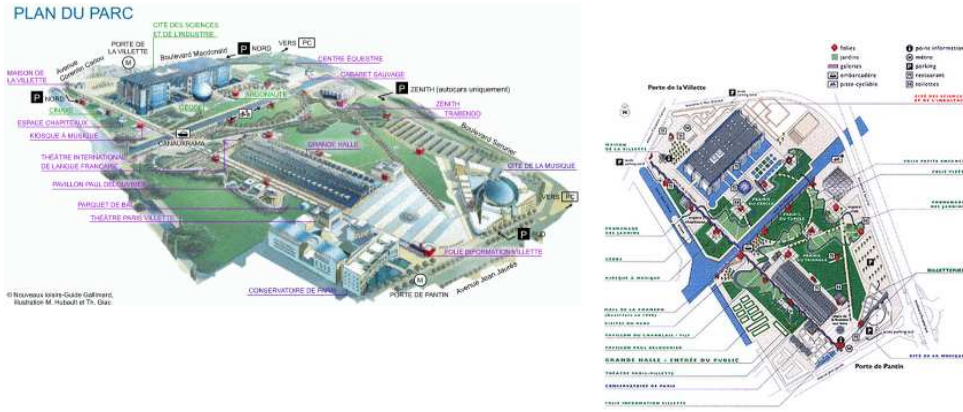
Master Planının ilk hali de yer alıyordu. Şehir ve Park Komisyonu birlikte pek çok restorasyon projesine başladı. 1998 Şubatında, Belediye Başkanı Rudolph Giuliani, Park Komisyonundan Henry Stern ve Ira Millstein birlikte bir yönetim kontratı imzalayarak Park için yeni bir dönüme de aynı anda imza atmış oldular. Bu kontrat merkez restorasyon ve Park içindeki genel programlamalar bakımında çok büyük yararlar sağlamıştır. Central Park'ın yeniden yapılandırılması başarısının altında Şehir halkı, yerel yönetimler ve Park Komisyonunun birlikte çalışmasının yanında, Şehir Plancıları ve Peyzaj Mimarlarının ortak çalışmaları da yatmaktadır. (<http://www.peyzaj.org/2003/26kasim/1800-1858.htm>, 2007)

2.8.2 Parc De La Villete : Fransa örneği

Fransız hükümeti tarafından 1982 yılında Parc De La Villette tasarım yarışması düzenlendi. Bu yarışmayı Bernard Tschumi kazanarak Parc De La Villette'te tasarımını uygulayan kişi oldu. (Çay 2008)

Bu park basit bir park olmasının ötesinde kültürel ve eğlence aktiviteleri bakımından zengin, açık hava tiyatroları, restoranlar, sanat galerileri, müzik ve resim atölyeleri, çocuk oyun alanları, film gösteri merkezleri, bilgisayar merkezleri ile desteklenmiş kompleks bir parktır. Tschumi bu parkı, parktaki tüm binaların birleşimiyle “dünyadaki en büyük bina” olarak nitelemektedir. Parc De La Villete projesi uygulama aşamasından öte kentsel park kavramına yeni bir bakış açısı getirdiği için önemlidir.

Bernard Tschumi'nin yayınları yanında uygulamaları ile tanınması ise 1982 yılında Paris için tasarladığı Parc De La Villette Projesi ve özellikle de park içinde yer alan “Folie” ler (saka-yapılar) ile oluşmuştur. üşünsel temelini Derrida ile birlikte oluşturdukları bu proje, temelde “Folie” adı verilen, park içinde belli bir düzen / düzensizlik içinde yerleştirilmiş ve her biri başka işlevlere uygun olacağı düşünülerek tasarlanmış küçük konstrüksiyonlar etrafında gelişmiştir. (Çay 208).

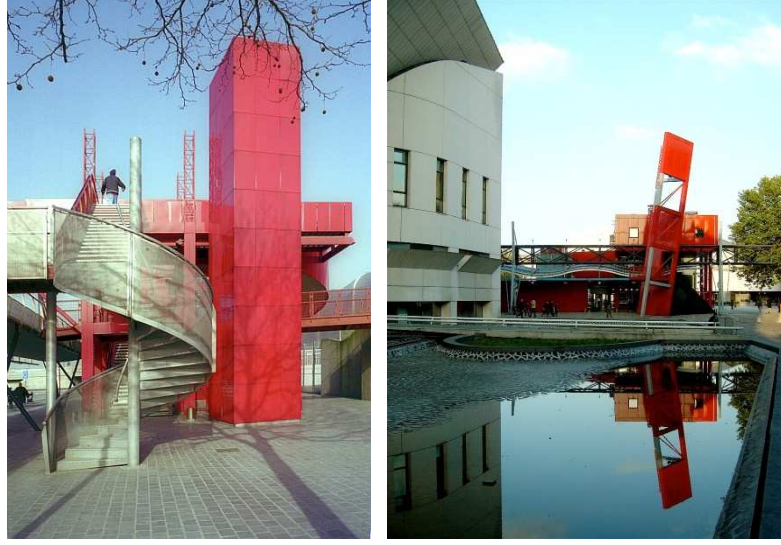
Şekil 2.15 Parc De La Villete, Paris, Fransa (www.keralaarticles.blogspot.com 2007)

Şekil 2.16 “Folie” Parc De La Villete, Paris, Fransa (www.panotamio.com, 2007)

Parc De La Villette 1995 yılında tamamlanmıştır. 25 folie (saka-oyun yapıları), galeriler, köprüler ve özel bahçeler içermektedir. Tüm folie’ler 10,8 m x 10,8 m ebatlarında küplerden oluşmuştur ve her biri bir fonksiyona sahiptir. Bununla birlikte farklı tasarımcılar tarafından tasarlanan birçok bahçe de tamamlanmıştır. 17. ve 18. yy şehir yaşamında parklar kamu yaşamında; fikir alışverişlerinin yapıldığı çoğunlukla yetişkinlerin bir araya geldikleri buluşma mekanları olarak yer almaktaydı. (Baljon 1992)

Parklar gerek sohbet edilen, diğer bireylerle iletişim içinde olunan, bekar bayanların bekar beylerle tanışmalarına fırsat veren mekanlardı. Bu mekanlar yalnızca doğanın taklit edildiği mimari kurğuların başarısı değil aynı zamanda farklı dönemlerde farklı biçimlerde içinde bulunduğu bölgenin toplumsal karakteristiği üzerinde etkiye bulunan araçlar haline gelmişti (Şekil 2.17).

Şekil 2.17“ Folie” Parc De La Villete, Paris, Fransa, (www.panoramio.com, 2007)

Şekil 2.18 Parc De La Villete'den görüntüler (www.panoramio.com, 2007)

Sanayi devrimi ile birlikte kent değişmeye yoğunlaşmaya başladı. Fiziksel değişim sosyal yaşamı, kentlilerin yaşayış tarzlarını da etkilemekteydi. Yeşil alanlar kirliliği, estetik bozulmaya karşı bir koz olarak kullanılmaktaydı. Sonraki dönemlerde parklar sadece dinlenme amaçlı yeşil alanlar veya sosyalleşme mekanları olmaktan öte farklı aktivitelerle dolu yenilenme mekanları olmaya başlamıştır.

Parc De La Villette; tasarladığımız parkların başarılarını değerlendirme konusunda kentsel park örneği olarak, özellikle yarışma sonucunun belirlenmesinde kullanılan değerlendirme ve analiz yöntemleri ile bize yol göstermektedir. Bu yarışma sonucunda karar sürecinde çağdaş kent parklarının sahip olması gereken birtakım özellikler

belirlenmiştir. Çoğulculuk kavramı bu yarışmada projelerin değerlendirilmesi esnasında ön plana çıkmaktadır. Çoğulculuk kavramı ile ifade edilmeye çalışılan, park alanının kültürlerin buluşma noktası olarak kullanılmasıdır.(Baljon 1992)

Kentler farklı gruplardan oluşmaktadır. Kentsel hizmetler her grubun tatmin olmasına yöneliktir. Bu ayrımlar yaş, cinsiyet, etnik farklar, sosyal ve ekonomik farklılıklar gibi birçok başka şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle tasarım aşamasında kentte yaşayan her bireyin en az bir kere bu alanı kullanacağı varsayımından yola çıkarak çok yönlü düşünmek gerekmektedir. Farklı bireylerin kendilerini ifade edebilmelerine olanak sağlamak gerekmektedir. Bu noktada öncelikle park çekici kılınarak kullanıcıyı davet etmeli ardından sunduğu fırsatlarla, imkanlarla kullanıcının tekrar gelmesi sağlanmalıdır.

Kent içinde yaşayan bireylerin, ihtiyaçları sürekli değişim göstermektedir. Günümüz kentlerinde yabancılaşma hissini artmasıyla kamusal alanlara bakış açıları ve beklentileri değişmiştir. Kentlileşme; sosyalleşme ihtiyacı insanın doğasında var olmaktadır. Park yoğun aktiviteler ve farklı fonksiyonlarla kullanıcıları tatmin ederek dışlanmışlık hissini ortadan kaldırır. Bireyler bir grubun parçası olduğunu hissetmek ihtiyacı duyar.

Keyif; park rahatlama ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir. Ancak sadece fiziki dinlenme günümüz kent yaşamının stresinden arınmaya yetmemektedir. Beden olarak dinlenmenin yanı sıra ruhen yenilenmeye ihtiyaç duyarız. Keşfetme; bilgi ve hareket. Park farklı kültürlerin grupların kesişme noktasıdır. Fuarlar, workshoplar, konserler, sergilerle park aktif olacaktır.

Hızla değişen dünyada kullanıcıyı çekmek ve monotonluğu en aza indirmek için esnek planlama yaklaşımı ile esnek tasarımlar üretmeliyiz. Kent ve doğa arasında iki yönlü bir etkileşim bulunmaktadır. Bir yanda park merkezli aktivitelerle farklı olanaklarla dolu bireylerin kendini ifade edebildiği gelişmiş toplumu yansıtan park içinde ki canlı aktif şehir, diğer yanda is yaşamının, metropol yaşamının getirmiş olduğu stresten arınmaya çalıştığımız, bedenlen, ruhen yenilendiğimiz kent içindeki bahçe. Birlik, sentez ve

tutarlılık anlamlı bir bütüne ulaşmak için gereklidir. Peyzaj elemanları, su ögesi, bitkiler, malzeme seçimi, ısıklandırma uyum içinde olmalıdır.

Aktivitelerin sürekliliği parkın canlılığını yitirmemesi güvenlik açısından da çok önemlidir. Park içindeki aktif ve pasif aktiviteler ve bu aktiviteler hizmet eden donatılar Parc De la Villette örneğinde bir program rehberi ile belirlenmiştir. Bu rehberde parkta kullanıcının asli ihtiyaçları, önerilen aktivitelerin listesi ve çözüm önerileri sunulmaktaydı. Aktiviteler beş gruba ayrılmıştı (Baljon 1992) .

- Birincil aktiviteler; bu aktiviteler parkın kimliğini pekiştiren aktivitelerdir. Eğlence, izleme, gezme, keşfetme, eğitim, spor, yeme içme ihtiyaçlarını gidermeye yönelik aktivitelerdir. Her ihtiyaç grubu için gerekli olan donatılar açık ve kapalı olarak tasarlanmış birbirleriyle ilişkileri kurularak yerleştirilmiştir. Birincil aktiviteler yüksek katılımlı, genellikle yoğun olan ve farklı grupları bir araya getiren merkez aktiviteler ve daha küçük alanlara yayılan daha az yoğunluklu aktiviteler olarak iki grup halinde ele alınır. Açık hava tiyatrosu, çok amaçlı gösteri merkezi, kültür merkezi, çocuklar için araştırma alanları, seralar, çocuk merkezleri,
- Bilgi edinme, bilgi kioskuları danışma servisleri, alışveriş alanları, lokantalar, barlar, cafeler, büfeler, sergi alanı, tuvaletler,
- İdari birimler, bankalar, postane, polis noktası, sağlık birimi,
- Gezinti alanları, piknik alanları, tematik bahçeler, aktif ve pasif spor alanları, antrenman sahası, oyun alanları, yüzme havuzu, bisiklet yolları,
- Depolar, mal kabul birimleri, kapalı ve açık otoparklar.

Parc De La Villete örneğinde park bir açık hava kültür merkezi konumundadır. Bu nedenle parkın bakım ve işletmesinden sorumlu görevlilerin hem bahçe bakımı hem de kültürel organizasyonlar konusunda uzman olmaları ve bu konularla ilgili devlet kuruluşları ile işbirliği içinde çalışmalarını gerekmektedir.

Park alanı aynı zamanda bilim müzesi, teknoloji merkezi ve müzik merkezi ile ilişkilendirilmelidir. Park müzeye doğru kullanıcıları yönlendirmeli belli noktalarındaki haberleşme panoları ve hazırlanacak broşürler ile etkinliklerden, sergilerden kent sakinlerini haberdar etmelidir. Müzik merkezi ise büyük ve küçük ölçekli konser

salonları, konservatuar merkezi, müzik araştırmaları, deneme merkezleri, müzik müzesi ile faaliyet gösterecektir.

“Parc De La Villete” tasarım kararları; Kentsel parkların kamusal yaşamda ki önemleri ve sosyal yapı üzerindeki etkileri kesinlik kazanmıştır. Parkların sosyal hayata hizmet edebilmeleri için sahip olmaları gerekli özellikler belirlenmiştir. Ancak bu esnada parkların tasarım açısından ve mekan kurgusu açısından da sahip olmaları gereken özellikler vardır (Baljon 1992) .

Dikkat edilmesi gereken tasarım kararlarından biri giriş noktalarıdır. Park ve yakın çevresi arasındaki ilişki parkın iç mekanı ve dış mekanı arasındaki uyum açısından çok önemlidir. Park sınırları içine girildiğinde bambaşka bir mekan hissi uyandırılıyorsa bu yapaylık, ait olmama hissi doğuracaktır.

Park girişleri ve çıkışları kullanıcıyı zorlamamalıdır. Park alanına giriş ve park alanından çıkış yapmak kolay olmalıdır. Kullanıcı ilk kez park alanına giriş yapmış olsa bile yönlendirme elemanları ile yolunu bulabilmelidir. Park kendi sınırlarının ötesinde kentin diğer kısımlarıyla ve özellikle yakın çevresi ile etkileşim içinde olacaktır. Parkın giriş noktalarının ulaşım ağı ile ilişkisi çok önemlidir. Ayrıca engelli vatandaşların diğer bireyler gibi parktan faydalanabilmeleri sağlanmalıdır.

Park içinde fonksiyonlar kendi içlerinde uyum sağlayacak ve amaçlarına hizmet edecek şekilde dağıtılmalıdır. Park tasarımımızda ortaya çıkacak zonlar bir takım aktivitelere hizmet edebilecek nitelikte olmalıdır. Park programına alınması gereken aktiviteler ve alan kullanım kararları tezat düşmemelidir. Park karmaşık ve yenilikçi karakteri nedeniyle tutarlı bir işletme sistemini gerektirir. Alan güçlük çekilmeden idare edilebilecek şekilde düzenlenmelidir. Park alanının kendi içinde ki organizasyonu; kullanıcının park içinde ki fonksiyonları ve birbirleriyle ilişkilerini net olarak hissedebilmesini sağlamalıdır.

Park alanının genel kent kurgusu içinde fiziksel olarak nasıl dahil olduğu, nasıl aplane edildiği çok önemlidir. Bu bütünleşme şehirle ilişkisi ve uyumu göz önüne alınarak

incelenebilir. Tasarımımız kentsel yapılaşmış alandan; kentsel park alanına geçiş noktasında kullanıcıyı önceden hazırlayarak park içine alabilmeyi sağlayabilmelidir. Park alanı; yakın çevresindeki ana arterler veya kentin nirenği noktaları ile dikkatlice ilişkilendirilirse kullanıcının kabullenmesi kolaylaşır.

Mekan kullanıcının kendisini özgür ve rahat hissedeceği şekilde tasarlanmalıdır. Park içinde görüş mesafesi mümkün olduğunca açık olmalıdır. Bu hem ferahlık hissi doğurmakta hem de güvenlik açısından oto kontrol sağlamaktadır. Park tasarımımızın üç boyutlu kurgusunda hacimler ve alanların birbirleri ile etkileşimi, birbirlerine nasıl eklemledikleri iyi analiz edilmelidir. Genel olarak planlar, merkez konumunda bir alan ve bu alana bağlantılı ikincil alanlar veya alanın farklı öğelerini bir arada tutan, baskınlığı hissedilen bir aks çevresinde şekillenmektedir. Bu baskınlık hissi objenin veya alanın görünüşünden yadafonksiyonundan kaynaklanabilir.

Park sadece kent içindeki doğal hali korunmuş veya doğanın taklit edilmesi ile düzenlenmiş yeşil alan olmaktan öte, bir anlam ifade etmelidir. Bir amaca hizmet etmeli kent içindeki bir eksikliği gidermelidir. Park alanında bu nedenle kimliği ve hizmet ettiği değerler ile uyumlu olacak düzenlemeler yapılmalı. Parkın karakteristik özellikleri ortaya çıkarılmalıdır.

2.8.3 Birkinhead parkı : İngiltere örneği

1843'te kraliyetin III. Gelişme yasasını onaylamasından sonra, Liverpool yakınındaki Birkinhead şehri bu güçleri kullanan ilk belediye olmuştur. Birkinhead Parkı 1843'te Joseph Paxton tarafından planlanmıştır. Birkinhead Parkı, daha sonra kurulan pek çok park alanında olduğu gibi ürün vermeyen, 90 ha'lık balçık arazi üzerine kurulmuştur. Bu arazinin 50.5 ha'ı kamusal rekreasyon için ayrılmıştır. Genel olarak planına bakıldığında, informal göletler, göletler çevresinde kıvrılan patika ve atlı araba ile gezinti yolları vardır. Göletlerden kazılan toprak ile dalgalı bir arazi formu oluşturulmuştur (Oğuz 1998) (Şekil 2.19).

Şekil 2.19 Birkenhead Parkı Planı (www.mtholyoke.com).

Paxton aktif ve daha çok pasif kullanımlar için İngiliz kırsal peyzajına özgü peyzaj özelliklerini park içinde yeni bir anlayışta vurgulamış ve stilize etmiştir. Sonuç olarak İngiliz peyzaj stili geleneğinde işlevsel bir park oluşturulmuştur. Tasarımın ana düşüncesi, romantik bir peyzajda çeşitli dış mekan aktiviteleri için geniş bir açık alan yaratmaktır. Bir kent parkında spor ve oyun alanları Birkenhead'den önce görülmemiştir. Park, içine dolaşmak için hoş bir ortam; aynı zamanda, aktivitelere yer verilen bir alandır. Bu ikili amaç park alanında açıkça görülebilmektedir, parkın güneyinde birbirini kesen bir kaç patika ile birlikte geniş çim bantları görülmektedir. Kuzeydoğu ve kuzeybatı köşelerinde iki göl yer almaktadır. Göl çevresi yoğun olarak bitkilendirilmiştir. Bütün alan sıra evler, villalar ve bir yolla çevrilmiştir (Wiegiersma 1984) (Şekil 2.20) .

Şekil 2.20 Birkenhead Park'tan görüntü (www.mtholyoke.com).

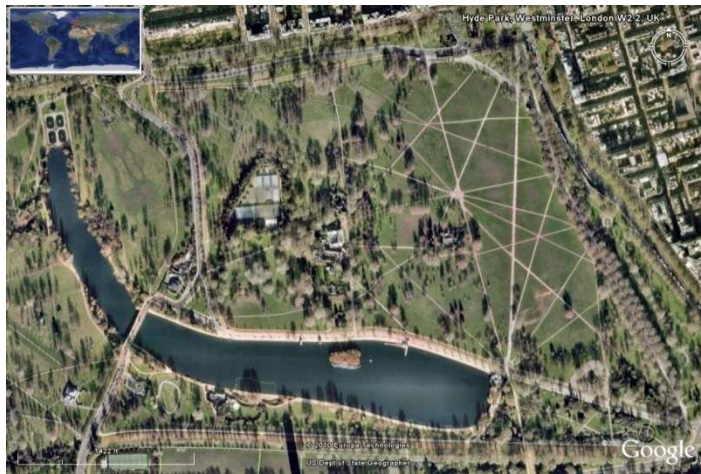
Birkenhead Parkı, 19. yy başındaki diğer parklar gibi kamuya açık kullanımının yanı sıra müteahhitlerin ve zengin orta sınıfın isteklerine yanıt vermiştir. Park çevresindeki

villaların satışı, park arazisinin satın alınması için gerekli parayı sağlamıştır. Parkın uygulamasıyla birlikte bu konutların değeri oldukça artmıştır. Bu park gelecekteki parklar için bir esin kaynağı olmuştur ve kentsel açık alan teorisine önemli bir etkisi vardır. Amerikalı peyzaj mimarı Olmsted New York Central Park'ın yapımından önce Birkinhead Park'ı ziyaret etmiş ve oldukça etkilenmiştir (Oğuz 1998).

2.8.4 Hyde Park: İngiltere örneği

Yaklaşık 140 ha büyüklüğündeki Hyde Park, Londra parklarının en popüleridir. Adını Hyde malikanesinden alan park, VIII. Henry dönemine kadar manastır arazisi olarak topluma kapalı bir alandır. 1536'da kraliyet parkı olmuştur. I. Elizabeth döneminde bir kısmı askeri amaçlarla kullanılırken büyük bölümü bir yüzyıl kadar özel av alanı olarak kalmıştır. I. James'in parka sınırlı girişe izin vermesi ile park moda ve eğlence alanı olmuştur (Oğuz 1998).

1965'lerde I. Charles tarafından halka açılan parkta, zaman zaman büyük olayların kutlamaları yapılmıştır. Hyde Park, yalnızca İngiltere'nin değil belki de dünyanın en yoğun alışveriş merkezlerinden birine yakın olmasına karşın bütün kullanıcılara sükunet ve rekreasyon olanağı verebilmektedir.

Şekil 2.21 Hyde Park planı (Google earth, 2010)

Jellicoe'ya (1970) göre, park karmaşık karakterdedir. Karmaşık karakter tanımlaması ile özel bir tarihi ya da estetik karakterinin olmadığı; ancak, diğer parklardan farklı bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Hyde Park, senelerden bu yana çok büyük bir baskı altında olmakla birlikte zamana karşı direnmektedir. Hyde Park, Londra'luların günlük yaşamın baskısından kaçışları için olanak yaratmaktadır. Park, İngiliz kırsal çevresini ulu ağaçlar, geniş çim alanlar ve gölleri ile kullanıcıların yakınına getirerek, onların ruh ve beden sağlığını korumayı ve özgürleştirmeyi amaçlar. Hyde Park'ta benimsenen Londra Parkı düşüncesi ile kalabalık caddelerden kurtulma duygusunu verecek hayallerdeki mekanın yaratılması istenmiştir. Bu mekanın tasarımı için üç koşul gereklidir: Ağaçların karmaşıklığı ve sınırların gizlenmesi ile gizem duygusu vermek, parkın her noktasında göğedoğru yükseliş duygusu vermek ve yeterli büyüklükte su yüzeyi kullanarak gökyüzünün yeryüzü ile birleştiği izlenimini yaratmak (Şekil 2.22).

Şekil 2.22 Hyde Park'tan görüntüler (www.panoramio.com 2008).

Hyde Park, Serpentine boyunca Londra'lılara gün boyu oturma, kitap okuma, sohbet etme, yaklaşık 3 ha'lık gezinti yolu, çim alanlar üzerinde geniş oyun alanları v.b. olanaklar sunmaktadır. Parkın en orijinal köşelerinden biri kuzeydoğu köşesindeki serbest konuşma kürsüsüdür (speaker's corner). Bu alan çok sayıda ziyaretçiyi parka çekmektedir. Bugün parkın çeşitli bölümlerinde restorasyon çalışmaları sürmektedir, bitkisel yenileme çalışmalarının bir parçası olarak çok sayıda yeni ağaç, çalı ve soğanlı yumrulu bitki dikimi yapılmıştır. Örneğin; sadece park yolu üzerinde 650.000 adet çiğdem soğanı, Serpentine kıyısında 1 tondan fazla nergis soğanı dikilmiştir. Yaban yaşamının parkta canlandırılması için getirilen yabancı çiçekler hızla çoğalmakta ve yaban yaşamını parka çekmektedir. Hudson Memorial kuş üreme alanı, pek çok kuş

türünün beslenme ve üreme alanıdır (The Royal Parks Annual Report 1994).

2.8.5 Battersea parkı

80 ha büyüklüğündeki Battersea Park'ı 1858'de James Pennethorne tarafından tasarlanmıştır.

Şekil 2.23 Battersea Parkı'nın havadan görünüşü (Google earth, 2009).

Battersea Parkı, Thames nehri kıyısındaki konumu ve halka açık hizmetleri nedeniyle daima popüler bir park olmuştur. Parkın fazla kullanımının bir başka nedeni kentin yoğun nüfuslu bir bölgesinde yer almasıdır. Ilık ve güneşli tatil gününde parka binlerce insan, tenis oynamakta, paten kaymakta, bowling ya da atletizm ile uğraşmakta, güneş banyosu almaktadır (Wiegersma 1984) .

Battersea Parkı, Londra'nın en iyi tanınan parklarından biridir, yılda üç milyondan fazla kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Geniş tarihi peyzaj alanları, göller, oyun yerleri, çocuklar için hayvanat bahçesi, atletizm alanı, festival alanı, tenis kortları, sanat galerisi, aktiviteler için sert zemin, pek çok yol ve yürüme engelliler için özel yol içerir. 1000 arabalık bir park yeri vardır (Greenhalgh and Worpole 1996).

Battersea Parkı, Londra'da yenileme master planı yapılan ilk parktır. 1995 yılında, 10 yıllık bir peyzaj restorasyon yönetim planı yapılmıştır.

2.8.6 Park Güell : İspanya örneği

Park Güell, ünlü mimar Gaudi'nin ingiliz stilinden esinlenerek Barcelona'da Gerçekleştirdiği eserlerden bir tanesidir (1900-1914). Bu parkın, peyzaj literatürün de özel bir yeri vardır. Park başlı başına bir sanat eseri olarak değerlendirilmektedir .

Şekil 2.24 Park Güell Seramik detay (Öğuz 1998)

Bu proje ile Gaudi, ilk kez derin mimari uzmanlığını uygulamaya koymuştur. Park strüktürleri, özellikle merkezdeki büyük teras, biçim yönünden çüretkardır. Yüzey ve kenarların tasarımı bugün bile zor gerçekleştirilecek bir özgürlük sergiler. Bu proje ile Gaudi sanatların bir sentezini yapmakta hem ressam, hem heykeltıraş, hem de bir mimar olduğunu göstermektedir. Seramik duvar çinisi parçalarla dekore edilmiş son derece uzun oturma elemanı, parkı bir yılan formunda dolasmaktadır ve Joan Miro'nun renkli bir tablosu ile aynı etkiyi yaratmaktadır. Gaudi, seramik parçalarını kent dışında üç boyutlu sürrealist bir resim inşa etmekte kullanmaktadır. Bu estetik görüntünün yanı sıra, seramik örtünün su geçirmezliği yağmur erozyonunu önlemektedir (Şekil 2.25) Bugün belediye parkı olarak hizmet veren alan, bu biçimiyle Eusebi Güell tarafından kentin ikinci büyük parkı olarak planlanmıştır. Park o dönemde İngiltere'de filizlenen sosyal reform düşüncelerinden esinlenerek tasarlanmıştır. Parkın kamuya açık olması istenmiştir.

Şekil 2.25 Seramik örtüyle bezenmiş oturma alanı (www.panoramio.com)

Kent dışında yer alması nedeniyle yalnızca güvenlik amacıyla çevreleyici duvara gerek duyulduğu belirtilmiştir. Kısmen renklendirilmiş olan ve bütün parkı kuşatan duvar tepelik araziye izleyerek bütün kıvrımları kucaklamaktadır. Atmış parsellik bir banliyö tasarlanan plan yalnızca iki parselin satılabilmesi nedeniyle başarısızlığa uğramıştır. Gaudi planında, yerleşimlerin ve rekreasyonel alanların birleşimini yakalamayı başarmıştır. Alanın merkezinde yaşayanların bir araya gelebilmesi, tiyatro, folklore gösterilerinin gerçekleştirilebilmesi için bir toplama alanı öngörülmüştür.

Şekil 2.26 Park Güell'den bir görüntü (www.panoramio.com)

Sosyal program ise, asıl olarak Güell'in fikridir ve başarıya ulaşmıştır. Orijinal olarak konut alanı olarak önerilen kısım boş kalmıştır. Rekreasyon alanı ise bir sanat eseri olarak ortaya çıkmıştır (Zerbst).

Parktaki yol sistemi doğa ile uyumu karakterize etmektedir. Parktaki oturma sırası Gaudi'nin yüzey tasarımındaki, yol sistemi ise yapı ve strüktür mühendisliğindeki ustalığının bir göstergesidir.

2.8.7 Altın Park : Türkiye örneği

Doğu Akdeniz ülkeleri arasında yılın parkı seçilen Altınpark 640 hektarlık bir alan üzerinde, %85'ini yeşil alan ve gölet düzenlemeleri, %15'ini de yapılar ve meydanların oluşturduğu Altınpark, halihazırda Ankara'mızın su, yeşil, çiçek, eğlence, gezinti, spor ve fuar adası olarak en büyük rekreasyon alanıdır. 1977 yılına kadar golf kulübü olarak kullanılan bu alanın 1985 yılında açılan yarışmada birinci gelen projenin uygulanması ile bugünkü Altınpark ortaya çıkmıştır. Altınpark, bünyesinde oluşturduğu sosyal tesis ve etkinliklerle modern bir park olmanın yanı sıra Türkiye'de birçok ilki barındırmaktadır (Şekil 2.27).

Şekil 2.27 Altınparkınan uydu görüntüsü (Google earth 2009)

Bilim Merkezi, uluslararası standartlarda fuar ve kongre merkezi, anaokulu ve yaz okulu, yine uluslararası standartlarda olimpik yüzme havuzu, büfe ve lokantaları, müzikli ve ışıklı su gösterileri, oyun ve eğlence alanları, göl kıyısındaki anfileri, kayıkları, çarpışan botları, elektrikli gezinti arabaları, mini gezinti treni, atları, atlı arabaları, otoparkları ile Altınpark'ta hayatın bütün renklerini bulabilirsiniz. Bütün bu güzellikleri huzur içinde yaşayabilmeniz için Altınpark'ın özel güvenlik sistemi 24 saat görev başındadır. Özellikle ailelerin şikayetçi olduğu park ve benzeri alanlardaki bazı olumsuz tutum ve davranışlar yönetim anlayışımızın önemli bir farkı olarak aldığımız etkili tedbirlerle ortadan kaldırılmıştır ([www.ankara.bel.tr /Parklar/ altin_parki/ altin_parki.aspx](http://www.ankara.bel.tr/Parklar/altin_parki/altin_parki.aspx), 2007).

Şekil 2.28 Altınpark'tan bir görüntü (Orjinal 2007).

2.8.8 Gençlik Park: Türkiye örneği

Gençlik Parkı Ankara'nın tarihi parklarından biridir . Bu alan istasyonu Ulusa bağlayan patika yolu güneyinde kalmaktadır. Eskiden bu alan incesu ırmağı'nın taşkın ovası olduğundan yazın bataklık, kışın da tozlu idi. "Halkın kanlı göl adını verdiği ve bugün Gençlik Parkı olarak bilinen bu alanda yabani ördek bile avlandığı, avcılarının silah seslerinin kentten duyulduğu söylenirdi. Burası kent için sıtma kaynağı idi" (Şenyapı 1985,Ateş 1985).

Cumhuriyetin ilk yıllarında bataklıklarla kaplı olan yaklaşık 28 hektar büyüklüğündeki arazide kurulmuştur. Park yapılmasına karar verilen arazinin bir bölümünde "Ay-yıldız" adında bir futbol sahası bulunmaktaydı. Parkın inşaatına 1936 yılında başlandı. 600 bin lira ödenek ayrılarak iki yılda bitirilmesi planlanan park 19 Mayıs 1943 günü hizmete açıldı. İlk projede, Ankara ikliminde yaşayabilecek kuşlar için bahçe, açık hava halk tiyatrosu, çocuk bahçesi, labirent, yüzme havuzu ve atlı gezintiler için 2200 metrelik bir gezi yolu bulunmaktaydı. 1951 yılında gösteri için gelen İtalyan Lunaparkının benzeri Gençlik Parkı içinde kuruldu. 1956 yılında "Bugünkü Ankara" adında bir sergi açıldı. 1957 yılında TCDD tarafından parkı dolaşan iki minyatür tren işletilmeye başlandı. Daha sonra park içerisinde nikah salonu kuruldu. Parkın içinde etrafı geniş yeşil alanlarla kaplı, önceden kayıkla gezilebilen, geniş bir havuz bulunmaktaydı. 1960'lı yılların başına kadar havuzda su sporları yapılıp, konserler verilmekteydi. Ayrıca havuz çevresindeki aile gazinolarında dönemin en ünlü Türk Sanat Müziği solistleri program yapmaktaydı. 1980'li yılların başında minyatür trenler kaldırılmış ve bu dönemden sonra

halkın ilgisini giderek kaybeden park, günümüzde 2007, 2008 ve 2009 yıllarında yenilenen parka, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun işbirliği ile Türkiye'nin ilk bilim merkezi kurulmaktadır (www.ankaravizyon.com /kent-ici-parklar/genclik-parki 2009).

Şekil 2.29 Gençlik Parkından uydu görüntüsü (Google earth 2009)

Yenilenen park, alan kullanımı detayları : Gençlik Parkı 275 .000 m² lik bir alan üzerine kurulmuş olup; 25.000 m² lunapark, 10.000 m² opera binası ve 240.000 m² lik rekreasyon alanından oluşmaktadır. Gençlik Parkı rekreasyonu kapsamında park içinde Ankara Büyükşehir Belediye Tiyatrosu binası, Kültür Merkezi, Gençlik merkezi, Belediye Kabul Salonu, Kapalı Otopark ve küçük yapılar kapsamında 43 adet büfe, çay bahçesi ve pastaneler yer almaktadır.

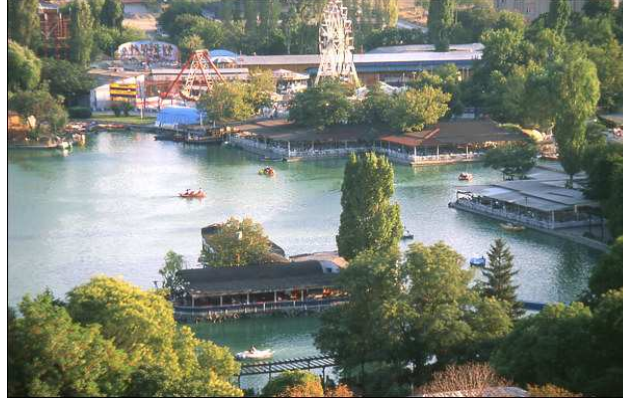
- Park içinde yer alan 42.000 m² lik mevcut büyük havuz izolasyonu yenilenerek ışıklandırma ve su gösterileri ile yeni bir görünüme kavuşturulmuştur.

- Yapılan düzenlemeyle parka; Ulus Kapı, Gar Kapı, Gençlik Kapı, Metro Kapı, Lunapark Kapı, 19 Mayıs Kapı olmak üzere 6 ayrı noktadan giriş yapılabilecektir.

- Park içinde yer alan Ankara Büyükşehir Belediye Tiyatrosu balkon katıyla beraber toplam 638 kişilik son teknolojik donanımlara sahip olan bina 8000 m² kapalı alanı ile park içindeki en büyük yapı olup aynı zamanda, Ankara'nın en büyük tiyatro salonlarından biridir.

- Ankara Büyükşehir Belediye Tiyatro sahnesi 434 m² olup sahnede 2 adet sahne asansörü 1 adet orkestra asansörü ve 26 m. Yüksekliğinde sofito bulunmaktadır.
- Gençlik merkezi Binası 735 m² ve 1470 m² den oluşan iki blok ile toplam 2205 m² kapalı alana sahip olup bu merkezde gitar, org, bağlama, yabancı dil, masa tenisi,langırt, bilardo, internet, air-hockey, mini golf, 100 kişilik sinema salonu ve kafeterya gibi aktivitelerin yapılabileceği alanlar mevcuttur.
- Kültür merkezi binası 2670 m² kapalı alana sahiptir. Binada akustik ses düzenlemesi olan 370 kişilik Necip Fazıl salonu, 90 kişilik KU-KA(Kukla-Karagöz) Salonu ve Türk Müziği Salonu olmak üzere 3 adet salon mevcuttur.
- Kültür Merkezinde ayrıca çeşitli kültürel faaliyetlerin yapılabileceği bağlama,org,gitar, İngilizce kursu, kütüphane gibi alanlar mevcuttur.Bu faaliyetlerden biri olan zerefşan nakışhane kursunda teship, hat, ebru, minyatür sanatları ile ilgili dersler verilerek yapılan çalışmalar fuayede sergilenmektedir.
- Kültür Merkezinde faaliyet gösteren Başkent Tiyatro; öğrenciler yetiştirerek tiyatroya yeni yetenekler kazandırmaktadır.
- Kapalı otopark gençlik parkının gar girişi tarafında yer altında 2800 m² kapalı alanı ile 93 araçlık kapasiteye sahiptir.
Belediye kabul salonu 1985 m² kapalı alanı ve özgün türk mimarisi ile belediyenin misafirlerinin karşılanacağı bir yapıdır.
- Parkın içinde ayrıca 2 farklı noktada açık otopark mevcuttur. Bunlardan biri kültür merkezi binasının önündeki 80 oto kapasiteli otopark diğeri ise belediye kabul salonu arkasında ve lunapark önünde yer alan 309 oto kapasiteli otoparktır.
- Gençlik Parkı için özel tasarlanan 5000' in üzerinde aydınlatma armatürü kullanıldı. DMX teknolojisi kullanılarak merkezden kontrol edilebilen armatürler değişik gölge ve ışık oyunları yapabilmektedir.

- Parkın Ulus Kapı tarafında bulunan mevcut kaskatlı havuz korunarak gerekli izolasyon ve onarım çalışmalarından sonra, uygulanan fiskiye sistemleri ile yeni görünümüne kavuşturulmuştur.
- Park içindeki sert zemin ve yürüyüş yolları 63.600 m², oyun alanları 920 m², otopark alanları 12.150 m², tüm yapı alanları 13.200 m², büyük havuz 42.000 m², kaskatlı havuz 1.130 m² ve yeşil alan miktarı 107.000 m² dir.
- Gençlik Parkı 19 Mayıs Kapı tarafında yer alan üzeri membran ile örtülerek korunan çocuk oyun merkezi bulunmaktadır. Bu merkezde büyük oyun grubu ve engelli çocuklar için de oyun grubu yer almaktadır.
- Gençlik Park Ulus Kapı Giriş Aksında Büyük Havuza hakim, çeşitli etkinliklerin düzenlenebileceği bir park meydanı oluşturulmuştur.
- Parkın Gar Kapı tarafında parka gelenleri bir Cumhuriyet Anıtı karşılamaktadır. Bu anıtın etrafında oturma alanları mevcuttur.
- Büyük havuzun etrafı ndaki çarpık yerleşimler kaldırılarak, oturma grupları ve peyzaj düzenlemesi ile yeni bir görünüme kavuşturulmuştur.
- Büyük havuzdaki mevcut köprüler tadilat edilerek korunmuştur.
- Parkın Metro Kapı tarafı girişi değişik hediyelik eşya satış ve turizm tanıtım üniteleri ile zenginleştirilmiştir.
(www.ankara.bel.tr/.../Parklar/genclik_parki/genclik_parki.aspx , 2009)

Şekil 2.30 Gençlik Parkından bir görüntü (www.blogloji.com)

2.8.9 Harikalar diyarı

Harikalar Diyarı Parkı Türkiye'nin en büyük kent parkı olma özelliğine sahiptir. Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Daire Başkanlığı'nca Sincan Fatih bölgesinde yapılan daha önce "Yunus Gölet'i" olarak bilinen rekreasyon alanına, "Harikalar Diyarı" adı sonradan verilmiştir. (Şekil 8.28).

Şekil 2.31 Harikalar Diyarı'ndan uydu görüntüsü (Google earth 2009).

1 milyon 200 bin metrekarelik alana kurulan park; piknik alanları, spor, kültürel ve yeşil alanları ile sadece Sincan ve Eryamanlılar'ın değil, tüm baskentlilerin yeşil alan ve dinlenme yeri gereksinimini karşılamaktadır. Bu alanın 92.000 m²' sini suni göletler oluşturmakta, bu göletlerin içerisinde kayıklar ve su bisikletleriyle gezmek mümkündür.

650 bin metrekare aktif yeşil alana sahip olan parka; 70 bin ağaç, 350 bin adet bodur bitki, 28 bin metrekarelik alana ise mevsimlik çiçek dikili, 330.000 m²'sinin ise yürüyüş yolları ve sert zeminden oluşmakla beraber 41.000 m²'lik açık otoparkı mevcuttur (Şekil 2.32).

Şekil 2.32 Harikalar Diyarı Vaziyet Planı (<http://www.harikalardiyari.com.tr>)

Harikalar diyarı mekan listesi

1-1 model araba yarış pisti+büfe+wc 2- koruluk piknik alanı çocuk bahçesi
3- personel hizmet binası 4- sera 5- çim oyunları – dünsel oyunlar
6- dart+ masa futbolu+masa tenisi 7- oyun alanı 8- selale çay bahçesi
9- harikalar düğün sarayı 10- kir kahvesi 11- göl bahçesi 12- otopark
13- kus bahçesi 14- çay bahçesi 15- mini golf+büfe+wc 16- ankara haritası
17- tekno park 18- model uçak alanı 19- go-cart alanı 20- basketbol alanı
21- tenis alanı 22- spor kompleksi 23- mini futbol 24- paten pisti
25- jimnastik alanı 26- bisiklet alanı 27- tepe amfisi 28- göl amfisi
29- deniz ürünleri lokantası 30- anadolu sofrası 31- turkuaz café 32- yunus anıtı
33- park yönetim binası 34- wc 35- masal adası 36- nikah salonu 37- sera cafe
38- göl çaybahçesi 39- model gemi 40- kayıklar 41- eğitim merkezi hanımlar Lokali
kafeterya 44- kirlangiç café 43- metro istasyonu 42- otobüs terminali.(Yorulmaz
2006).

Şekil 2.33 Harikalar Diyarı masal kahramanları (Orjinal 2009).

Avrupa'nın en büyük rekreasyon alanı olan Harikalar Diyarı Parkı'nda kıyı çay bahçesi, lokantalar, büfeler, sergi, sinema ve tiyatro salonları, futbol, basketbol, voleybol sahaları, açık ve kapalı yüzme havuzlarının olduğu spor kompleksleri, fitness center, piknik alanları, otoparklar, bisiklet, yaya yolları ve 771 bin metrekarelik geniş bir yeşil alan bulunmaktadır. 2003 yılında açılmış olan Harikalar Diyarı Parkı Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılmıştır. İlk yıl belediye, parkın bakımıyla ilgilenmiş 2004'den itibaren de ANFA (Ankara fair) bakımını üstlenmiştir. Harikalar Diyarı Parkı'yla on adet peyzaj mimarı ilgilenmektedir. Park genelinde 2 adet büyük, 8 adet küçük Oyuncakistan, 287 adet demir, 267 adet ahsap oturma bankı, 62 adet piknik masası, 22 adet Barbekülü çardak, 764 adet aydınlatma direği, 308 adet projektör, 376 adet metal, 55 adet palyaço figürlü çöp kovası ve 15 adet değişik figürlerde heykel bulunmaktadır. Parkta kent insanının her ihtiyacına yönelik olarak piknik alanları, spor ve kültürel tesisler bulunmaktadır. 30 bin metrekarelik alana kurulan 'Masal Adası', masal kahramanları ve sinema salonlarıyla özellikle çocuklar için cazip hale getirilmiştir. Harikalar Diyarı parkında da diğer kent parklarından farklı olarak yapılan Masal Adası bu değişim için bir başlangıç oluşturmaktadır (Yorulmaz 2006).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Bu çalışma, Kuhistan Parkı 'nın tasarım ve kente olan etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, kent parkları planlaması, uygulama ve yönetimine ilişkin çok sayıda yabancı ve yerli literatür, alandan çekilen fotoğraflar kaynak olarak alınmış ve gerekli görünenler değerlendirilip, aktarılmıştır. Alanda kullanıcı etkisini ve kullanımları belirlemek amacıyla anketler yapılmıştır ve tasarımın gerektirdiği proje aşamaları verilerek irdelenmiştir. Park kullanıcıları ile birlikte doldurulan, anket formlarından sağlanan veriler çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Ayrıca, alan irdelenmesi bölümünde anket formlarında yer almayan bazı talepler araştırma sırasında gözlemlere dayanılarak saptanmış ve kaydedilmiştir.

3.2 Yöntem

3.2.1 Literatür çalışması

Tasarım yönetimini belirlemek amacıyla, kent parkı kavramını açıklamak için kent parklarının gelişim süreci, planlama ve tasarım anlayışları ile standartlar, işlevler ve kullanım konusunda literatür çalışması yapılmıştır. Tasarım alanında yapılan inceleme ve gözlemler ile görevli yetkililerle sözlü görüşmelerle desteklenmiştir.

3.2.2 Kullanıcı anketi

Tebriiz kentinde mevcut olan park kullanıcılarıyla yapılan anketler ile, kullanıcıların profili, istek ve beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece halkın park içine ihtiyaçları olduğu kullanımlar belirlenmiş, Kuhistan parkının tasarımında göz önüne alınmıştır.

Anket formu kapsamının belirlenmesi; Anket formunun oluşturulmasında, araştırma sonucunda ulaşılmak istenen amaçlar göz önünde bulundurulmuş ve anketin değerlendirilmesinde SPSS yöntemi kullanılmıştır. Anketin soruları doğrudan

kullanıcılar ile ilişkili olarak tasarlanmıştır. Soruların yalın ve açık bir dille hazırlanmasına ve yöneltilmesine dikkat edilmiştir.

Anketin uygulanması; Anketin uygulanmasına yönelik Tebriz'in en popüler parkında ve Kuhistan Parkına yakın olan bölgesinde yapılan bir pilot anketle başlanmıştır. Sorularla ilgili olarak herhangi bir sorun olmadığı görüldükten sonra parkta rastlantısal örnekleme yöntemi ile anket uygulanmıştır. Verilerin toplanması için soru cevap yöntemi kullanılmıştır. Bazı sorular açık uçlu, bazı sorular şıklardan oluşmaktadır.

Verilerin değerlendirilmesi; Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, SPSS paket programı kullanılmıştır. Anket formlarından elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar programına aktarılmıştır. Veri analizleri değişkenlerin karşılaştırılmasını sağlayan çapraz tablolar ile yapılmıştır. Çapraz tabloların birbirinden bağımsız olup olmadığının saptanmasında χ^2 (person Chi-square) testi kullanılmıştır.

Oranlara ilişkin hipotez kontrollerinde Z testi uygulanmıştır. Hata payı oranı olarak 0,01'in ve 0,05 'in altındaki değerlere göre sonuçlara bakılmıştır. Alanla ilgili çalışmalar yapıldıktan sonra elde edilen veriler amaçlar doğrultusunda değerlendirilerek, alanın profili ve kullanıcı beklentileri saptanmış ve bu sonuçlara dayanarak alanın kullanıcılara yanıt verip vermediği, kullanılıp kullanılmadığı ve kullanılmıyorsa bunu geçerliliğinin sağlanabilmesi için hangi çalışmaların yapılabileceği tespit edilmiş, benzer diğer alanlara da örnek teşkil edecek ve yerel yönetimlere ışık tutacak geçerli ve kesin bir sonuç elde edilmiştir.

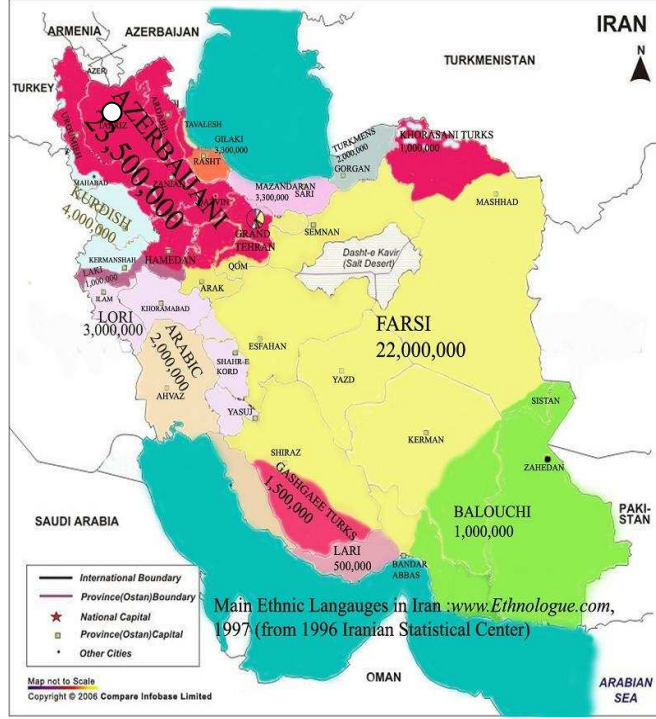
Çizelgelerin okunması; Anket sonuçları çizelge ve tablolar halinde verilmiştir. İki tip çizelge bulunmaktadır. Birinci Tip, çizelgeler bir soruya yalnızca tek yanıt verilebildiği durumlarda oluşturulanlardır. İkinci Tip, çizelgeler bir soruya birden çok seçenikle en fazla üç yanıt verildiği durumlarda oluşturulanlardır. Bu çizelgelerdeki sütunların her biri tek bir soru gibi değerlendirilmelidir.

3.2.3 Tasarım aşaması ; Alan analizi, toprak, eğim, bakı, yükseklik, ulaşım, çevresel kullanımlar analizi çerçevesinde yapılmıştır. Analizlerden elde edilen bilgiler sayesinde, alan içinde kullanımların türü, genişliği ve konumu belirlenmiştir. Her bir kullanım kendi özelliğine göre eğim ve çevre kullanımların uygun olduğu konumda yer almıştır. Park içinde taşıt ve yaya sirkulasyonu eğime uyan bir şekilde tasarlanmıştır.

4.BULGULAR

4.1 Araştırma Alanına İlişkin Bulgular

Tebriz Doğu Azerbaycan'ın batı bölgesinde ve Tebriz ovasının doğu-güneydoğu bölgesinde yer almaktadır. Kent güney, kuzey ve doğu yönleri dağlar ve batı yönü Acı Çay'ın tuzlu arazisi ile sınırlanmıştır. Kent, dağların arasında büyük bir ovada oluşmuştur.

Şekil 4.1 İran'da Tebriz Kentinin konumu

Tarihte Tavzezan, Turi isimleriyle de anılan Tebriz, çeşme ve sıcak nehir anlamına gelmektedir. "Mad" lar döneminde 705-721 yıl milattan önce Tarmkis kalesi günümüzdeki Tebriz'in aynı yerinde yapılmıştır. Bu kent bütün tarih boyunca kaç kez savaşlar ve depremler nedeniyle yerle bir olup, sonradan kent, Tavrig kentinin harabeleri üzerine yapılmıştır. Kentin kuruluş tarihi Aşkani ve Sasani dönemlerine dayanır, ama İslam döneminin kent kuruluşunda çok az etkisi olmuştur. Eskilerde bu kent yabancıların işgali ve büyük depremler gibi olaylara şahit olmuştur. Araplar Azerbaycan'ı feth ettikten sonra bu vadiye yerleşmişlerdir. Azd kabilesinin bu bölgeye yerleşmesinden sonra 400 yıl yönetip, Azerbaycan'ın çok ileri gitmesine sebep

olmuştur. 400 yıl sonra Toğrul Selçuki Revvadiler'i dışarı atmış ve Tebriz'i işgal etmiştir. 75 yıl sonra Mahmut Kaznevi Azerbaycan'a yönetmiş ve 100 yıl sonra Moğollar bölgeyi ele geçirmişler .

Tebriz, İran-Osmanlı sınırına yakın olduğu için kaç kez Osmanlıların eline geçmiştir. Bu kent Akkoyunlular ve Karakoyunluların başkenti ve Safaviyye hükümetinin ilk başkentidir. Tehmasb Şah, Sefeviyye döneminde Tebriz'in Osmanlılar tarafında işgal etme korkusundan dolayı başkenti Tahranın yakınlarına taşınmıştır. Tarih süresinde ilk basın evi, sinema, kreş okulu, Sağırlar Okulu, yeni edebiyat ve ilk elektrik sahibi olan cadde ve vb. Tebriz'de kurulmuştur. Kentin pozisyonundan dolayı, geçmişten günümüze kadar ülkenin en önemli ticari ve sanayi bölgelerinden biri sayılmaktadır. Kent son 200 yıldan beri ülkede bir çok sosyal, kültürel ve sanayi değişikliklerin başlangıcı olmaktadır. İran'ın devrimlerinde ve modernize etmesinde önemli etkisi olmaktadır.

Tebrizin kuzeyinde Unebneali, Pekeçin, güneyinde Sahand, kuzeydoğusunda ise Guzani ve Bababağı dağları yer almaktadır. Kentin içinden Acı Çayı ve Mehrane Çayı olmak üzere 2 cay geçmektedir. Bunlardan Acı Çayı, Sabalan dağlarından kaynaklanıp, kentin kuzey batı bölgesinden geçip, Urumiye gölüne akmaktadır. Bu çayın debisi 15 m³/s ve daima akmaktadır. Bu ırmağın suyu tuzlu olduğu için tarımda kullanılmamaktadır. Mehrane Çayı ise Sahand dağlarından kaynaklanıp, kentin doğu cephesinden girip, doğu-batı yönünde 30 metre eninde ve 4 metre derinliğinde akıp, kentin kuzey batısında Acı Çay ile birleşmektedir.

Tebriz İran'ın deprem bölgesinde, Alpayd kuşağının üzerinde yer almaktadır. Bu bant Atlantik Okyanus'tan başlanıp Akdeniz'den geçip, Türkiyenin kuzeyi, İran, Hindistan, Çin ve Filipin Adalar'ında Pasifik Okyanus'unu çevreleyen başka bant ile birleşmektedir. Tebriz 1780 yıllarında büyük depremlerle yerle bir olmuştur. Bu yüzden tarihi dokulardan pek eser kalmamıştır.

Tebriz kentinin 2006'da yapılan nüfus sayımına göre nüfusu 1378935 kişidir. Bu rakamdan 702700 erkek ve 676664 kadındır ve aile sayısı 378329 dır. Tebriz kalkınma

planlarına bakıldığında 2012 yılında, nüfus sayısı %1.7 ve 2022'da %1.1 artış gösterecektir. Dolayısıyla nüfusun 2022'de 1787603 kişi tahmin edilmektedir. Bu kent ülke içinde nüfus sıralamasına göre 3.sırada sanayi sıralamada 2.sırada yer almaktadır. Çizelge4.1'de Tebriz nüfusunun yaş gruplarına göre dayalım yer almaktadır.

Çizelge 4.1 Tebriz nüfus piramiti (Iran istatistik merkezi- nüfus ve yerleşim sayımı 2006)

TABRİZ - NÜFUS PİRAMİTİ - 2006		
KADIN	YAŞ	ERKEK
44577	+64	47451
18445	60-64	19735
23567	55-59	24987
33787	50-54	37445
44098	45-49	46037
50204	40-44	52990
58750	35-39	62989
66181	30-34	69472
84909	25-29	87636
99422	20-24	100692
81214	15-19	86640
58968	10-14	62652
53097	5-9	55907
52422	0-4	55038

Çizelge 4.2'de görüldüğü gibi Tebriz ili kentsel, kırsal ve Köy bölgelerinde kapalı ve açık spor alan, değerleri verilmektedir. İlçenin açık ve kapalı toplam spor alanı, kişi başına 0.19 m² olmaktadır.

Çizelge 4.2 Tebriz ili spor alanlar değerleri (Beden Eğitim ve Spor Bakanlığı 2009)

	Açık spor alanı M²	Kapalı spor alanı M²	Toplam M²
Köy bölgeleri	62200	2328	64528
Kent bölgeleri	205263	36584	241847
Kent ve köy bölgeleri	267463	38912	306375
Kişi başına toplam alan miktarı	0.17	0.02	0.19
İnşaatı bitmeyen spor alanları	-	-	300139

Çizelge 4.3 'de Tebriz kenti kapalı ve açık spor alan miktarı detaylı bir şekilde verilmektedir.

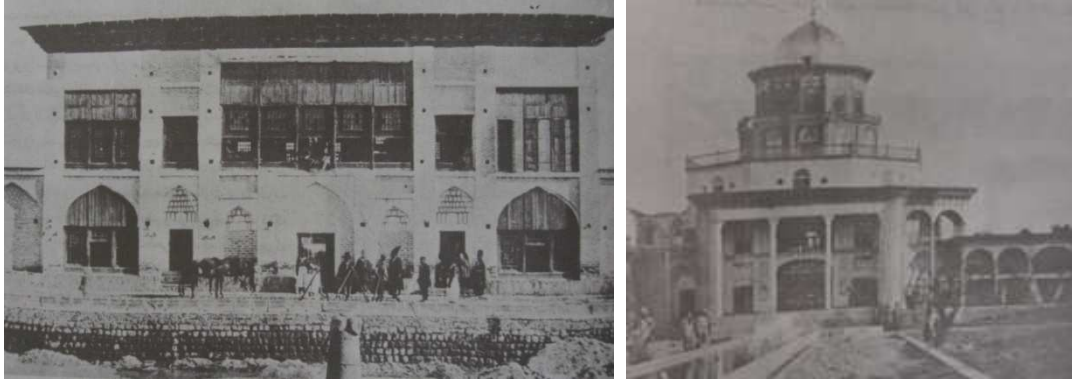
Çizelge 4.3 Tebriz kenti kapalı- açık spor alan değerleri (Doğu Azerbaycan İstatistik Merkezi 2009)

Kapalı spor alan		Açık spor alanı	
Spor türü	Alan miktarı M ²	Spor türü	Alan miktarı M ²
Çok amaçlı kullanılan salon	24662	Tenis	1800
Masa üstü tenis	550	Futbol	121723
Tekvando-jodo-karate	1826	Ok atma	2300
Badminton	629	Kayak	35700
Boks	280	Haki	5700
Futsal	690	Koşma	13000
Eskuaş	665	skeyt	1240
Voleybol	1440		
Satranç	2800		
Jimnastik	1995		
Eskrim	168		
Vücut eğitimi	780		
Yüzme havuzu	3354		
Ok atma	374		
Güreş	651		
Haltercilik	2500		
Eski yöresel	462		
Toplam	157349		57940
Toplam (kapalı+açık)			215289

Tebriz ilinde 245 tarihi eser bulunmaktadır. Bu eserler arasında sadece 44'ü korunmaktadır ve diğerlerini koruma alanlarına çevirmek gerekmektedir. Tebriz Kentinde 14 otel, 1807 kişi kapasite ile ve 35 konak, 2115 kişi kapasite ile bulunmaktadır.

Önemli bazı kültür varlıkları aşağıda anlatılmaktadır.

- **Kuzey Bağ** : Bu bağ Uzun Hasan Akkoyunlu'nun oğlu Yakub Sultan zamanında 1462-1475 tasarlanıp, şehir dışında uygulanmıştır. Sefeviyye döneminde şenlikler için kullanılmıştır. Bahçenin içinde Çin binaları gibi saray yapılmıştır. Bahçenin bir tarafında aynı İran bahçelerinin metodu gibi hayvanat bahçesi, meyve bahçesi, binanı önünde havuz v.b bulunmaktadır. Sonralarda bahçenin arazisi halka satılmış diğer kalan boş yerlerde spor alanları yapılmıştır.

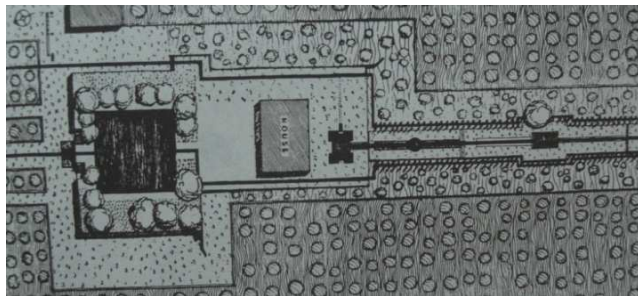

Şekil 4.2, 4.3 Tebriz Kuzey bağ (Soltanzade 1997).

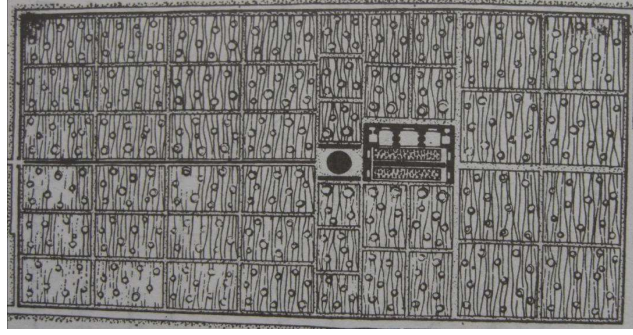
- **Fethabad Bağı** : Bahçe hafif eğimli bir arazide tam İran bahçeleri gibi yapılmıştır. Bahçenin orta aksında su koridoru devam etmektedir. Bu aks bir köşkle sonlanır ve binanın önünde su aynası gözükmektedir.

Şekil 4.4 Tebriz Fethabad bağı (Soltanzade 1997).

Şekil 4.5 Tebriz Fethabad bağı köşk konumu (Soltanzade 1997).

Şekil 4.6 Tebriz Fethabad bağı kuş görünümü (Soltanzade 1997).

- **Şahgölü (İl gölü):** Bu bahçe hiçbir İran bahçesine benzemez. Bunun benzeri bir tek Pakistan'da vardır."Şalimar" bahçesi Lahur'da bulunmaktadır. Bahçenin özelliği büyük göl ve gölün ortasında bulunan bir imarettir. Bu tarz bahçeler Görkani'ler döneminde Hindistan'da yapılmıştır. Bu bahçenin yapılışının Türklerin Azerbaycan'a gelişinden sonra yani "Akkoyunlu" zamanlarında olduğu tahmin ediliyor. Abbas Mirza bahçeyi yayla amaçlı kullanılıyormuş. Göl kare şekillindedir ve kenarlarının uzunluğu 700 metredir. Havuzun doğu kenarının önündeki tepe 7 terastan oluşmaktadır. Bahçenin su kaynağı Şah Irmağı, Mehrane Irmağından ayrılan daldır.

Şekil 4.7, 4.8 Tebriz İl Gölü parkı (Orjinal 2009)

Çizelge 4.4 Doğu Azerbaycan ilinde bir ailenin rekreasyonel aktiviteye harcadığı ortalama miktarı (Doğu Azerbaycan İstatistik Merkezi 2007)

Aile türü	Harç tür	2001	2003	2004	2005	2006	2007
Şehirli	kültürel hizmetler	770151	1238704	1817436	1654909	2635427	2669190
	eğlence	298189	468977	604487	486876	667502	604951
Köylü	kültürel hizmetler	429616	787674	855173	736068	95832	885805
	eğlence	226691	520167	572832	408451	553860	425119

4.1.1 Tebriz iklimi

Tebriz step iklime sahip olup , kış mevsiminde soğuk ve nemli, yaz mevsiminde sıcak ve kurak olmaktadır. Bu serin iklim yüksek kod ve dağlık alandan kaynaklanmaktadır.

Tebriz'in en sıcak ayı genelde temmuz ve ortalama hava sıcaklığı bu ayda 25.4^{°C} dir. En soğuk ay aralık ayıdır ve ortalama sıcaklık -2.5^{°C} dir. Yıllık ortalama sıcaklık 12.2^{°C} dir.

Bir yılda karlı günlerin sayısı 104 gün olup, karlı günler kasım ayından itibaren başlayıp, şubat ayına kadar devam etmektedir.

Çizelge 4.5 Tebriz ortalama hava sıcaklığı miktarı 1977-2007 (Doğu Azerbaycan Meteoroloji Merkezi 2007)

	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	ocak	şubat	mart
En yüksek	14.8	20.5	27.1	31.9	33.1	29.7	22.9	14.4	6.9	2.7	3.2	8.3
En düşük	4.1	9	13.9	18.4	19.6	16	10	3.9	-1.5	-4.9	-5.3	-1.1
Ortalama	9.2	14.6	20.4	24.8	25.9	22.5	16	8.5	2.1	-1.7	-1.6	3.2

Yıllık yağış ortalama miktarı 310 mm, ilkbahar yağış ortalama miktarı 121.8 mm yazın yağış ortalama miktarı 20.7 mm, sonbahar yağış ortalama miktarı 74.3 mm kışın yağış ortalama miktarı 113.3 mm , çok yağmurlu yıllarda en yüksek miktar 513.3 mm, az yağmurlu yıllarda en düşük miktar 192.4 mm dir.

Çizelge 4.6 Tebriz ortalama yağış miktarı 1977-2007 (Iran klima Meteoroloji Merkezi 2007)

	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	eylül	Ekim	kasım	aralık	ocak	şubat	mart
En yüksek	97.1	123	47.2	26.5	16.8	17.4	72.8	83.1	56.5	59	7.1	62.5
En düşük	7.3	20.3	0.8	0	0	0	0.8	0.4	1.5	2.3	0.8	5.6
Orta	40.4	49.2	16.3	6.5	3.7	2.9	13.2	30.1	22.5	18.8	18.5	27.3

Nisbi hava nemi

Çizelge 4.7 Tebriz 30 yıllık hava nemi değerleri (Iran klima Meteoroloji Merkezi 2007)

Zaman	ocak	şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	eylül	Ekim	kasım	aralık	yıllık
6:30 sabah	68	76	79	78	80	76	72	70	58	48	50	53	67
12:30 öğle	40	52	61	63	61	50	44	40	32	26	27	27	43
6:30 akşam	43	61	69	69	64	51	44	39	34	23	23	25	45
Günlük ortalama	50	60	70	70	68	59	53	50	41	32	33	35	52

Çizelge 4.8 Tebriz nisbi hava nemi ve rüzgar hızı 2007 yılında (Iran Meteoroloji Merkezi 2007)

Ay	En yüksek rüzgar hızı m/s	Toplam Güneşli saatler	Buzlu günler sayısı	Nisbi hava nemi	
				saat	saat
				12:30	6:30
Nisan	16	164.7	4	50%	79%
Mayıs	18	231.6	0	39%	70%
Haziran	17	311.8	0	30%	57%
Temmuz	15	342	0	32%	54%
Ağustos	14	337	0	25%	46%
eylül	14	329.5	0	27%	49%
Ekim	12	261.5	0	27%	56%
kasım	17	217.5	4	34%	63%
aralık	14	140.9	25	57%	78%
ocak	10	180.3	30	50%	72%
şubat	18	149.8	29	57%	78%
Mart	17	200.5	14	44%	75%

Tebriz’de beş hakim rüzgar yönü bulunmaktadır .

Doğu kuzey rüzgarı; İskandinavya'dan geçtikten sonra ilk baharın başlangıcında ve yazın sonlarında yağmura sebep olmaktadır.

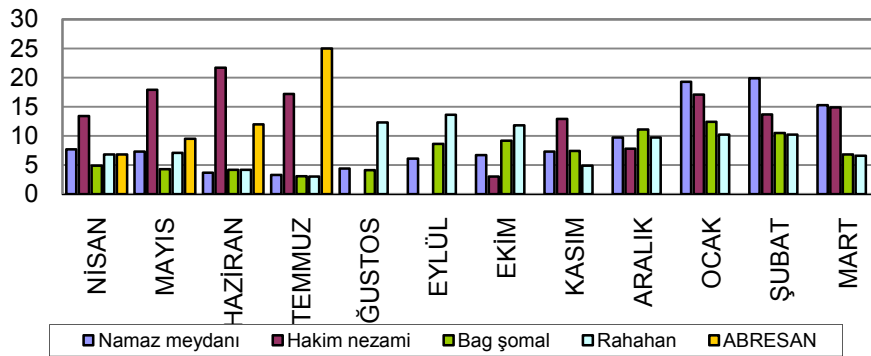
Batı – güneybatı rüzgarı; Atlantik ve Akdeniz akımlarındandır ve Azerbaycan halk arasında Akyel olarak adlandırılır . Bu rüzgarlar ilk bahar ve kış mevsimlerinde yeterli neme sahipler ve Tebriz’de yağmura sebep olmaktadır. Doğu rüzgarı ,Yöresel dilde Meh yeli olarak adlandırılmaktadır. Soğuk ve nemli rüzgarlardır ve yaz mevsiminde zaman zaman yağmura ve kış mevsiminde kar yağışına sebep olmaktadır. Güney rüzgarları; en sakin cephedir. Kuzey batı rüzgarları; Sibiryaya'dan geçiş yaptıktan sonra, kış mevsiminde kuru ve soğuk havaya sebep olmaktadır.

Çizelge 4.9 Tebriz rüzgar yönü ve değerleri (Tebriz Meteoroloji Merkezi 2007)

Rüzgar yönü	Doğu	Batı	Güney batı	Güney	Kuzey doğu	Kuzey batı
Rüzgar miktarı	47%	25%	13%	2%	9%	4%

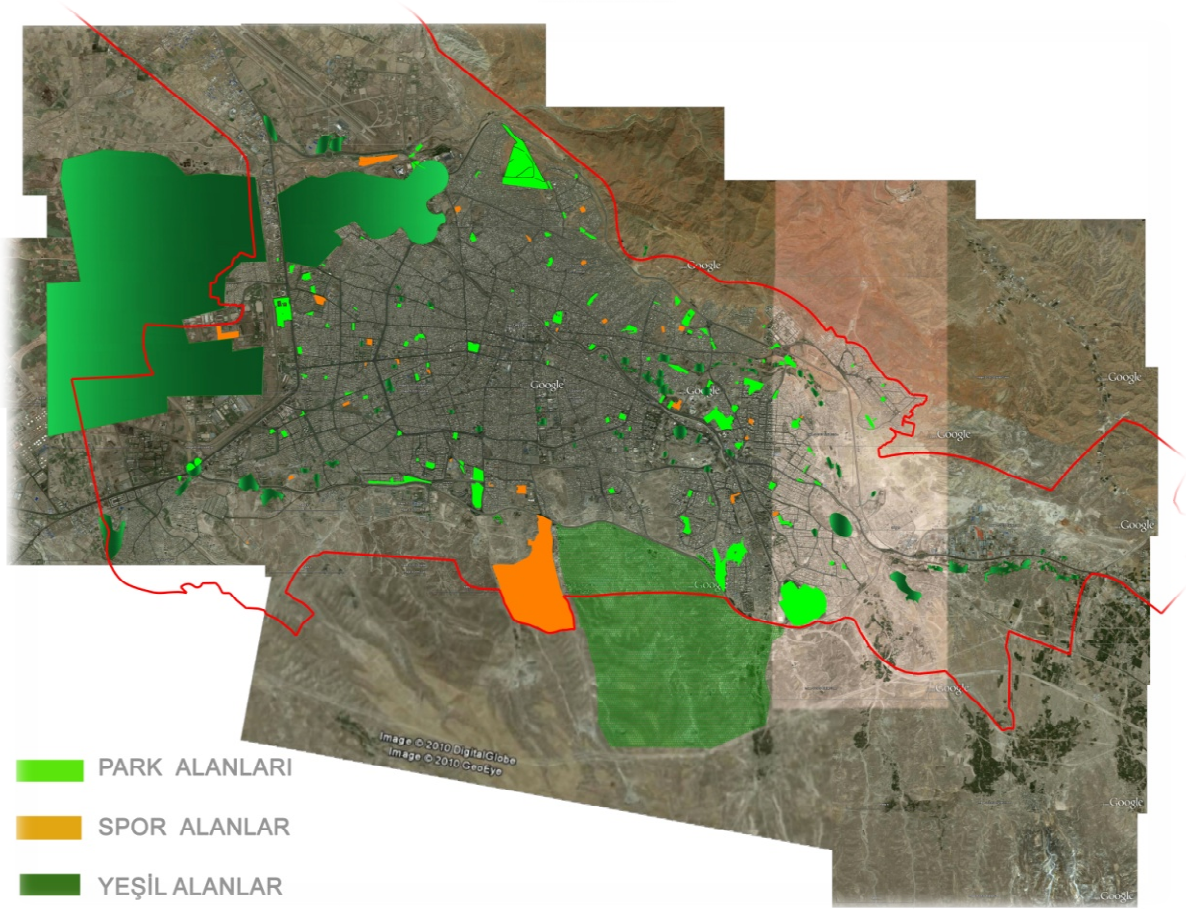
Tebriz havasını kirleten faktörler şu şekilde sıralanmaktadır. Çöp yakımı , plastik yakımı, sanayi ve fabrikalar, ev yakıtları havayı kirleten önemli gazlar Co₂ , So₂ ve tozlardır. Co₂ gazının %60'ı araçlar tarafından, %40'ı sanayi ve ev yakıtları tarafından oluşmaktadır.

Çizelge 4.10 Aylık so₂ miktarının ortalama değişiklikleri kentin 5 istasyonunda (Doğu Azerbaycan Çevre Koruma Daire Başkanlığı 2008).

4.1.2 Tebriz Açık ve Yeşil Alan Sistemi

Tebriz, kenti içinde 132 park bulunmaktadır. Bu parklar komşuluk, mahalle, semt, bölge ve kent parkları olarak sınıflandırılmaktadır. Parkların sayı durumu şöyledir : 45 komşuluk parkı, 52 mahalle parkı, 25 semt parkı, 6 bölge parkı, 4 kent parkı (Tebriz Yeşil Alan ve Parklar Diare Başkanlığı 2009).

Şekil 4.10 Tebriz yeşil alan dağılımı (Tebriz Yeşil Alan ve Parklar Daire Başkanlığı 2009)

Çizelge 4.11 Tebriz Kentinin belediyeler dağılımına göre nüfus sayısı ve parkları (Doğu Azerbaycan İstatistik Merkezi 2007).

Belediye bölgeleri	1	2	3	4	5	6	7	8	Toplam
Genişlik(ha)	1791.1	3144.7	2369.7	2465.8	24549	40568.2	22770.1	267.1	
Nüfus sayısı	314071	280261	327799	301561	65092	24627	48454	17070	1378935
Komşuluk parkı(ha)	7.8	-	2.894	-	0.53	0.191	0.45	0.96	
sayı	3	-	10	-	2	1	1	2	
Mahalle parkı(ha)	-	14.1	13.147	19.71	2.36	-	6.34	1.88	
sayı	-	19	13	35	3	-	5	2	
Semt parkı(ha)	14	21.122	11.5321	12.71	6.8	6.42	2.1	-	
sayı	4	7	4	5	2	2	1	-	
Bölge parkı (ha)	6	7	-	-	10.3	4.91	-	-	
sayı	1	1	-	-	2	1	-	-	
Kent parkı	-	75	14	0.1		14	-	-	
sayı	-	1	1	1		1	-	-	

Çizelge 4.12 Tebriz kenti ayrıntılı yeşil alan miktarı (Tebriz Parklar Ve Yeşil Alan Daire Başkanlığı 2007) .

Kullanımlar	Mevcut yeşil alan (ha)
Devlet okulları	3.97
Fabrikalar	441.85
İdari birimler	141.34
Askeri birimler	100
Özel Bağlar	242
Ev bahçeleri	110
Belediyeye ait olanlar	1412.75

Çizelge 4.13 Tebriz kenti planlanan kişi başına düşen park alanı miktarı (Zista co. 1998)

Park	Mahalle	Semt	Bölge	Kent	Toplam
Miktar (1570000 nüfus)	471 ha	392.5 ha	235.5 ha	188.4 ha	1287.4 ha
Kişi başına düşen(M ²)	3	2.5	1.5	1.2	8.2

Çizelge 4.14 Tebriz Kenti kişi başına düşen park ve yeşil alan miktarı 2006
(Tebriz Yeşil Alan Daire Başkanlığı).

Belediye bölgeleri	Nüfus	Kişi başına düşen park alan(m ²)	Kişi başına düşen yeşil alan(m ²)	Cadde kenarları	Trafik yeşillikler	Kent ormanları	Özel alanlar
1	334400	4.15	7.39	0.05	0.26	3.8	0.23
2	240400	6.57	10.39	0.27	0.98	1.94	0
3	280940	1.56	4.86	0.89	0.56	1.1	0.85
4	332130	5.19	9.14	0.56	1.06	0.5	0
5	120450	1.81	15.71	1.1	0.11	11.63	0.6
6	41950	6.08	11.61	0.82	1.96	1.6	0.4
7	28130	3.79	77.85	2.62	0.94	5.41	0.16
8	19660	3.99	6.44	0.82	0.56	0.37	0.69
TEBRİZ	1398060	4.17	10.11	0.78	0.98	4.46	0.82

- 1. Bölge Belediye parkları

Çizelge 4.15 1.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (Tebriz Yeşil Alan ve Parklar Dairesi 2009).

No	Park ismi	Alan genişliği m ²	No	Park ismi	Alan genişliği m ²
1	Çeşmandaz	47817	18	Refuj bağlar bağı	9750
2	Şakayek	23428	19	Mosafer	12235
3	Benefşe	20700	20	Analar atalar	34230
4	İnkilab	2500	21	Golle	22800
5	Makbara	33296	22	Trafik	9750
6	Haji fahr	1930	23	Banovan	5350
7	Satranç	1770	24	Yusefabad	1275
8	Şems tebrizi	76142	25	Daneşamuz	13500
9	Farabi	6350	26	Desmalçi	2450
10	Mosafer	400000	27	Pardis	25850
11	Saba bağı	14000	28	Valiasr	11150
12	Dameşkiyye	4069	29	Kanun	6250
13	Parvin itisami	32300	30	Saeb	11427
14	Baba tahir	7950	31	Beheşt	5990
15	Nahalestan	6150	32	Yeni valias	25735
16	Zeytun	6250	33	Toplam park alanı	911329 m ²
17	Banovan valiasr	6435			
Yeşil alan türü			Alan genişliği		
Kent ormanları			1130399		
Refujlar			71983		
Kavşaklar - meydanlar			10314		
Parklar			911329		
Toplam			1325233		

- **2.Bölge Belediye parkları**

Çizelge 4.16 2.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (TebriZ Yeşil Alan ve Parklar Diaresi 2009).

No	Park ismi	Alan genişliği m ²	No	Park ismi	Alan genişliği m ²
1	Tuğba	1450	14	Rahnemayi	17040
2	Beytollah	2250	15	Adab	20150
3	Şehid paşayi	14969	16	Parvaz	29518
4	Mandana	15254	17	Fadak	13650
5	Golha	10157	18	Fateh	6250
6	Zafaraniyye 1	1470	19	Nur 1	4322
7	Zafaraniyye 2	11040	20	Nur 2	2819
8	Zafaraniyye 3	8220	21	Kosar	4000
9	Mirdamad	68560	22	Ataşneşani	1770
11	Sahand	5800	23	Defae mogaddas	315792
11	Baharan	33600	24	Sahand ormanları	259875
12	Rajayi şahr	11680	25	Öğretim üyesi	23655
13	İman	4425			
Yeşil alan türü			Alan Genişliği		
Kent ormanları			193928		
Refujlar			106388		
Kavşaklar - meydanlar			25672		
Parklar			887716		
Toplam			1325233		

- **3.Bölge Belediye parkları**

Çizelge 4.17 3.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (TebriZ Yeşil Alan ve Parklar Diaresi 2009).

No	Park ismi	Alan genişliği m ²	No	Park ismi	Alan genişliği m ²
1	Kosar	33410	16	Kudak	17565
2	Manzariyye	24945	17	Farhang	5420
3	Zangule bağ	10925	18	Ana	7600
4	Cennet	3950	19	Gatran	5005
5	Safa	3493	20	Salari	2756
6	Mobayyen	5160	21	Mosafer 2	2425
7	Sadi	5440	22	Golha	9090
8	Resalat 2	8535	23	Meşrute	131177
9	Resalat 1	8178	24	Moallem	13911
10	Babak	4285	25	Mohammada bad	5036
11	Mohtar vand	740	26	Mehr	6662
12	Talaş	34043	27	Daneşcu	9379
13	Almahdi	6730	28	Molla sadra	639
14	Nur	17470	29	Daneş	1890
15	Baharan	4450	30	Hakim nezami	4235
Yeşil alan türü			Alan genişliği		
Ağaçlandırma alanı			267269		
Refujlar			115432		
Cadde kenarları			85772		
Kavşaklar , meydanlar			21987		
Parklar			395243		
Toplam			958632		

- 4.Bölge Belediye parkları

Çizelge 4.18 4.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (Tebriz Yeşil Alan ve Parklar Diaresi 2009)

No	Park ismi	Alan genişliği m ²	No	Park ismi	Alan genişliği m ²
1	Azadegan	1800	22	Saheli	4250
2	Misag	2000	23	Besat 1	14170
3	Amirkabir	5150	24	Besat 2	17900
4	Şadegan	9723	25	Yas 1	21000
5	Şanbgazan	4400	26	Labhand	6099
6	Emam	17950	27	Büyük park 1	173100
7	Farzanegan	38270	28	Büyük park 2	205112
8	Şehit nacati	2530	29	Karimabad	1740
9	Niru havayi	4973	30	Asadabadi	2540
10	Rezvan	15680	31	Çayçılar	3137
11	Emam saccad	2930	32	Şems	961
12	Golestan	1050	33	Safa	8104
13	Daneş	8559	34	Bahar	10755
14	Ahuni	10185	35	Şadi ve golbaşı	24320
15	Hane sabz	450	36	Kuçe bağ	6020
16	Sarbaz gomnam	31900	37	Pamçal	7900
17	Namazhane saheli	10000	38	Lale	14240
18	Mosalla	4800	39	Ferhengiyan	7550
19	Sattarhan	2130	40	Bahar no	3200
20	Pasdarani	9470	41	Taksirani	7300
21	Yas 2	12250	42	Tandorosti	17300
43	Toplam				
Yeşil alan türü			Alan genişliği		
Ağaçlandırma alanı			410502		
Refujlar			216089		
Cadde kenarları			-		
Kavşaklar			197602		
Parklar			1055896		
Toplam			1880089		

- 5.Bölge Belediye parkları

Çizelge 4.19 5.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (Tebriz Yeşil Alan ve Parklar Dairesi 2009)

Yeşil alan türü	Alan genişliği	No	Park ismi	Alan genişliği M ²	No	Park ismi	Alan genişliği M ²
Ağaçlandırma alanı	1077203	1	bağmişe	7150	8	Refah	1050
Refüjlar	72312	2	Aile	5000	9	Bağlar	170000
Cadde kenarlari	145236	3	yas	9590			
Kavşaklar, meydanlar	10248	4	Sedef	6559			
Parklar	386767	5	Safa	8151			
Özel alanlar	6871	6	Pardis	4035			
Toplam	1698637	7	İman	5380			

- 6.Bölge Belediye parkları

Çizelge 4.20 6.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (Tebriz Yeşil Alan ve Parklar Dairesi 2009).

Yeşil alan türü	Alan genişliği M ²	No	Park ismi	Alan genişliği M ²
Ağaçlandırma alanı	6735	1	hoccac	24000
Refüjlar	—	2	Sanat	127585
Cadde kenarlari	34500	3	Garamalek	2499
Kavşaklar Meydanlar	32995	4	Rahahan	10450
Parklar	168100	5	Toplam (m ²)	164534
Özel alanlar	152047			
Toplam	394377			

- **7. Bölge Belediye parkları**

Çizelge 4.21 7.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (Tebriiz Yeşil Alan ve Parklar Diaresi 2009).

N o	PARK İSMİ	Alan genişliği M ²	Yeşil alan türü	Alan genişliği M ²
1	Nilufar	14300	Ağaçlandırma alanı	86176
2	Çeşmandaz 1	16435	Refüjlar	—
3	Çeşmandaz 2	9060	Cadde kenarlari	—
4	sattarhan	4800	Kavşaklar-meydanlar	24537
5	Ahmagaye	21420	Parklar	92839
6	Punak	15148	Özel alanlar	95200
7	Safa	6613	Toplam	1074337
8	Toplam (m ²)	87776		

- **8. Bölge Belediye parkları**

Çizelge 4.22 8.Bölge Belediyesi yeşil alan değerleri (Tebriiz Yeşil Alan ve Parklar Diaresi 2009).

N o	Park ismi	Alan genişliği M ²	Yeşil alan türü	Alan genişliği M ²
1	Gaem magam	6345	Ağaçlandırma alanı	—
2	Hükümati	6165	Refüjlar	4080
3	Seyyed ibrahim	2415	Cadde kenarlari	38199
4	Amiriyye	524	Kavşaklar,meydanlar	5438
5	Mevlana	1507	Parklar	75071
6	Hagani	3290	Özel alanlar	9325
7	Golestan	54825	Toplam	132113
8	toplam	75071		

-Şehitler Gülzarı parkları (Mezarlık park)

Çizelge 4.23 Şehitler Gülzarı yeşil alan değerleri (Tebriz Yeşil Alan ve Parklar Diaresi 2009)

Yeşil alan türü	Alan genişliği M ²	No	Park ismi	Alan genişliği M ²
Ağaçlandırma alanı	871	1	Fedek	4230
Refüjlar	—	2	Kudak	3346
Cadde kenarları	5580	3	Honarmandan	2525
Kavşaklar meydanlar	1421	4	toplam	10101
Parklar	10101			
Özel alanlar	1963			
Toplam	889065			

4.2 Kullanıcı Anketi Sonuçları

Anket uygulaması İl Gölü Parkı'nda gerçekleştirilmiştir. İlgölü, Kuhistan park alanına en yakın olan kent parkıdır. Parkı kullanan kişilerin ortalama sayısını veren bir kuruma rastlanmadığı için Prof. Dr. Burhan Çil 'e (örneklem ≥ 30) göre örneklem sayısı 50 kişi olacak şekilde saptanmıştır. Kullanıcılara toplam 19 soru yöneltilmiştir. Sorular belli bir dizin izlemektedir ve anket sonuçları da bu dizine göre verilmiştir (EK 1).

Park ziyaretçilerinin cinsiyete göre dağılımı; Ankete 21'i erkek, 29'i kadın olmak üzere toplam 50 kişi katılmıştır. Çizelge 4.24' de İl Gölü Parkı'nı ziyaret edenlerin cinsiyete göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 4.24 Park ziyaretçilerinin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Erkek	Kadın
Sayısal Değer	21	29
Yüzdesel Değer (%)	% 42	% 58

Park ziyaretçilerinin medeni durumu; İl Gölü Parkı'na gelen ziyaretçilerin medeni durumları çizelge 4.25'de görülmektedir. İl Gölü Parkı'nı evli kullanıcılar bekar kullanıcılara göre daha çok tercih etmektedirler. Kullanıcıların % 48 'inin evli, % 52'sinin ise bekar kullanıcılar tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Çizelge 4.25 Park ziyaretçilerinin medeni durumu

Medeni Durum	Evli	Bekar
Sayısal Deger	24	26
Yüzdesel Deger (%)	%48	%52

Kullanıcıların yaş grupları; Çizelge 4.26'te kullanıcıların yaş gruplarına ilişkin sayısal değerler görülmektedir.

Çizelge 4.26 kullanıcı yaş grupları

Yaş Grupları	18 ve altı	18-30 arası	30-50 arası	50-70 arası
Sayısal Değer	11	18	18	3
Yüzdesel Değer (%)	%22	%36	%36	%6

Park ziyareti ve eğitim düzeyi; Çizelge 4.27' de parka gelen ziyaretçilerin eğitim düzeyi verilmiştir. Park kullanıcılarının en büyük bölümünü üniversite mezunudur.

Çizelge 4.27 Park ziyareti ve eğitim düzeyi

Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	Okuma yazma biliyor	İkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Yüksekokul mezunu (2 yıllık)	Üniversite mezunu (4 yıllık)	Yüksel Lisans ve yukarı
Sayısal Değer	-	-	6	5	8	5	25	1
Yüzdesel Değer(%)	-	-	%12	%10	%16	%10	%50	%2

Park ziyareti ve çalışma durumu; Çizelge 4.28’de ziyaretçilerin çalışma durumları görülmektedir. Park ziyaretinde bulunan en büyük grubu öğrenciler (%44), memur (%18),ev kadınları (%12) oluşturmaktadır. Daha sonra sırasıyla, emekliler (% 8), serbest meslek (% 8) ve diğerleri oluşturmaktadır.

Çizelge 4.28 Park ziyareti ve çalışma durumu

Çalışma durumu	Say.değ.	Yüz. Değ.	Çalışma durumu	Say.değ.	Yüz. Değ.
Ev kadını	6	12%	Serbest meslek	4	%8
Öğrenci	11	%22	Yönetici	3	%6
Emekli	4	%8	Memur	9	%18
İşsiz	5	%10	İşçi	-	-
Çiftçi	-	0	Kendi işini yapıyor	1	%2
İsveren	1	%2	Diğer	6	12%

Kullanıcıların oturdukları semtlere göre dağılımları

Çizelge 4.29 Kullanıcıların oturdukları semtler

Semt	Çok yakın	Yakın	Orta	Uzak	Çok uzak	Başka şehir
Say.değ.	13	9	8	3	15	2
Yüz. Değ.	% 26	% 18	% 16	% 6	% 30	%4

Parkın kiminle ziyaret edildiği; Ankette, “Parka genellikle kiminle gelirsiniz?” sorusuna verilen yanıtlar arasından iki Seçenek ön plana çıkmaktadır. En çok ‘eşim ve çocuklarım’(%70) yanıtı verilmiştir. Ardından ikinci büyük yüzdeyi ise ‘Arkadaşlarımla’(%22) cevabı takip etmektedir.

Çizelge 4.30 Park seçimi ve parkın kiminle ziyaret edildiği

Parkın kiminle ziyaret Edildiği	Sayısal Değer	Yüzesel Değer (%)
Yalnız	-	-
Eşim ve çocuklarımla (aile)	35	%70
Çocuklarımla	-	-
Arkadaşlarımla	11	%22
Hem aile hem çocuklarım	4	% 8

Park ziyaretçilerin gelir grupları; Anket sonuçları, genel olarak alt-orta gelir grubunun İl Gölü Parkını kullandığını göstermektedir.

Çizelge 4.31 Gelir grupları ve park seçimi

Gelir grupları	Yanıtsız	Sıfır	300 USD altı	300USD-500 USD	500 USD – 1000 USD	1000USD üstü
Sayısal Değer	2	19	9	8	8	4
Yüzesel Değer (%)	% 4	% 38	% 18	% 16	% 16	%8

Park ziyaretçilerinin ulaşım durumu; Kullanıcıların parka ulaşım biçimleri incelendiğinde, çoğunlukla aracım (% 64) seçeneği ön plandadır. Ziyaretçilerin ulaşım amacıyla ikinci olarak yürüyerek (% 22) seçeneği tercih etmektedir.

Çizelge 4.32 Park seçimi ve parka ulaşım

Parka ulaşım	Sayısal Değer	Yüzesel Değer
Kendi aracım	32	% 64
Otobüsle	-	-
Hem araç hem yürüyerek	1	%2
Yürüyerek	11	% 22
Taksi	5	% 10
Bisiklet	-	-
Motorsiklet	1	% 2
Diğer	-	-

Parkın hangi mevsimde kullanıldığı; Toplam değerler incelendiğinde yaz ayları (% 38) ve dört mevsim (% 36) seçenekleri ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. Bu iki grubu yaz ve bahar ayları (% 16) takip etmektedir. Diğer kış ve sonbahar aylarının yüzdeler oranlarına bakıldığında parkın bu mevsimlerde daha az kullanıldığını göstermektedir.

Çizelge 4.33 Parkın hangi mevsimde kullanıldığı

Mevsim	Yaz Aylarında	Bahar aylarında	Kış aylarında	Sonbahar Aylarında	Dört Mevsim	Yaz ve bahar	Bahar ve son bahar	Yaz ve sonbahar
Sayısal Değer	9	2	-	-	18	8	1	2
Yüzdeler Değer	% 38	% 4	-	-	% 36	%16	%2	%4

Parkın kullanım sıklığı; Parkın kullanım sıklığı incelendiğinde , haftada bir kez (% 38) ile ayda bir kez (%28) seçeneklerinin en çok tercih edilenler olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.34 Parkın kullanım sıklığı

Sıklık	İlk ziyaretim	Her gün	Haftada bir kez	Ayda 1kez	Ayda 2 kez	Yıl da 1 kez	Diğer
Sayısal Değer	-	2	19	14	5	4	6
Yüzdeler Değer	-	% 4	% 38	% 28	% 10	% 8	% 12

Parkın en çok kullanılma zamanları; Bu değerlere baktığımızda değişiyor (%50),hafta sonu (%24) ilk sırayı oluşturmaktadır. Ardından hem hafta içi hem hafta sonu (%16), hafta içi (%10) ve seçenekleri gelmektedir.

Çizelge 4.35 Parkın en çok kullanılma zamanları

Kullanılma zamanları	Hafta içi	Hafta sonu	Hem hafta içi hem hafta sonu	değişiyor
Sayısal Değer	5	12	8	25
Yüzdeler Değer	% 10	% 24	% 16	% 50

Parkın kullanılma saatleri ; Ziyaretçilerin parkı kullanma saatlerini öğrenmek için, sorulan bu sorunun cevapları incelendiğinde akşam (% 62) seçeneği ağırlıklı olarak tercih edilmiştir.

Çizelge 4.36 Parkın kullanılma saatleri

Kullanılma saatleri	Sabah	Öğlen	Akşam	Belli olmuyor	Hem sbah hem akşam
Sayısal Değer	4	-	31	13	2
Yüzdesel Değer	%8	-	% 62	% 26	% 4

Park ziyaretçilerin memnuniyeti ; Çizelge 5.37 değerlendirildiğinde en çok seçilmiş olan çok memnunum (%86) seçeneğidir. İkinci olarak ise hiç memnun değilim (%14) cevabı verilmiştir. Bu çizelgeye bakıldığında ağırlıklı olarak park memnuniyetinin olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.37 Parktan memnuniyet

Memnuniyet	Çok memnunum	Kısmen memnunum	Hiç memnun değilim
Sayısal Değer	43	-	7
Yüzdesel Değer (%)	% 86	-	% 14

Parkın ziyaret edilme nedenleri ; Parkın ziyaret edilme nedenlerine değerlendirilinde açık havada zaman geçirmek için (% 40) , aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için (% 40), kolay ulaşılabilir olduğu için (% 26) seçeneklerinin en çok tercih edilenler arasında olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.38 Parkın ziyaret edilme nedenleri

Nedenler	Sayısal Değer	Yüzdesele Değer
Kolay ulaşılabilir olduğu için	13	% 26
Yürüyüş yolları bulunduğu için	12	% 24
Açıklık yeşil bir alan olduğu için	11	% 22
Piknik alanları olduğu için	11	% 22
Spor olanakları bulunduğu için	8	% 16
Emniyetli olduğu için	8	% 16
Aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için	20	% 40
Açık havada zaman geçirmek için	20	% 40
Parktaki hizmetlerden yararlanmak için	9	% 18
Sessiz sakin olduğu için	11	% 22
Sabah yürüyüşü için	6	% 12
Arkadaşlarla buluşmak ve sohbet etmek için	11	% 22
Diğer	-	-

Tebriz parklarının eksikleri ve sorunları ; Ziyaretçilere Tebriz parklarının eksikleri ve ziyaretçilerin sorunlarına ilişkin 17 seçenekli soru sorulmuştur. Bu soruda en fazla 5 seçenek işaretlenebilmektedir. Çizelge 5.45'deki toplam değerlere bakıldığında kullanıcıların en çok kalabalık ve gürültülü olması ve spor olanaklarının bulunmaması (% 60) , İnsanların davranışlarının uygun olmaması (% 54), yeterince oturma yerinin bulunmaması (% 54) verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4.39 Parkın eksikleri ve sorunları

Eksikler ve sorunlar	Sayısal Değer	Yüzdesele Değer (%)
Yeterince oturma yerinin bulunmaması	27	% 54
Bitkilerin yetersiz olması	6	% 12
Çay bahçesi vb. gibi işletmelerinin bulunmaması	6	% 12
Parkta çok fazla çay bahçesi ve lokantanın olması	3	% 6
Güvenli olmaması	7	% 14
Kalabalık ve gürültülü olması ve Spor olanaklarının bulunmaması	30	% 60
İnsanların davranışlarının uygun olmaması	27	% 54
Çocuk oyun alanlarının bulunmaması	17	% 34
Ana trafik yollarının yanında yer alması	6	% 12
Kullanışlı olmaması (basamak ve engellerin çok olması)	10	% 20
Parkta sunulan hizmetlerin kalitesiz olması	21	% 42
Parktaki Bilgi verici, yönlendirici levhaların olmaması	10	% 20
Çöp kutusu, bank ve aydınlatmaların yetersiz olması	16	%32
Parkın tahrip edilmesi	3	% 6
Parkta şikayette bulunulabilecek bir yerin olmaması	13	% 26
Alışveriş alanlarının olmaması	7	% 14
Diğer	-	-

Tebriz parklarında yer alması arzu edilen olanaklar ; Ziyaretçilere parkta olmasını istedikleri olanaklara ilişkin 21 seçenekli soru sorulmuştur. Bu soruda en fazla 5 seçenek işaretlenebilmektedir. Çizelgede verilen yanıtlar toplamına bakıldığında en çok seçilen yanıtlar sırasıyla şunlardır: Bakımlı geniş ve temiz yeşil alanlar (% 80), Çok miktarda oturma yeri (% 52), havuzlar, şelaleler, yüzme havuzları ve su oyunları (% 42), Yürüyüş yolları (% 36) dır.

Çizelge 4.40 Parkta yer alması arzu edilen olanaklar

Olanaklar	Sayısal Değer	Yüzdesele Değer
Bakımlı geniş ve temiz yeşil alanlar	40	% 80
Çay bahçesi, lokanta, büfeler	10	% 20
Yürüyüş yolları	18	% 36
Bisiklet yolları	16	% 32
Futbol sahası	6	% 12
Tenis kortu	8	% 16
Golf alanı	10	% 20
Basketbol / Voleybol alanı	5	% 10
Buz pateni	8	% 16
Fuarlar	10	% 20
Kurslar (Resim, Fotoğraf, Seramik)	4	% 8
El sanatları sergileri	6	% 12
Kütüphane	2	% 4
Bitki ve hayvanların tanıtıldığı özel bahçeler	15	% 30
Yetişkin ağaçlar ve çiçek gösterileri	5	% 10
Eğlence olanakları (Lunapark gibi)	14	% 28
Düzenli tiyatro gösterileri ve konserler	16	% 32
Havuzlar,şelaleler,yüzme havuzları ve su oyunları	21	% 42
Gösteri ve toplantı meydanları	6	% 12
Çok miktarda oturma yeri	26	% 52

Kuhistan park ziyaretçilerin beklentileri; Anketlerden elde edilen yanıtlara göre halk beklentileri 15 kategoride toplanmıştır.

Çizelge 4.41 Kuhistan Park'tan beklentiler

Olanaklar	Sayısal Değer	Yüzdesele Değer
Aile oturma ve toplanma alanları	5	% 10
Eğlence , spor	8	% 16
Temiz ve bakımlı alanlar	3	% 6
Dinlenme alanları	3	% 6
Yeterli otopark	4	% 8
Yürüme yolları	3	% 6
Restoran ve büfe	3	% 6
Yoğun ağaçlık ve Çim alanlar	6	% 12
İçme su	4	% 8
Temiz ve kolay ulaşılabilir lavobalar	7	% 14
Yeterli aydınlatma	4	% 8
Az ve kısa basamaklar	2	% 4
Emniyet	3	% 6
Oyun alanları	1	% 2
Kolay ulaşılabilirlik	1	% 2
Uygun hizmet fiyatları	1	% 2
Cevabsız	32	% 64

Cinsiyet ve Yaş Grupları ; Park kullanıcıların cinsiyet ve yaş grupları Çizelge 4.42' de görülmektedir. Cinsiyet ve yaş grupları birbirine bağımlıdır ($p < 0,05$). Parkları ziyaret eden erkeklerin en büyük bölümünü 30-50 yaş grubu (% 16) ve 18 ve alt yaş grubu (% 16) oluşturmaktadır. Parkları kullanan kadın ziyaretçiler ise en büyük grubu 18-30 yaş arası (% 28) ve 30-50 yaş arası (% 20) oluşturmaktadır. Farklı yaş gruplarındaki kadın ve erkek kullanıcı oranları karşılaştırıldığında, özellikle 18 ve altı ve 18-30 yaş grupları arasındaki kadın kullanıcıların, erkek kullanıcılara göre İl Gölü Parkını daha çok tercih ettikleri görülürken, 30 yaş ve üstü gruplarında ise, erkeklerin kadın kullanıcılara göre daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 4.42 Cinsiyet ve yaş grupları

Cinsiyetiniz nedir?		Yaş Grupları			
		18 ve alt	18-30 arası	30-50 arası	50-70 arası
Erkek	Say.Değ.	8	4	8	1
	Yüz.değ.	% 16	% 8	% 16	% 2
Kadın	Say.Değ.	3	14	10	2
	Yüz.değ.	% 6	% 28	% 20	% 4

Cinsiyet ve Parkın ziyaret edilme nedenleri ; Genel olarak kullanıcıların parka geliş nedenlerinde cinsiyete bağlı bir farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak için Çizelge 4.44 hazırlanmıştır. Ziyaretçilere parkı ziyaret etme nedenlerine ilişkin 13 seçenekli soru sorulmuştur. Bu soruda en fazla 5 seçenek işaretlenebilmektedir. Çizelge 4.44’ te parka geliş nedenlerine verilen yanıtların erkek ve kadınlar arasındaki dağılımı yer almaktadır. Kadınlar en çok açık havada zaman geçirmek için yanıtını (% 48.3)’i verirken, erkeklerin aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için yanıtı (% 42.8)’i vermişler.

Çizelge 4.43 Cinsiyet ve parkın ziyaret edilme nedenleri

Nedenler	Erkek		Kadın	
	Sayısal Değer	Yüzdesele Değer	Sayısal Değer	Yüzdesele Değer
Kolay ulaşılabilir olduğu için	5	%23.8	7	% 24.1
Yürüyüş yolları bulunduğu için	4	% 19	7	% 24.1
Açıklık yeşil bir alan olduğu için	1	% 4.8	10	% 34.5
Piknik alanları olduğu için	5	% 23.8	4	% 13.7
Spor olanakları bulunduğu için	5	% 23.8	2	% 6.9
Emniyetli olduğu için	2	% 9.5	5	% 17.2
Aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için	9	% 42.8	10	% 34.5
Açık havada zaman geçirmek için	7	% 33.3	14	% 48.3
Parktaki hizmetlerden yararlanmak için	5	%23.8	3	% 10.3
Sessiz sakin olduğu için	4	%19	8	% 27.6
Sabah yürüyüşü için	3	% 14.3	3	% 10.3
Arkadaşlarla buluşmak ve sohbet etmek için	4	% 19	7	% 24.1
Diğer	-	-	-	-

Cinsiyet ve parkların eksikleri; Çizelge 4.44’da kadın ve erkek kullanıcıların parkların eksiklerine verdikleri yanıtlar yer almaktadır. Çizelgedeki yanıtlar değerlendirildiğinde; kadın kullanıcıların erkek kullanıcılara oranla yeterince oturma yerinin bulunmaması, insanların davranışları, kalabalık ve gürültülü olması ve parkta sunulan hizmetlerin kalitesiz olması gibi yanıtları daha çok verdiği görülmektedir.

Çizelge 4.44 Cinsiyet ve parkın eksikleri

Eksikler ve sorunlar	Erkek		Kadın	
	Say. Değ.	Yüz.Değ.	Say. Değ.	Yüz. Değ.
Yeterince oturma yerinin bulunmaması	12	% 57.1	14	%48.3
Bitkilerin yetersiz olması	3	% 14.3	3	% 10.3
Çay bahçesi vb. gibi işletmelerinin bulunmaması	1	% 4.8	4	% 13.8
Parkta çok fazla çay bahçesi ve lokantanın olması	1	% 4.8	1	% 3.4
Güvenli olmaması	4	% 19	3	% 10.3
Kalabalık ve gürültülü olması ,Spor olanaklarının bulunmaması	11	% 52.4	18	% 62
İnsanların davranışları	12	% 57.1	15	%51.7
Çocuk oyun alanlarının bulunmaması	8	% 38.1	8	% 27.6
Ana trafik yollarının yanında yer alması	2	% 9.5	4	% 13.7
Kullanışlı olmaması(basamak ve engellerin çok olması)	3	% 14.3	7	% 34.1
Parkta sunulan hizmetlerin kalitesiz olması	10	% 47.6	9	% 31
Parktaki Bilgi verici, yönlendirici levhaların olmaması	4	%19	7	%24.1
Çöp kutusu, bank ve aydınlatmaların yetersiz olması	9	% 42.8	6	%20.7
Parkın tahrip edilmesi	-	-	3	% 10.3
Parkta şikayette bulunulabilecek bir yerin olmaması	6	% 28.6	6	% 20.7
Alışveriş alanlarının olmaması	3	% 14.3	3	% 10.3
Diğer	-	-	-	-

Yaş grupları ve parkta yer alması arzu edilen olanaklar; Çizelge 4.45’de kullanıcıların yer almasını arzu ettikleri olanaklar incelendiğinde 18-30 arası ve 30-50 arası kullanıcıların çok daha fazla talepleri olduğu görülmektedir. Bu iki grup hem dinlendirici hem de sosyal aktivitelerin artırılmasını istedikleri tespit edilmiştir.

Çizelge 4.45 Yaş Grupları ve Parkta yer alması arzu edilen olanaklar

Olanaklar	18 ve alt		18-30 arası		30-50 arası		50-70 arası	
	Say. Değ.	Yüz. Değ.	Say. Değ.	Yüz. Değ.	Say. Değ.	Yüz. Değ.	Say. Değ.	Yüz. Değ.
Bakımlı geniş ve temiz yeşil alanlar	8	%16	15	% 30	14	% 28	3	% 6
Çay bahçesi, lokanta, büfeler	1	% 2	4	% 8	3	% 6	2	% 4
Yürüyüş yolları	0	% 0	7	% 14	9	% 18	2	% 4
Bisiklet yolları	4	% 8	5	% 10	7	% 14	0	% 0
Futbol sahası	2	% 4	2	% 4	2	% 4	0	% 0
Tenis kortu	2	% 4	1	% 2	4	% 8	1	% 2
Golf alanı	4	% 8	1	% 2	4	% 8	1	% 2
Basketbol / Voleybol alanı	2	% 4	3	% 6	0	% 0	3	% 6
Buz pateni	6	% 12	1	% 2	1	% 2	0	% 0
Fuarlar	4	% 8	3	% 6	3	% 6	0	% 0
Kurslar (Resim, Fotoğraf, Seramik)	1	% 2	1	% 2	2	% 4	0	% 0
El sanatları sergileri	3	% 6	1	% 2	2	% 4	0	% 0
Kütüphane	0	% 0	0	% 0	2	% 4	0	% 0
Bitki ve hayvanların tanıtıldığı özel bahçeler	7	% 14	1	% 2	6	% 12	1	% 2
Yetişkin ağaçlar ve çiçek gösterileri	0	% 0	1	% 2	3	% 6	3	% 6
Eğlence olanakları (Lunapark gibi)	2	% 4	4	% 8	6	% 12	2	% 4
Düzenli tiyatro gösterileri ve konserler	2	% 4	4	% 8	8	% 16	2	% 4
Havuzlar, şelaleler, yüzme havuzları ve su oyunları	4	% 8	8	% 16	8	% 16	1	% 2
Gösteri ve toplantı meydanları	2	% 4	0	% 0	3	% 6	1	% 2
Çok miktarda oturma yeri	1	% 2	9	% 18	14	% 28	2	% 4
Diğer	-	% 72.7	-	% 0	-	% 0	-	% 0

Yetişkin ağaçlar ve çiçek gösterileri 50-70 yaş grubu tarafından tercih edilmiştir. Ancak 30-50 yaş grubu, çok miktarda oturma yeri, yürüyüş yolları, düzenli tiyatro gösterileri ve konserler gibi daha çok dinlendirici ve sosyalleşmeyi sağlayan aktiviteleri tercih etmişlerdir. Çizelge incelendiği zaman bakımlı ve geniş yeşil alanlar, havuzlar, şelaleler, yüzme havuzları ve su oyunları yanıtının, 50- 70 yaş grubu haricinde tercih edildiği görülmektedir.

Yaş grupları ve memnuniyet; Çizelge 4.46'de yaş grupları ve memnuniyet verilmiştir. Genel olarak yanıtların en büyük bölümünün çok memnunum da toplandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra hiç memnun değilim yanıtı oldukça az, hatta 18-30 yaş grubu tarafından hiç tercih edilmemiştir.

Çizelge 4.46 Yaş grupları ve memnuniyet

Memnuniyet	Çok memnunum		Kısmen memnunum	Hiç memnun değilim
Yaş grupları				
18 ve alt	Sayısal Değer	11	-	0
	Yüzdesel Değer	% 22	-	% 0
18-30 arası	Sayısal Değer	12	-	6
	Yüzdesel Değer	% 24	-	% 12
30-50 arası	Sayısal Değer	17	-	1
	Yüzdesel Değer	% 34	-	% 2
50-70 arası	Sayısal Değer	2	-	1
	Yüzdesel Değer	% 4	-	% 2

Ziyaretçilerin parka gelme sıklığı ve ziyaret etme nedenleri; Çizelge 4.47'de kullanıcıların parka gelme sıklığı ile ziyaret etme nedenleri sorusuna yanıtlar vermektedir. Kullanıcıların gelme sıklığıyla ziyaret etme nedenleri birbirlerine bağımlıdır ($p < 0,05$) ve birden fazla yanıt verebilmektedirler. Kullanıcıların parkı ziyaret etme sıklığına verdikleri yanıtların parka gelme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; parktaki hizmetlerden yararlanmak için ve aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için yanıtları oldukça fazladır.

Çizelge 4.47 Parka gelme sıklığı ve ziyaret etme nedenleri

sıklık nedenler		İlk ziyaretim	Her gün	Haftada bir kez	Ayda 1kez	Ayda 2 kez	Yıl da 1 kez	Diğer
Kolay ulaşılabilir olduğu için	Say.Deg.	0	1	6	2	1	1	2
	Yüz.Deg.	0	2%	12%	4%	2%	2%	4%
Yürüyüş yolları bulunduğu için	Say.Deg.	0	1	7	2	1	1	0
	Yüz.Deg.	0	2%	14%	4%	2%	2%	0%
Açıklık yeşil bir alan olduğu için	Say.Deg.	0	1	4	3	1	1	1
	Yüz.Deg.	0	2%	8%	6%	2%	2%	2%
Piknik alanları olduğu için	Say.Deg.	0	0	4	2	1	3	1
	Yüz.Deg.	0	0%	8%	4%	2%	6%	2%
Spor olanakları bulunduğu için	Say.Deg.	0	1	3	4	0	0	0
	Yüz.Deg.	0	2%	6%	8%	0%	0%	0%
Emniyetli olduğu için	Say.Deg.	0	1	4	2	0	1	0
	Yüz.Deg.	0	2%	8%	4%	0%	2%	0%
Aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için	Say.Deg.	0	1	8	3	4	2	2
	Yüz.Deg.	0	2%	16%	6%	8%	4%	4%
Açık havada zaman geçirmek için	Say.Deg.	0	2	8	8	0	0	2
	Yüz.Deg.	0	4%	16%	16%	0%	0%	4%
Parktaki hizmetlerden yararlanmak için	Say.Deg.	0	1	5	3	0	0	0
	Yüz.Deg.	0	2%	10%	6%	0%	0%	0%
Sessiz sakin olduğu için	Say.Deg.	0	2	2	3	2	1	1
	Yüz.Deg.	0	4%	4%	6%	4%	2%	2%
Sabah yürüyüşü için	Say.Deg.	0	1	4	0	0	0	1
	Yüz.Deg.	0	2%	8%	0%	0%	0%	2%
Arkadaşlarla buluşmak ve sohbet etmek için	Say.Deg.	0	0	4	3	0	1	3
	Yüz.Deg.	0	0%	8%	6%	0%	2%	6%
Diğer	Yüz.Deg.	-	-	-	-	-	-	-
	Say.Deg.	-	-	-	-	-	-	-

Parka gelme sıklığı ve park ziyaretinin mevsimsel dağılışı; Park ziyaret sıklığı mevsimlere göre değişiklik göstermektedir. Yaz aylarında en çok; ayda bir kez (% 22) yanıtı verilirken, dört mevsim haftada bir kez (% 20) ve yaz aylarında haftada bir kez (% 18), bahar aylarında sadece haftada bir kez (% 8), ayda bir kez (% 8) ve yaz aylarında ayda bir kez ve yılda bir kez (% 8) yanıtları verilmiştir.

Çizelge 4.48 Parka gelme sıklığı ve mevsimsel dağılışı.

Mevsim	bahar Aylarında		yaz aylarında		Son bahar aylarında		Kış Aylarında		Dört Mevsim	
	Say. Deg	Yüz. Deg	Say. Deg.	Yüz. Deg	Say. Deg	Yüz. Deg	Say. Deg	Yüz. Deg	Say. Deg	Yüz. Deg
İlk ziyaretim	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Her gün	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	4%
Haftada bir kez	4	8%	9	18%	0	0%	0	0%	10	20%
Ayda 1kez	4	8%	11	22%	0	0%	0	0%	1	2%
Ayda 2 kez	1	2%	4	8%	1	2%	0	0%	1	2%
Yıl da 1 kez	0	0%	4	8%	1	2%	0	0%	0	0%
Diğer	2	4%	1	2%	1	2%	0	0%	4	8%

Parkı kullanma zamanı ve kullanma saati; Çizelge 4.49 kullanıcıların parkı kullanma zamanı ve saatleri hakkında bilgi vermektedir. Çizelge 4.49'e bakıldığında kullanıcıların daha çok parkı hafta sonu kullandıkları, ancak günün değişik saatlerinde de kullandıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.49 Parkı kullanma zamanı ve kullanma saati

Kullanılma zamanları	Kullanma saatleri							
	sabah		öğlen		akşam		Belli olmuyor	
	Say.Deg	Yüz.Deg	Say.Deg	Yüz.Deg	Say.Deg	Yüz.Deg	Say.Deg	Yüz.Deg
Hafta içi	0	% 0	0	%0	3	% 6	2	% 4
Hafta sonu	2	% 4	0	%0	9	% 18	1	% 2
Hem hafta içi hem hafta sonu	2	% 4	0	%0	8	% 16	0	% 0
Belli olmuyor	2	%4	0	%0	13	% 32	10	% 20

4.3 Kuhistan Kent Parkının Projelendirme Aşamaları ve Tasarım Süreci

Kuhistan park alanı 2000 ha genişliğinde Tebriz kent'inin doğu kuzey bölgesinde yer almaktadır, aynı zamanda kentin yeşil kuşağının bir kısmını oluşturmaktadır.

4.3.1 Alan analizi

Konumu

Bu alan kentin güney doğu bölgesinde, kentin yeşil kuşağının bir kısmını oluşturan, Tebriz güney dış otoyol (Kasayi otoyol) civarında yer almaktadır (Şekil 5.11).

Şekil 4.11 Kuhistan park kent konumu

Alan çevresinde kullanımlar

Kuhistan park alanının çevresinde olan kullanım alanları Şekil 5.12'de görüldüğü gibi kuzeyde Kasayı otoyol ve yerleşim alanları, doğuda Pine Şalvar Köyü, batıda stadyum ve özel mülkiyette olan bağlar yer almaktadır. Kentin en popüler, İlgözü Parkı ve en tarihi bağı, Fethabad bağı alanının yakınında yer almaktadır (Şekil 5.12).

Şekil 4.12 Kuhistan park alanı çevresel kullanımlar

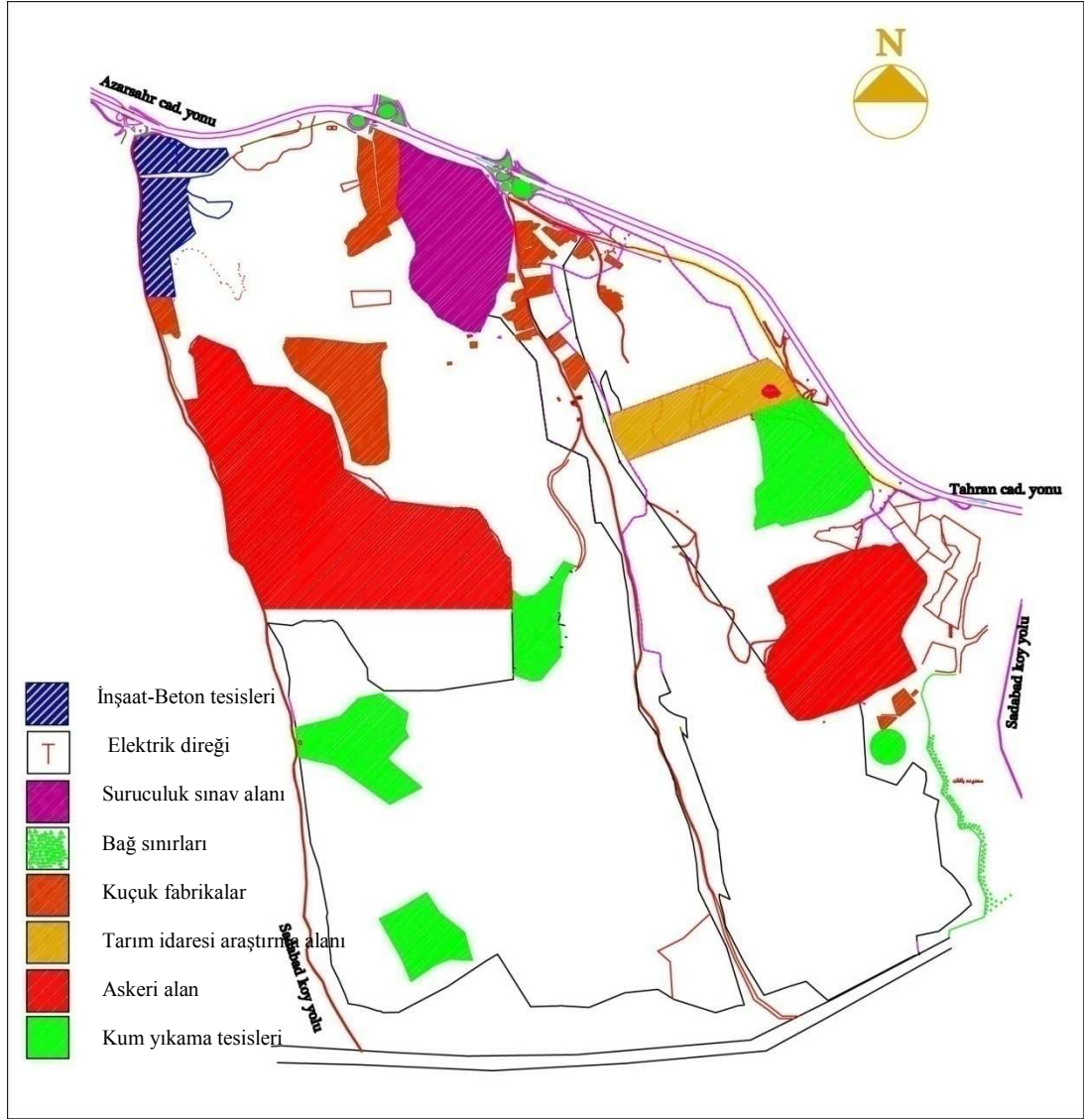
Alana ulaşabilirlik

Park alanına kentin her yönünden kolayca ulaşabilmektedir. Kasayi otoyolu, kent kuzeyinde, Pasdaran otoyol güneyde ve Çaykenar caddesi, kent içinde park alanını ulaşım ağını oluşturmaktadır. Bu yüzden, hem kentten ve hem başka şehirlere alana ulaşmak kolayca mümkün olmaktadır (Şekil 4.13).

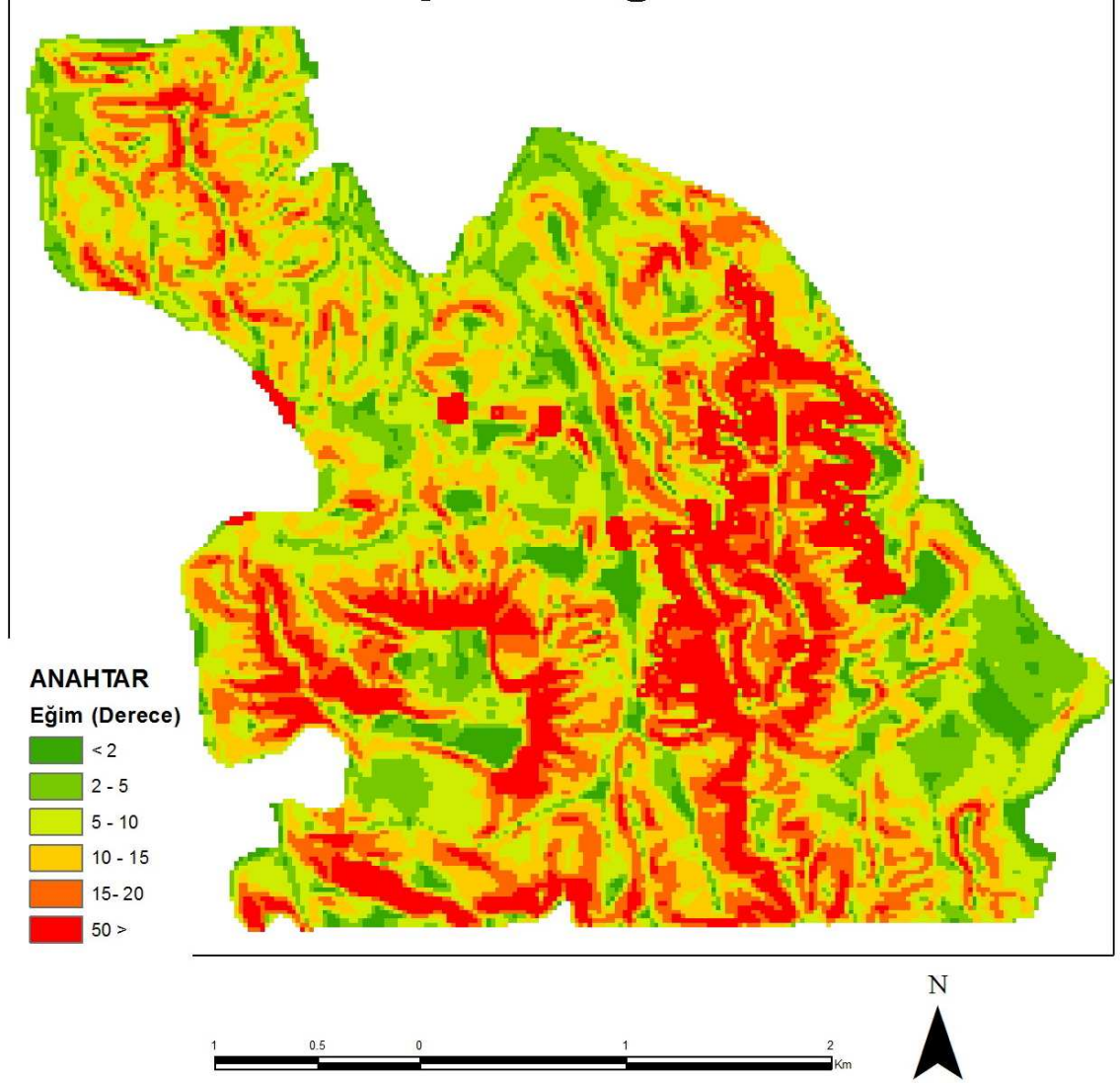
Şekil 4.13 Kuhistan park ulaşım planı

Mevcut alan kullanımı

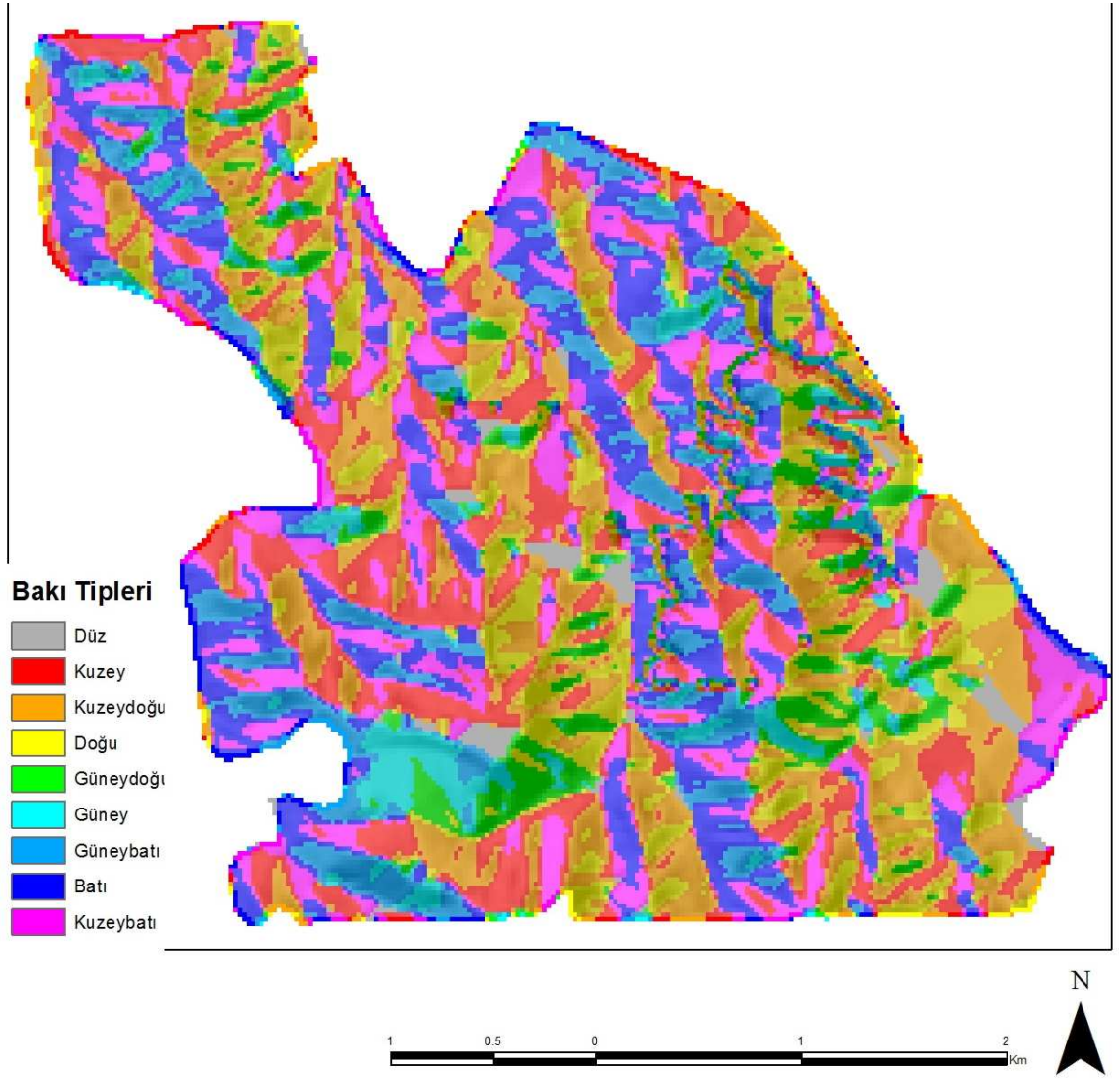

Şekil 4.14 Kuhistan Park mevcut alan kullanımı

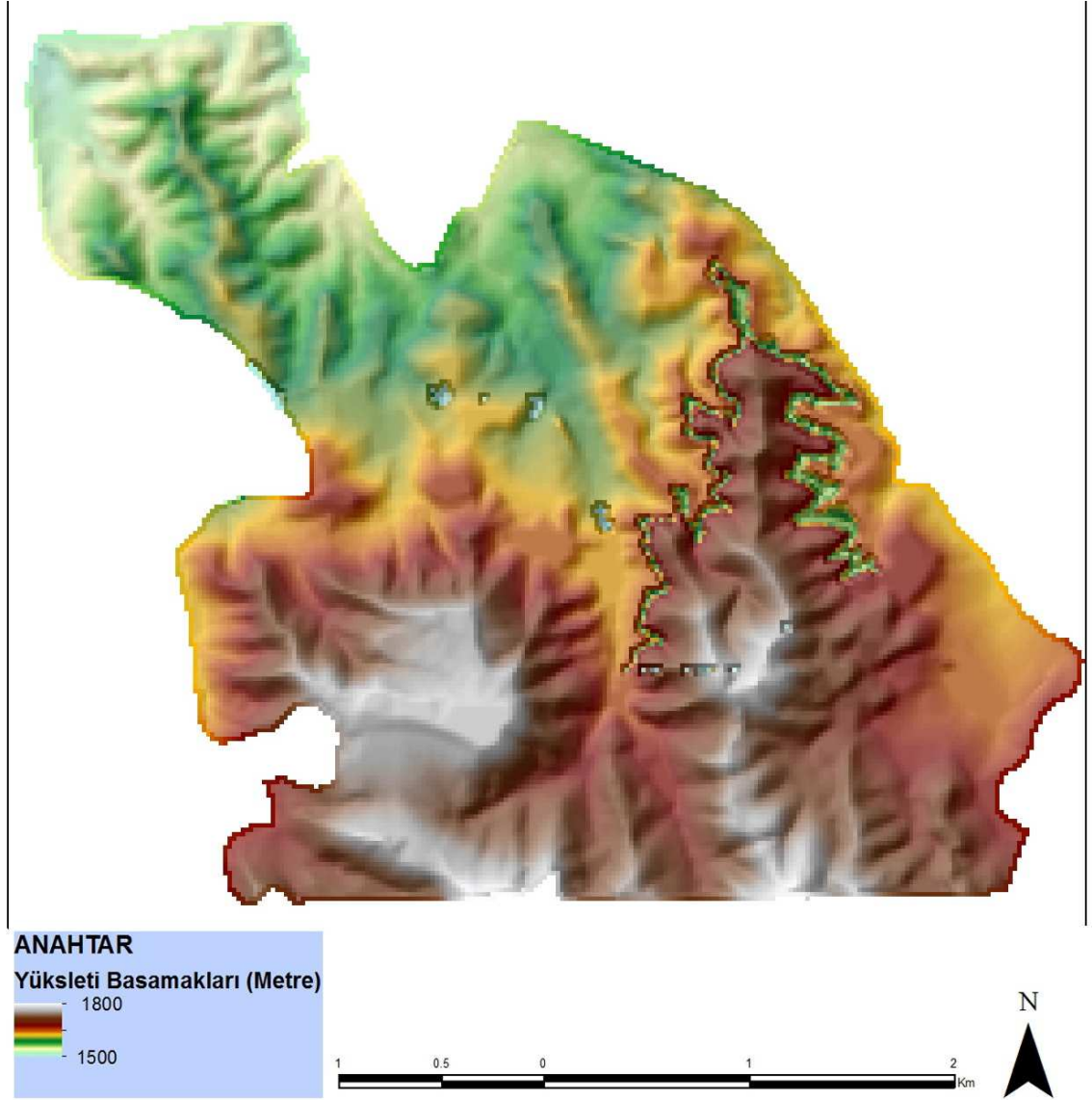
Alanın topoğrafik yapısı

Şekil 4.15 Kuhistan Park Eğim Analizi

Şekil 4.16 Kuhistan Park Bakı Analizi

Şekil 4.17 Kuhistan Park Yükseklik Analizi

Alanın toprak özellikleri

Genel olarak alandaki topraklarının çoğunluğu kumlu ve tınlı olarak belirlenmektedir. Doğudan batıya lom miktarı artmaktadır. Doğu tarafta 70 cm derinlikde su geçirmeyen bir petrokalsik katmanı oluşmuştur. Tuzluluk açısından toprakta bir sorun bulunmamaktadır.

Çizelge 4.50 Alanın Toprak Sınıflandırması

physiography	Soil series	U.S.D Soil Tadonomy (key 1999)			FAO- Unesco(1988)
		Family	Subgroup	Order	
plateaux	1	Corse Sandy mixed mesic	Typic xerorthents	Entisol	Rcgosol
plateaux	2	Coarse Lomy mixed mesic	Typic calcixerepts	Inceptisol	Calsoil

Typic calcixerepts ; Bu topraklar typic özelliğe sahipler. Ama bu topraklarda karbon miktarı düzensizdir ve 125 cm derinlikte % 0.2 'den fazladır.

Entisols ; Genelde bu toprakların profilleri tamamlanmamıştır ve ön yüzey tabakadan sonra başka göze çarpan katman gözükmemektedir. Bunun nedeni çökelekler yeniliği veya hava erozyonu önünde dayanığı olmalarıdır. Bu topraklarda karbonatlar ve sulfatların olması mümkündür ama miktarı o çok fazla olmadığından kreçli ,Gips veya tuzlu katmanlarını belirlesin , alanda bu tür topraklardan sadece bir seri belirlenmiştir.

Çizelge 4.51 Alanda bulunan toprak türleri ve özellikleri

Yüz. Değ.	Alan genişliği (ha)	Alan numarası	Toprak sınıfı	Kenar engebe %	Toplam engebe %	ToprakÖzelliği	Toprak serisi	Arazinin dış şekli
11.47	134	1-1	5	5-8	5-8	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu çok yüksek	1	Yükarı teraslar "Plateaux"
10.53	123	1-2	6	-	8-12	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu çok yüksek-%35'den fazla çakıl- çakıl engeli 80 cm derinlikde		
7	82	1-3	2	2-5	2-5	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu yüksek-çakıl engeli 80 cm derinlikde		
1.36	15.85	1-4	6	5-8	8-12	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu çok yüksek-%15-%35 çakıl derinde-%35 çakıl yüzeyde		
1.40	16.30	1-5	5	5-8	5-8	Hafif doku-su geçirme yavaş-su erozyonu çok yüksek-%15-%35 çakıl yüzey ve derinde - çakıl engeli 80 cm derinlikde		
3	35.24	1-6	3	2-5	2-5	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu yüksek-%15-%35 çakıl derinde-%35'den fazla çakıl yüzeyde		
12.40	145.25	1-7	5	8-12	8-12	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu çok yüksek -%35'den fazla çakıl yüzeyde		
1.40	16.30	1-8	6	5-8	8-12	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu çok yüksek-%15-%35 çakıl derinde-%35'den fazla çakıl yüzeyde		
2.09	24.38	1-9	5	8-12	8-12	Hafif doku-su geçirme hızlı-su erozyonu çok yüksek-%15-%35 çakıl derindeve yüzeyde		
3.40	39.80	2-1	2	2-5	5-8	Orta doku-su geçirme orta-su erozyonu yüksek		
12.25	131.75	2-2	5	5-8	8-12	Orta doku-su geçirme orta-su erozyonu çok yüksek-%15-%35 çakıl derinde-%3-%15 çakıl yüzeyde		
0.92	10.70	2-3	5	5-8	8-12	Orta doku-su geçirme orta-su erozyonu çok yüksek-%15-%35 çakıl yüzeyde		
6.7	78.30	2-4	5	5-8	8-12	Orta doku-su geçirme orta-su erozyonu çok yüksek-%15-%35 çakıl yüzeyde-çakıl engeli 50 cm derinlikde		
26.98	315.13							
101	1168						Dağlar "Manthans"	Toplam

Çizelgede olan toprak sınıf açıklaması:

2- Topografi engelleri-sulama mümkündür

3- Taş ve çakıl engelleri- sulama mümkündür

5- Topografi engelleri yüksektir-sulama imkansız

6- Topografi engelleri ve çakıl miktarı yüksektir- sulama imkansız

Çizelge 4.52 alanın toprak özellikleri

Profil No	PH	EC	% C	P ₂ O ₅	K ₂ O	N	SAND	SİLT	CLAY	PROZİTE
1	7.6	0.26	0.28	4.7	3.8	14	79	18	3	51
2	7.8	0.67	0.36	4.7	3.7	28	81	15	4	52
3	7.7	0.22	0.2	15.3	6.5	18	84	11	5	51
4	7.7	3	0.18	17.1	53.7	15	80	12	8	52
5	8	0.44	0.21	7.8	16.3	7.4	76	15	9	53
6	7.5	1.6	0.19	6.2	23	12	74	18	8	52
7	7.7	0.48	0.16	5.7	20	20	68	23	9	54

Alan faunası

Alanda yaşayan hayvan türleri ekosistemin gıda zincirinde çok önemli rolü olmaktadır. Ama bitki türlerinin azalması onların türleri ve çoğunluğunu şiddetli şekilde ortadan kaldırmıştır. Alanda en çok memeliler özellikle tavşan, kurt, tilki, fare, kirpi ve yarasa gözükmemektedir. Kuş türlerinden tarla kuşu, sığırcık, serçe, kırlangıç, kumru, çavuş kuşu, güvercin, baykuş, keklük, şahin, bıldırcın, kartal, karga gözükmemektedir. Çift hayatlı canlılar ise yılan, kurbağa, kertenkele, kaplumbağa bulunmaktadır.

Alanda mevcut bitki türleri

Tebriiz doğal bitki türleri Ek 4'te çizelge halinde sunulmaktadır. Ama alanda % 50 oranla yapraklı ve ibrelili türleri kullanılmıştır.

Çizelge 4.53 Alanda Bulunan Bitki Türleri

Bilimsel isim	Aile ismi	Dikim mesafesi	toplam miktar	Hektarda sayı	100 hektarda sayı
<i>Pinus nigra</i>	Pinacea	5*5	% 30	120	12000
<i>Pinus pondrosa</i>	Pinacea	5*5	% 10	40	4000
<i>Juniperus chinensis</i>	Cupressaceae	4*4	% 5	32	3200
<i>Cupressus arizonica</i>	Cupressaceae	5*5	% 5	20	2000
<i>Pistacia atlantica</i>	anacardiaceae	5*5	%20	80	8000
<i>Atriplex canescens</i>	Chenopodiaceae	2.5*2.5	% 10	160	16000
<i>Haloxylon persicum</i>	Chenopodiaceae	4*4	% 2.5	16	1600
<i>Berberis vulgaris</i>	Berberidaceae	2.5*2.5	% 2.5	40	4000
<i>Amygdalus scoparia</i>	Rosaceae	2.5*2.5	% 2.5	40	4000
<i>Pyrus sp.</i>	Rosaceae	4*4	2	13	1300
<i>Rhamnus pallasii</i>	Rhamnaceae	2.5*2.5	3	48	4800
<i>Quercus longipes</i>	Fagaceae	5*5	% 2.5	10	1000
<i>Celtis caucasia</i>	Ulmaceae	5*5	% 2.5	10	1000
<i>Ailanthus glandulosa</i>	Simarubaceae	5*5	% 1	4	400
<i>Cotinus cogyria</i>	Anacardiaceae	4*4	% 1	7	700
<i>Zygophyllum atriplicoides</i>	Zygophyllaceae	2.5*2.5	% 0.5	8	800

Şekil 4.18 Alandan bir görüntü (Orjinal 2010)

Şekil 4.19 Alanda mevcut gecekondular (Orjinal 2010)

Şekil 4.20 Alandan kente bakış (Orjinal 2010)

Şekil 4.21 Ağaçlandırılmış alanlar (koruma alanları) (Orjinal 2010)

Şekil 4.22 Ağaçlandırılacak alanlar (Orjinal 2010)

Şekil 4.23 Ağaçlandırılacak alanlar (Orjinal 2010)

Şekil 4.24 Alanda mevcut fabrikalar (Orjinal 2010)

Şekil 4.25 Otoyoldan alana giriş (Orjinal 2010)

4.3.2 Tasarım Düşüncesi

Parkın ismi "Kuhistan" dağ anlamındadır. Bu park Tebriz kent'inin en büyük parkı sayılmaktadır. Bu yüzden kentte bir kentte bir simge oluşturması amacıyla hem parkın, hem Tebriz'in anlamını (akıcı volkan) taşıyan bir simge düşüncesiyle parkın ana girişi volkan dağlarından esinlenerek, bir su yüzeyi, güneş şeklinde döşemeyle sıcaklığı yansıtarak tasarlanmıştır.

Alanın ortasından kuzey- güney yönünde mevcut olan bir yol, alanı iki kısım bölmektedir. Bu caddeyi ana yola çevirerek dört meydan, insan yaratılışında dört ögeni simgelemek amacıyla sırayla su- toprak-ateş- rüzgar meydanları tasarlanmıştır. Bütün geometri ölçüler dörde çarpılıp veya dörde bölünmektedir. Kültür parkında dört tip bahçe ve alanın orta kısmında dört daireyi kullanarak dörde bütün ve eksiksiz rakama odaklanmıştır.

Ana caddeyi çevreleyen bir yaya yolu,"yaratılış güzergahı" isimli, su meydanından başlanıp, rüzgar meydanında sonlanmaktadır.

Alana yedi (kutsal rakam: cennetin yedi seviyesi ve yedi giriş yolu simgesi) noktadan giriş imkanı tasarlanmıştır.

Leke planda görüldüğü gibi kullanımlar önikisi bölünmüştür.

4.3.3 Leke Plan

Anketlerden elde edilen sonuçlara bakılırsa, Kuhistan parkı 18-50 yaş grupları, aileler ve öğrenciler tarafından 4 mevsim boyunca kullanılabilceği öngörülmektedir.

Mevcut olan kent parklarının eksiklerini gidermek nedeniyle Kuhistan parkı tasarımında geniş yeşil alanlar, yürüyüş yolları, bisiklet yolu, bitki ve hayvan tanıtımı, oturma yerleri ve büyük su yüzeyleri planlanmıştır. Kullanımlar pasif ve aktif rekreasyon alanlarına göre sınıflandırılmıştır. Piknik alanları, kamp alanları, botanik park ve kültür park pasif rekreasyon ve macera park, luna park, bilim park, minyatür park, spor alanları ve mini hayvanat bahçesi aktif rekreasyon tipinde yer almaktadır. Piknik alanları, kent halkı tarafından kullanımı ve rahat ulaşımı düşünerek İlgölü Parkının çıkışına otoyola yakın bir bölgede (alanın kuzey doğusu) yer verilmiştir.

Kamp alanları, dinlenme amaçlı bir kullanım olduğundan daha sakin, doğal ve gürültüden uzak bölgeyi gerektirdiğinden dolayı alanın güneydoğu bölgesinde yer almıştır.

Kültür park, minyatür park, şiir park ve bilim parkı, alan eğiminin hafif olduğu bölgede, aktif ve pasif rekreasyon arasında filtre amaçlı kullanarak ayrıca ana girişten kolay ulaşımı düşünerek alanın orta kısmında yer almıştır. Macera parkı çok gürültülü bir kullanım olduğundan ve otoyol yakın olması gerektiğinden dolayı, Şekil 5.26'da görüldüğü gibi stadyuma yakın, alanın kuzey batı bölgesinde düşünülmüştür. Spor park alanının en az eğimli kısmında yer almıştır.

Hayvanat bahçesi bütün kullanımlardan uzak tutma ve sitenin çevre yoluna yakın olma amacı ile, ayrıca eğimin uygun olduğu güney bölgesinde yer almaktadır.

Alan da kullanımların belirlenmesi ve fiziksel planlama; Kuhistan kent park kullanımların belirlenmesinde anket sonuçları ve kent halkının istekleri göz önüne alarak planlanmıştır.

A-Tema parklar ;

A.1. Minyatür Park(Azerbaycan tarihi eserler) : 2 ha

A.2. Eski Tebriz şehri : 8 ha

A.3. Bilim park (Matematik park- biyoloji par - fizik park-kimya park- astroloji park): 50 ha

A.4. Heykel park : 5 ha

A.6. Şifa bahçesi : 50 ha

A.7. Botanik bahçesi – tarım araştırma alanı : 10 ha

İran bahçesi-Uzak Doğu Bahçesi-Babil Asma bahçesi- Çorak park-Kaya bahçesi vb.

A.8. Mini hayvanat bahçesi : 30 ha

A.9. Kış bahçesi (Atrium) : 1 ha

A.10. Buz park : 1 ha

A.11. Fıskiye park : 1 ha

A.12. Spor park : 150 ha, At sürme, Deve kuşu sürme, bisiklet sürme, golf, çim kayağı, ralli, dağ bisikleti, voleybol, badminton, hendbol, tenis, kayak, ok atma, balık tutma.

A.13. Kültür bahçeleri : Japon bahçesi, İran bahçesi, Fransız bahçesi, Babil bahçesi, Mısır bahçesi.

B- Hizmet alanlar

B.1. Restoranlar ve büfeler: 1 ha

B.2.Seralar & fidanlıklar : 20 ha

B.3.Çay bahçeleri

B.4. Lavobalar

C-Dinlenme alanlar

C.1. Piknik alanları: 45 ha

C.2. Kamp alanları : 45ha

D-Eğlence alanlar

D.1. Macera park : 5 ha

D.2. Luna park : 10 ha

D.3.Çocuk oyun alanları : 5 ha

D.4.Geleneksel oyun alanları : 1 ha

D.5. Ralli pisti : 100 ha

E-Kültürel alanlar

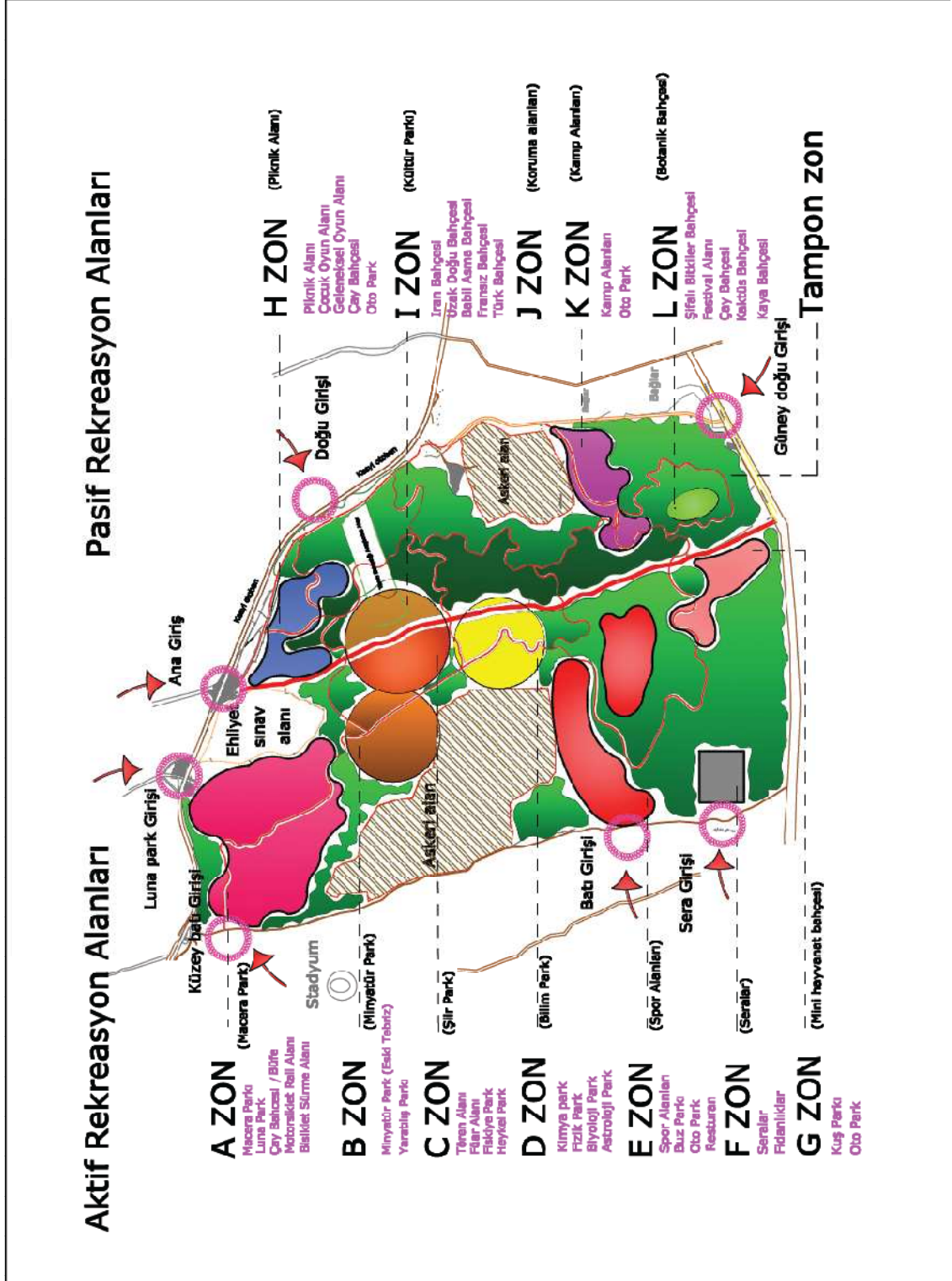
E.1.Tören alanları: 2 ha

E.2.Festival ve Sergi alanları :3 ha

E.3.Amfi tiyatro: 1 ha

E.4.Yaratılış parkı : 10 ha

Leke plan aşağıda şekil 4.26'de verilmiştir.

Şekil 4.26 Kuhistan Park leke plan

A ZON: Macera parkı; Bu alan çeşitli yaş gruplarının eğlence ihtiyaçlarını karşılamak için iki grupta sınıflandırılmıştır. Yetişkinler için ralli pisti , gençler için macera ve masal kalesi, çocuklar için luna park ve macear treni tasarlanmıştır. Macera zonun'da tamirat tesisleri, restoran, seyir alanı, oto park 1256 araç kapasitesinde, diğeri 450 araç, macera teknesi, çay bahçesi tasarlanmıştır (Harita 1).

B ZON: Minyatür parkı ; Çeşitli kıtaların ülkelerinde önemli binaların aynısını küçük ölçekte yaparak halka tanıtmak amacı ile 4 bölgede (Afrika, avrupa , asya, eski Tebriz) tasarlanmıştır. Alan içinde 350 araç kapasiteli bir oto park planlanmıştır (Harita 2).

C ZON: Şiir parkı ; Parkta kültürel aktivitelere olanak sağlamak amacıyla Heykel park,Tören alanı ve Fuar alanından oluşan bir kompleks şiir parkı adlanarak tasarlanmıştır. Bu mekanda halk kültürünü geliştirme nedeniyle şairlerin heykelleri ve şiirlerini yol kenarlarında yapılması düşünülmüştür. Restoran, çay bahçesi ve amfi tiyatro gibi hizmet alanları mekanda planlanmıştır (Harita 3).

D ZON: Bilim parkı ; Bilim parkı halkın, özellikle çocukların eğitim-öğretimi için 4 bilim dalında sınıflandırılmıştır.

1-Fizik park 2- Kimya park 3- Astronomi park 4- Biyoloji park

Her birimde ilgili bilim adamların heykellerini yaparak, araştırdıkları konular , özel formülleri poster, film ,seminer ve fotoğraflar aracılığıyla son bilimleri halka iletmek için tasarlanmıştır. Biyoloji parkında dört bina (Geoloji ve Geografi , Plantolojşi, İnsan anatomi , Zooloji) yaprak şeklinde ve 242 araç kapasitede bir oto park planlanmıştır (Harita 4).

E ZON : Spor parkı ; Parkın güney batı bölgesinde çevre yoluna yakın ve eğimin en uygun olduğu mekanda park ziyaretçilerinin spor yapma ve eğlenme olanaklarını sağlamak için, basketbol, voleybol, haki sahaları, badminton sahaları,tenis, kapalı spor salonu, masa tenisi, koşu bandı,at gezi yolları, restoran, ok atma sahaları, satranç ,seyir terasları, bot sürme büz parkı (kapalı alanda buzdan yapılan heykellerin sergilenme mekanı) ve 800 araç kapasitede oto park tasarlanmıştır (Harita 5).

F ZON ; Sera; Parkın çeşitli çalı, ağaç, çiçek türlerini yetiştirmek için eğitim ve ulaşımın uygun olduğu bölgede seralar ve fidanlıklar planlanmıştır.

G ZON:Mini hayvanat Bahçesi ; Hayvan türleri tanıtım amacı ile küçük bir hayvanat bahçesi planlanmıştır. Kedi türleri kafesleri, maymun kafesleri, tavşan kafesi, kurt kafesleri, fare kafesleri, ayı kafesi, köpek türleri kafesleri, vahşi kedi kafesleri, kuş parkı, kelebek cenneti , 320 araç kapasitede bir oto park, su hayvanlar türleri bu alanda tasarlanmıştır (Harita 6).

H ZON : Piknik alanı ; Kent halkının günlük rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak için doğal bir ortam oluşturmak düşüncesiyle piknik alanları tasarlanmıştır. Kent halkının rekreasyon kültürüne uygun olan geniş çim alanları planlanmıştır. Ayrıca masa piknik kültürünü geliştirmek için piknik masaları ve pergolalar tasarlanmıştır.

Doğal ortamı sağlamak nedeniyle çeşme, şelale, göl düzenlenmiştir.

Alanda iki otopark birisi 840 araç kapasitesinde diğeri 188 araba kapasitede, çocuk oyun alanları, geleneksel oyun mekanları, restoran, büfe tasarlanmıştır (Harita 7).

I ZON: Kültür parkı ; Kültür park tasarım amacı dünyanın çeşitli kültürlerin tipik bahçe sanatlarını halka tanıtmaktır. Her bir bahçe türü kendine ait felsefeyle oluşmuştur. İran bahçesi cenneti, Japon bahçesi canlılık ve dayanıklılığı, Mısır bahçesi Nil ırmağının medeniyeti, Fransız bahçesi romantizmi yansıtmaktadır (Harita 8).

J ZON: Koruma alanları ; Alanda toplam 150 hektar ağaçlandırılmıştır. Bu bölgeler koruma alanı olarak olduğu gibi muhafaza edilmektedir.

K ZON: Kamp alanı; Kamp alanı 2 modelde çadır kampı ve motel tipinde planlanmıştır. Bölgede Atriyum (kış bahçesi), balık tutma gölü, çay bahçesi, toplanma ve oyun alanı, orman içinde seyir alanı tasarlanmıştır (Harita 9).

L ZON :Botanik parkı ; Park ziyaretçilerine, yerel bitkilerin tanıtımı, yetiştirme tarzı, şifalı etkileri öğretmek, aynı zamanda çeşitli bahçe türlerin (Aromatik bitkiler, step bitkiler bahçesi, topiary park, kaya bahçesi, kurak bahçe, kaktüs sarayı) sergilemesi ,

parkın çevresindeki bağlarda üretilen meyve türlerinin satışı ve mevsimlik meyve ve çiçek festivallerin kuruluşuna imkan sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu alanda bitki araştırma merkezide öngörülmüştür (Harita 10).

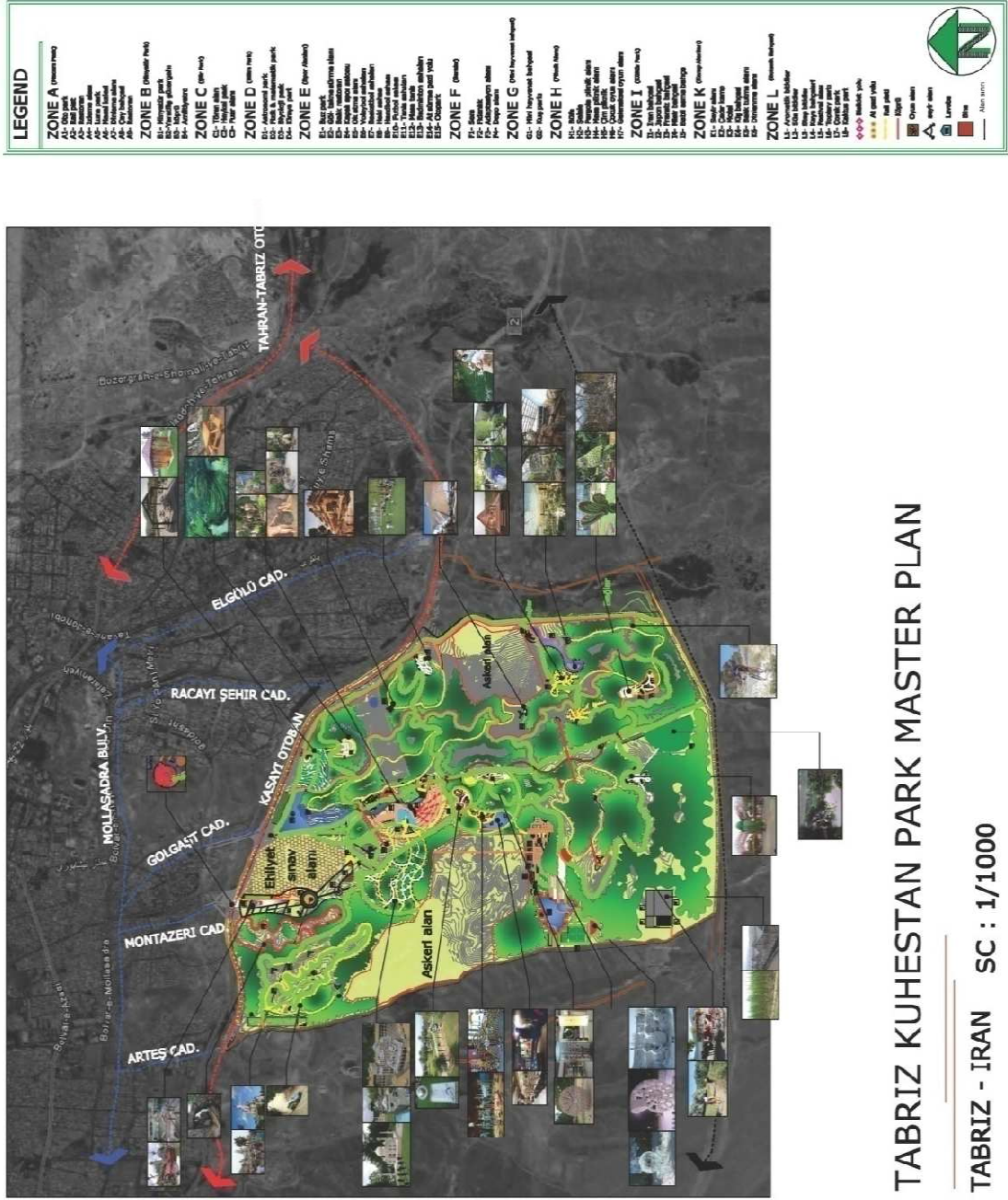
Kuhistan Park ulaşım planı aşağıda şekil 5.27'de verilmiştir.

Şekil 4.27 Kuhistan Park ulaşım planı

4.3.4 Alan Kullanım Planı (Master Plan)

Alana ilişkin master plan şekil 4.28'de verilmiştir.

Şekil 4.28 Kuhistan Park master plan

4.4 Kuhistan Kent Parkının Yönetim Modeli

Tebriz'de parkların yönetimini üstlenen Merkez Belediyesinde yer alan Parklar ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığıdır.

Genel olarak 3 ayrı tipte park yönetim planından söz etmek mümkündür.

Master plan : Bu yönetim planı, parkta bir miktar fiziksel değişiklik öngörerek önerilerle birlikte bir master plan haline gelebilecek tasarımlar sunar.

Ana hat planı : Bu yönetim planı,amaçların gerçekleştirilmesi ile gelecekte ortaya konacak seçeneklerin çelişmesini önlemek amacıyla detaylı önerilerden ve kesinliklerden kaçınarak yol gösterici ilkeler sunar.

Bakım planı : Parkın bakımını sağlayacak en iyi yöntemin seçilmesi ya da bakımla ilgili gereksinimlerin karşılanması için en güvenli finansal temelin belirlenmesi amacıyla oluşturulur.

Kent parklarının kalite ölçütleri içerisinde geliştirilmesi, genişletilmesinden sorumlu ve yetkili birim olan Kuhistan Parkı Yönetimi :

- Çalışmaların daha iyi yürütmek , yeni planlar yapabilmek ve bunları değişik birimlerle paylaşabilmek .
- Parkın yapım, bakım ve onarım faaliyetlerini düzgün ve verimli olarak yürütmek.
- Kent parkı açısında ihtiyaç duyulan planlama,mühendislik projeleri uygulamaları bilgilerine hızlı bir şekilde erişmek, gerektiğinde bu bilgileri kullanarak yeni bilgi üretmek,bunları izlemek, denetlemek, işletmek ve genişletmek için gerekli ortamı hazırlamakla görevlidir (Özkır 2007).

Kapsam çerçevesinde oluşturulacak, geliştirilecek ve korunacak alan tipleri:

*Yeşil alanlar

- Çim alanlar
- Ağaç ve çalı grupları

- Mevsimlik bitkiler

*Yapısal alanlar

- Yollar
- Malzeme farklılığı gösteren yüzeyler
- Donatı elemanları
- Yapılar

*Su alanları

- Gölet ve havuzlar
- Çeşme ve sulama sistemleri
- Drenaj

Kuhistan kent parkında sürdürülebilir kaliteyi sağlamak için oluşturulacak, geliştirilecek ve korunacak alanlarda şu hususlara önem vermelidir (Özkır 2007).

-Park alanının dış ve iç ölçüleri belirlenecek (çocuk oyun alanı , ağaçlandırma alanları ,spor alanları v.b.g) bilgileri saptanacaktır.

-Park alanının içersindeki bulunan tüm nokta (ağaç, çeşme, çalı, v.b.g) ve alanlar (yeşil alanlar, yapısal alanlar,üst donatılar vb.) konumsal olarak belirlenecek nitelik bilgileri tesbit edilecektir (Özkır 2007).

-Yapı grupları içersinde çay bahçesi, büfe, sosyal tesisler (alanı, kapasitesi, adı, iletişim bilgileri vb.) ve su alanlarını için (adeti, hacmi, su temini su kalitesi vb.)nitelik bilgileri belirlenecektir.

-Park alanının içersinde bulunan donatı noktaları (oturma elemanları, aydınlatma, çöp kutusu, bitki kasası,bilgilendirme panoları vb.) konumsal olarak belirlenecektir (tür,durum, vb.)bilgileri saptanacaktır.

-Park alanının içersinde ağaçlar ve çalıların yerleri belirlenecek ve bunlara ait nitelik (tür, adet, dikim yılı, bakım zamanı vb.) bilgileri tespit edilecektir.

-Park alanının içersinde bulunan anıt tespiti, bunlara ait nitelik (yer, yaş, tür, boy ve , çap vb.) bilgileri belirlenecektir.

-Park alanının içersinde bulunan özel objeler yerleri belirlenecek, bunlara ait nitelikler saptanmaktadır .

-Park alanında bulunan yer örtücü bitkiler, çiçek parteri, çim alanları, gölet, sert zemin, çakıllı-kumlu alan ve diğer farklılık arz eden yüzey elemanları belirlenip, tür,alan vb. nitelik bilgileri tespit edilecektir. Bakımı yapılan mevsimlik çiçek parterleri için mevsimlik çiçek kartları düzenlenecektir.

-Park alanının içersinde yeşil alan olmayıp sert zemin olan yerler konumsal olarak belirlenip, zemin türü, alanı, v.b gibi nitelik bilgileri belirlenecektir.

-Park alanının içersinde bulunan çevreleme elemanları tespit edilelerek, uzunluğu, malzemesi vb. gibi durum bilgileri düzenlenecektir (Özkır 2007).

-Park alanı için genel bir tanıtım kartı hazırlanarak, tüm güncel bilgiler (adı, alanı, türü edilecektir.

-Park alanından sorumlu personel, güvenlik elemanları, üye ve sorumlu müteahhit bilgileri (isim, iletişim bilgileri vb.) güncellenecektir.

-Anıt özelliği taşımayan yeşli ağaçların çap genişliği ve türünün tespiti yapılacak, sağlık ve bakım kartları oluşturulacaktır.

-Bitkilerin bakım (sulama, gübreleme, budama vb.) kartları oluşturulacaktır.

-Park alanında festival, konser gibi toplu olarak yapılan etkinliklere yer verilmeli ve programları yıl boyuna dağıtılması sayılabilir.

-Parkın yıl boyu kullanımının sağlanması, parkın toplumsal doğa eğitimi ve bilinçlendirme niteliğinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

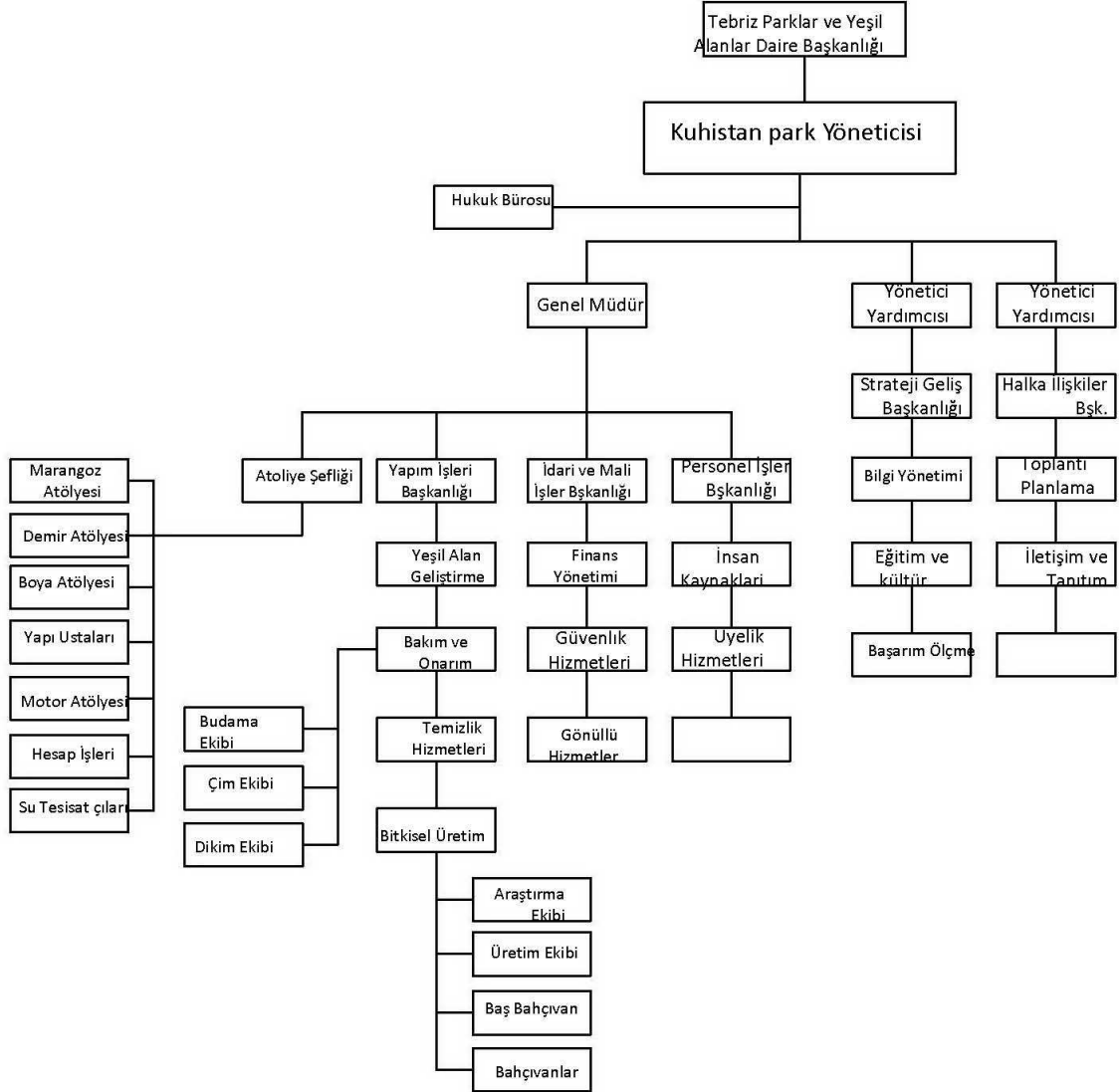
-Parkın sanatsal ve kültürel niteliğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

-Yoğun ve aşırı kullanımdan dolayı parkta oluşabilecek zararları azaltabilmek için dönemsel yoğunluğu azaltacak tedbirlerin alınması gerekmektedir (Özkır 2007).

Kuhistan Park organizasyon yapısı

Bu yönetim modeli dahilinde şu şekilde yapılandırılmalıdır.

Çizelge 4.54 Kuhistan park organizasyon yapısı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tebriz açık ve yeşil alan sistemi için öneriler ; Tebriz kenti kurulduğundan beri , yeşil alan sistemi konusunda hiç bir planlama yapılmamıştır. Kentin tarihi dokusunda, kent merkezinde, tarihi eserleri birbirine bağlamak amacı ile ve bir turistik bölge oluşturmak ile örgü sistemi önerilmektedir.

- Ayrıca kentin doğu yönünde, büyümesinden dolayı ve Basminc kentine yapışma ihtimalini göz önüne alınarak, kentin kuzey ve güney dağlarının ağaçlandırmak ve rekreasyonel alana çevirmek, öte yandan arazi erozyonunu engellemek amacı ile yeşil kalp sistemi kent çevresinde önerilmektedir.
- Mehrane ırmağı, kentin ortasından geçtiğinden dolayı bu koridor, yeşil yol potansiyeline sahip olmaktadır. Ayrıca kentin doğusundaki yeşillikleri batı yeşilliklere bağlamak mümkün olmaktadır.
- Kentin mevcut yeşil alanı bütün olmayıp, parçalı olduğundan yeşil alanların ekolojik etkisi kent ikliminde görülmemektedir.
- Tebriz kentinde halkın rekreasyon amaçlı kullanılan yerler hafta içi sadece parklar ve açık spor alanları ve hafta sonları, kent çevresi doğa, Unebneali dağı ve yakın köyler kullanılmaktadır.
- Bu kentte çocuklar ve gençlerin rekreasyon talepleri önemslenmemiştir. At sürme ,bisiklet sürme, motor sürme, macera parkları, tema parkaları,çocuk bahçeleri, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, geleneksel oyun yerleri vb. gibi alanlar göze çarpan eksiklerdir. Kentte en büyük eksiklik tören alanları ve açık hava amfi tiyatroların tarif edilmemesidir. Kültürel festivaller genelde İl Gölü tarihi kent parkında kurulmaktadır.
- Kent nüfusu 2006 yılında 1378935 kişi sayılmıştır.2012' ye kadar nüfusun artış miktarı %1.7 tahmin edilmektedir, bu rakamı göz önüne alarak 2009 yılında nüfus sayısı 139860 kişiyi bulmaktadır. Dolayısıyla 2009'da:

Kişi başına düşen park alanı : 4.17 m² ,

Tebriz kenti kişi başına düşen yeşil alan : 10.1 m² ,

Tebriz kenti kişi başına düşen kent ormanları : 4.46 m² ,

Tebriz kenti kişi başına düşen refujlarda bulunan yeşil alan : 0.63 m²,
 Tebriz kenti kişi başına düşen kavşaklarda bulunan yeşil alan : 0.35 m²,
 Tebriz kenti kişi başına düşen cadde kenarlarında bulunan yeşil alan : 0.78 m²,
 Tebriz kenti kişi başına düşen toplam(açık+ kapalı) spor alanı : 0.15 m²,
 Tebriz kenti kişi başına düşen açık spor alanları : 0.04 m²,
 Tebriz kenti kişi başına düşen kapalı spor alanları : 0.11 m²,
 Ancak Çizelge 6.1'de Tebriz kenti yeşil alan miktarı verilmektedir.

Çizelge 5.1 Tebriz kenti 2008 kalkınma planına göre yeşil alan miktarı (Tebriz parklar ve yeşil alan daire başkanlığı)

Belediye bölgeleri	Nüfus	Toplam Yeşil alan miktarı eksiklik ve ya fazlalığı (m ²)	Kişi başına düşen mevcut yeşil alan
1.Bölge	404840	-1733667	3.92
2.Bölge	299895	-342687	7.05
3.Bölge	207838	-614664	5.24
4.Bölge	333472	-1742050	2.98
5.Bölge	103355	+103355	8.61
6.Bölge	41572	-322696	0.44
7.Bölge	22542	+118740	13.47
8.Bölge	10212	+47268	12.83
9.Bölge	9697	-79515	0
TEBRİZ	1433423	-4627713	4.97

Çizelgede görüldüğü gibi kalkınma planına göre her bir belediyeye ait olan yeşil alan miktarları (-) ya (+) simgesi ile belirlenmektedir. Negatif simgesi bölgenin yeşil alan miktarı, Tebriz kentine belirlenmiş olan kişi başına düşen yeşil alan standart miktardan az olmasını göstermektedir, pozitif simgesi ise yeşil alan miktarının standarttan çok olmasını belirlemektedir.

- Kuhistan park , park Tebriz'in yeşil kuşağının bir kısmını oluşturarak kişi başına düşen yeşil alan miktarını 14.38 m² artırmaktadır. Dolayısıyla parkın uygulanmasıyla kent yeşil alan miktarını kişi başına 21.28 m² ulaştırılacaktır.

Böylece dünyadaki kişi başına düşen kent yeşil alan standardı 25m²'e yaklaşmaktadır.

Anket sonuçlarından elde edilen bilgilere göre parklarda spor olanaklarının hiç olmama ve ya uygun olmaması, temiz ve büyük yeşil alanlar, yeterli oturma alanları, su yüzeyleri, eğlence ve macera alanların olmaması en göze çarpan eksikliklerdendir. Bu nedenle Kuhistan Park tasarımında mevcut parkların eksikliklerin giderilmesi hedeflenerek çeşitli rekreasyonel kullanımlar öngörülmüştür.

Kent içinde yeşil alanların eksikliğinden dolayı, Mevcut kent parklarının piknik alanları yeterli ve uygun olmaması nedeniyle Tebriz halkının hiç uygun olmayan yerlerde(refuj alanlarında) piknik yapmaları gözükmektedir. Bu eksikliyin giderilmesi amacı ile alan içinde geniş çim yüzeyleri, çardaklar ve piknik masalarını kapsayan büyük bir piknik alanı tasarlanmıştır.

Tebriz kent parkları içinde su yüzeyleri çok nadir bulunmaktadır. Ayrıca kentin ortasından geçen Mehrane Çayı mevsimsel akıştan dolayı yılın bir çok kısmını kurak olmaktadır. Bu yüzden kent halkının anketlerde taleplerini karşılamak amacıyla büyük su yüzeyleri, şelaleler tam ana cadde üzerinde, parkın giriş noktasında ve çeşmeler Piknik alanlarında tasarlanmıştır.

Genelde kent içinde, spor alanları, parklardan ayrı ve başka komplekslerde yer almaktadır. Bu nedenle mevcut kent parklarının spor alanı açısından büyük eksikleri göze çarpmaktadır. Kuhistan Parkında spor aktivitelere özen göstererek alanın güneybatısında eğitim, rekreasyonel ve eğlence amaçlı tasarlanmıştır.

Tebriz tarihi bir kent, ve bir çok geleneksele sahip olmasına rağmen kent tasarımında, hatta parklarda bile geleneksel oyunlara, törenlere, danslara, el sanatları, yörel yemeklerin sergilenmesine ve festivallerin kurulmasına hiç yer verilmemiştir. Bu eksikliğin giderilmesi nedeniyle Kuhistan Parkında tören alanı, festival alanı, açık amfi tiyatro su gösterisiyle süslenerek Şiir parkı isimli olarak tasarlanmıştır. Bu alanda şairlerin heykelleri örnek şekilde yapılarak, halka eğitim tanıtım amaçlı tasarlanmıştır.

Kentte hiç özel temalı parkın olmaması nedeniyle Kuhistan parkı çeşitli temalara bölünerek, (macera park, kültür park, spor park, Őir park, botanik park, bilim park, mini hayvanat bahçesi, yaratılış park) ayrı ayrı amaçları elde etmektedir.

Geometri açısından Park tasarımında alan ebatları 4'e çarpı ve ya bölünerek elde edilmiştir. Parkın tasarım konsepti, insan yapısının 4 öğeden oluŐumunu simgelemektedir.

Parka giriş noktaları 7 semtten verilmektedir. Alanın ortasından geçen yol yüzünden park 2 kısıma bölünmektedir dolayısıyla alanın bütünlüğünü sağlamak ve ziyaretye farklı görünüŐler sağlamak amacıyla karşı tepelerden 2 köprü tasarlanmıştır.

Parkta alan kullanımları izelge 5.2'de belirlenmektedir:

Çizelge 5.2 Kuhistan Park Alan Kullanımı

Alan kullanımı	Alan tema ismi	Zone	Aalan detaylları	
Hizmet alanları	Üretim alanı	F	Seralar fidanlıklar	
	Restoranlar		Büfeler Çay bahçeleri	
Dinlenme alanları	Piknik alanları	H	Geleneksel oyun alanları Çocuk oyun alanları Çim alanları Çardaklar Piknik masaları Lavobalar	
	Kamp alanları	K	Motel Çadır kampı Oyun alanları Toplanma ve dinlenme alanları	
Eğlence alanları	Macera park	A	Luna park	Çocuk oyun alanları Masal kalesi Macera treni Macera teknesi
			Rali pisti	Seyir alanı
Kültürel alanlar	Şiir parkı	C	Tören alanlar	
	Heykel park		Fuar alanı	
	Fiskiye park		Açık anfi Heykeller alanı	
	Minyatür park	B	Eski Tebriz Afrika bölgesi Asya bölgesi Avrupa bölgesi	
	Yaratılış park			
	Kültür park	I	İnan bahçesi Japon bahçesi Mısır bahçesi Babil asma bahçesi Fransız bahçesi	
Bilim park	Matematik park	D	Zooloji İnsan anatomi Plantoloji	
	Biyoloji park			
	Fizik park			
	Astroloji park			
Mini hayvanat bahçesi	Memeliler	G	Tarım araştırma alanı Festival alanı Otopark	
	Kuş park			
	Su hayvanları			
	Kelebek cenneti			
Botanik bahçesi	Şifa bahçesi	L		
	Çorak park			
	Kaya bahçes			
	Kaktus sarayı			
	Step bitkileri			
	Yer örtücü bitkiler			
	Meyve ağaçları			
Spor park	At sürme, Golf, Çim kayağı, Rali, Dağ Bisikleti, Voleybol, Badminton, Handbol, Tenis, Kayak, Okatma, Balık tutma	E		

KAYNAKLAR

Aksoylu, S. Çabuk, A. ve Uz, Ö. 2005. Coğrafi Bilgi sistemleri ve Uzaktan Algılama Yardımıyla Yeşil Alanların Saptanması Üzerine Bir Araştırma: Eskisehir Örneği. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı. Ankara.

Albayrak , B. 2006 . Çorum Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları Ve Açık-Yeşil Alan Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma , Ankara Üni , Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi , Yök kodu 3782 , 3-32 , Ankara .

Alkay, E. ve Ocakçı, M. 2003. Kentsel Yeşil Alanların Ekonomik Değerlerinin Ölçülmesinde Kullanılabilecek Yöntemlerin İrdelenmesi. İTÜ Dergisi/a Mimarlık, Planlama, Tasarım Cilt:2, Sayı:1, 60-68 Mart 2003, İstanbul.

Anonymus . 2009. Tebriz Tanıtımı , <http://fa.wikipedia.org/wiki> . Erişim Tarihi :24.11.2009 .

Anonymus . 2009. Tebriz Parkları , Web Sites . [http:// www. Tabriz parks.org/ksnews](http://www.Tabrizparks.org/ksnews) . Erişim Tarihi : 24.03.2007 .

Anonymus .2009. Tebriz'in Tarihi Eserleri , <http://www.tabrizinfo.com/tabriz/bazar.htm> . Erişim Tarihi : 01.09.2007

Anonymus . 2007. Doğu Azerbaycan Yıllık İstatistik ,1-100, İran İstatistik Merkezi ,Tahran .

Anonymus . 2006. Planlama Ve Yönetim Kuruluşu. Tebriz Kalkınma Planı,1-50, Tebriz .

Anonymus .La Vi Lette Parc Photo, <http://www.panoramio.com>. Erişim tarihi :

05.03. 2008

Anonymus .New york Central Park Photo, [http:// www.panoramio.com](http://www.panoramio.com).Erişim tarihi :
05.03. 2008

Anonymus .İspanya Guell Park Photo, [http:// www.panoramio.com](http://www.panoramio.com).Erişim tarihi :
05.03. 2008

Anonymus .London Hyde Park Photo, [http:// www.panoramio.com](http://www.panoramio.com).Erişim tarihi :
05.03. 2008

Anonymus: Meksika “Floating Gardens” , <http://www.fascinating-land-travels.com>,
06.12.2005

Anonymus: Pioneer Courthouse Square Oregon,
<http://www.metrojacksonville.com/article> , 17.05.2007

Anonymus:Jackson Square, New Orleans Louisiana , <http://www.panoramio.com> ,
05.03.2008

Anonymus: Plaza Hidalgo Mexico City , [http://www. upload.wikimedia.org](http://www.upload.wikimedia.org) ,
20.03.2010

Anonymus: Boston Public Garden Massachusetta, <http://www.pps.org>, 02.10.2006

Anonymus: Pauline HO, Gc ParkShanghai , <http://www.ottawahort.org> , 07.15.2005

Anonymus: Central Park , <http://www.photographly-match.com>, 06.24.2008

Anonymus: Central Park , <http://www.aguyinnewyork.com>, [www. Planetizen.com](http://www.Planetizen.com),
05.07.2008

Anonymus: Central Park , <http://www.intrepid.com.au> , 03.02.2008

Anonymus: <http://www.peyzaj.org/2003/26kasim/1800-1858.htm> , 22.03.2007

Anonymus: Parc De La Villete, Paris, Fransa , <http://www.keralaarticles.blogspot.com> ,
09.04.2007

Anonymus: Folie” Parc De La Villete, Paris, Fransa , <http://www.panotamio.com> ,
24 .06. 2008

Anonymus: Birkinhead Parkı Planı , <http://www.mtholyoke.com>, 09.06.2010

Anonymus: Birkinhead Parkı’ndan görüntüler , [http:// www.geograf.org.uk](http://www.geograf.org.uk)

Anonym : 2007.Altın Park , Ankara Büyük Şehir Belediye Web Sitesi
, http://www.ankara.bel.tr/.../Parklar/genclik_parki/genclik_parki.aspx , Erişim
Tarihi : 01.05.2007

Anonym : 2009. <http://www.ankaravizyon.com/kent-ici-parklar/genclik-parki>

Anonym : 2009 . Gençlik Park , Ankara büyük şehir belediyyesi web sitesi
http://www.ankara.bel.tr/Parklar/altın_parki/altın_parki.aspx,Erişim
Tarihi : 01.05.2007

Anonym: <http://www.harikalardiyari.com.tr> . Erişim tarihi: 12.26. 2008

Arslan, M. 1991. Kent Ekolojisi Açısından Yeşil Kuşak Ve Ankara Örneği Peyzaj
Mimarlığı Dergisi91/2,Yıl:21, Sayı:30.

Aydemir, S. 1999. Açık Alanlar Ve Rekreasyon, Kentsel Yeşil Alanlar. Trabzon.

- Ayaşlıgil, T. 1997. Kent Gelişimi Sürecinde Açık ve Yeşil Mekan Gereksiniminin Çanakkale Örneğinde İrdelenmesi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. İstanbul.
- Baljon,L. 1992 “Desingning Parks”, Architectura&Natura Press, 37-64,USA.
- Benli,B. 2002. Edirne İli Merkez İlçe Yesil Alan Sistemlerinin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönünden İrdelenmesi. Trakya -Niversitesi Bilimsel Arastırmalar Dergisi.B Serisi,Cilt: 3, No: 1, 47-59.
- Chadwick, G.F. 1966. Park and the Town, The Architectural Pres, London,UK.
- Cranz, G. 1989. “Four Models Of Municipal Park Design In The United States”, In: S. Wredw, W.H. Adams (Editors), Denatured Visions, Museum Of Modern Art, New York, USA.
- Cranz ,G “Urban Parks Of The Past And Future” Associate Professor of Architecture, University of California at Berkeley, <http://www.pps.org>. Erişim tarihi: 27.03. 2009
- Çakar ,C. 2002.Buçanoğlu, Yrd.Doç.Dr. Adnan Kaplan, Frederick Law Olmsted Ve Çalışmaları, Lisans Tezi, İzmir.
- Çalışkan, M. A. 1990. 3194 Sayılı imar Yasası açısından kentlerimizde açık-yeşil alan sisteminin geleceği ve Ankara-çankaya ilçesi örneği. A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Yüksek lisans tezi. 38 s., Ankara.
- Çay,D. Parc De La Villette, A.I.B.Ü- Peyzaj Mimarlığı Bölümü, <http://www.peyzaj.org> , Erişim tarihi: 02.09. 2008
- Çetiner, A. 1979. Sehir Planlamasında Çalışma Yöntemleri ve İfade Teknikleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.

- Çulcuoğlu, G. 1997. Ankara Kenti Yeşil Kuşak Çalışmalarının Yabancı Ülke Örnekleri Açısından İrdelenmesi ve Yeşil Kuşak Sistemi İçin Öneriler. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Ankara.
- Çulcuoğlu, G. 2000. Yeşil Kuşak Ankara Kenti Örneği. 2000'li Yıllarda Yaşadığımız Çevre ve Peyzaj Mimarlığı Sempozyumu. Ankara.
- Demir, Z. 2004. Düzce'nin Yeni Kentleşme Sürecinde Açık ve Yeşil Alanlarına Yeni Fonksiyonlar Kazandırılması. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Değirmencioğlu, N. 1997. Açık ve yeşil alanların mevcut imar planlama pratiğinde Kent makroformuna yansımaları ve peyzaj mimarlığı açısından Ankara ölçeğinde irdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Değirmencioğlu, A. 1995. Yeşil Alan Sistemi Nedir? Ankara üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Semineri, Ankara.
- Değirmencioğlu, A. 1998. 1923'den Günümüze Ankara İmar Planlarının Açık Ve Yeşil Alanlar Açısından İrdelenmesi. Ankara üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Dil, M., 2004. İstanbul'un Yeşil Alan Sisteminin, Planlama Kriterleri Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Durmuş, S. 1997. Açık Ve Yeşil Alanların Kullanım Özellikleri (Ankara Metropolü Çankaya İlçesi Örneği). Türkiye Ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Kamuyönetimi Lisansüstü Uzmanlık Tezi. 7, 10, 13 s., Ankara.

- Ergin, S. 1989. Kentsel Açık Ve Yeşil Alan Donanımının Niceliksel Değerlendirilmesine Yönelik Matematiksel Bir Model Önerisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 15 S., İzmir.
- Ersoy, M. 1994. Kentsel Alan Kullanım Normları, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Ankara
- Etli, B. 2002. Edirne İli Merkez İlçe Yeşil Alan Sisteminin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönünden İrdelenmesi. Trakya -Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi, B Serisi, Cilt 3, No:1, 52 s., Edirne.
- Greenhalgh, L. and Worpole, K. 1996. People, Parks and Cities, HMSO Publications Centre, London.
- Gül, A. ve Küçük, V. 2001. Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti örneğinde irdelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Yıl:2001, (Sayı:2); ISSN: 1302-7085, Sayfa: 27-48.
- Hansari, M. 2004. İran Bahçesi Cennet Yansıtan, Kültür Miras Bakanlığı, Tahran.
- HARNIK Peter,, “The Excellent City Park System What Makes it Great and How to Get There”, The Trust for Public Land Press, 2003, s.11
- Karaman, B.2004.Kamu Alanlarının Başarısı, I.Ü Peyzaj Mimarlığı bölümü, <http://www.peyzaj.org>. Erişim tarihi : 04.10.2007
- Keleş, R. 1990. Kentleşme Politikası. İmge Kitabevi Yayınları: 13, Özkan Matbaacılık Sanayii, Ankara.
- Kılınç, H. 2006. Boğaziçi Korularının Kent İçi Yeşil Alan Sistemi İçindeki Yeri Ve Rekreasyon Açısından Potansiyeli, Yıldız Teknik Üni. Şehir Bölge planlama ana bilim dalı, Yüksek lisans tezi, Yök kodu 201549, 3-10, İstanbul.
- Kızılaslan, S. 2007. Trabzon Kenti Park Ve Bahçelerinin Peyzaj Tasarımı, Ankara Üni.,

Peyzaj mimarlığı ana bilim dalı , yüksek lisans Tezi , Yök kodu 3244 ,
3-15, Ankara .

Kühn, 2003. Greenbelt& Greenheart : Seperating & Integrating Landscapes in European
City Regions. Journal of Landscape and Urban Planning. USA.

Kutay, E . 2006. Minyatürkün Alan Kullanım Yönünden Değerlendirilmesi , Peyzaj
Mimarlığı Ana Bilim Dalı , Yüksek lisans Tezi , Yök kodu 216548 ,4-20,
İstanbul .

Kuter, N.2007. Çankırı Kenti Açık Ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent
Merkezinin Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi , Ankara
Üni , Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı , Doktora tezi , Yök kodu 3991,15-30,
Ankara .

Nasuh, D. 1993. Kent Parklarının Nitelikleri Ve Ankara Örneğinde İrdelenmesi. Ankara
Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek
Lisans Tezi, Ankara.

Müftüoğlu ,V. 2008. Kentsel Açık Ve Yeşil Alan Karar Ve Uygulamalarının İmar
Mevzuatı Kapsamında Ankara Kenti Örneğinde İrdelenmesi , Ankara Üni ,
Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Yüksel Lisans Tezi , Yök Kodu 4267 , 3- 10
, Ankara .

Oğuz, D. 1995. Kent Parkları, Ankara Üni. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora
tezi , 1-65 ,Ankara.

Özdemir, G. 2002-2004 . Liliputlar “Uykuluk” Diyarında TMMOB Peyzaj
Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi. 2002-2004 Dönem
Bülteni. İstanbul.

Özhelvacı, E. Ve Özer, H. 1997. Çocuk Bahçeleri Ve Oyun Alanları Üzerine Bir
Araştırma. Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Diploma Tezi,

Ankara.

Özkır, A. 2007. Kentsel Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Doktora Tezi, 156-158, Ankara.

Öztaş, Y. 1968. Ankara Şehri Ve Çevresi Yeşil Saha Sisteminin Peyzaj Mimarisi Prensipleri Yönünden Etüd Ve Tayini, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Öztürk, B. 2004. Kentsel Açık Ve Yeşil Alan Sistemi Oluşturulması , Ankara Üni , Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi , Yök kodu 2207 , 25-40 , Ankara .

Pamay, B. 1978. Kentsel Peyzaj Planlaması. Orman Fakültesi Yayınları. İstanbul .

Şahin, Ş, Barış, M., 1998. Kentsel Doku İçerisinde Açık Ve Yeşil Alan Standartlarını Belirleyen Etmenler. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, İstanbul.

Soltanzade, H .1997. Tebriz Bir Sağlam Çanak İran Mimarisinde , Kültürel Araştırma , 20-30 , Tebriz .

Tazebay, İ. 1991. Ankara Kent Merkezinin Doğu-Batı Aksını Oluşturan Açık Ve Yeşil Alan Dizisinin İşlevselliği Üzerinde Araştırma, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Taigel, A. and Williamson, T. 1993. Parks and Gardens, B.T. Batsford Ltd., London.

The Royal Parks Annual Report, 1994. Department of National Heritage, London.

TÜBİTAK, 1987. Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, Yayın No: U5, TÜBİTAK Matbaası, Ankara.

Uzun, G. 1987. Kentsel Rekreyasyon Alan Planlaması. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı, no:68, Adana.

Uzun, G. 1990. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Çukurova Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Ders Kitabı No: 48. Adana.

Wieggersma, L. 1984. The Park in the Town in the Landscape, Landscape Department
University of Wageningen.

Yeşil, A. 2006. Ankara Metropolitan Alanının Yeşil Alan Sisteminin Analizi. Yıldız
Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim
Dalı Peyzaj Planlama Programı, Yüksek Lisans Tezi, 81 s., İstanbul

Yılmaz, Z.2006. Kentsel Parklar Ve Kentsel Tasarım İlişkisi “İstanbul/Gülhane Parkı
Örneğinin İrdelenmesi”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi ,Yök Kodu
184191, 9-43 , İstanbul .

Yıldız, M. 1994. İmar Planları Yapım Sürecinde Kişi Başına Düşen 7m²'lik Yeşil Alan
Kavramının Tartışılması Ve Öneriler. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri
Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Semineri, Ankara

Yorulmaz, A.2004. Harikalar Diyarı Parkının Kullanıcı Profili Ve Beklentilerinin
Belirlenmesi , Ankara Üni , Peyzaj mimarlığı ana bilim dalı yüksek lisans
tezi ,Yök kodu 3602 , 10-26 , Ankara .

Yücel, Y. F.Kaliteli Kent Parkı Tasarımı. Mimarlik Dergisi
334, <http://www.mimarlarodasi.org.tr>, Erişim tarihi 2008

Yücel, C. 1996. Koruma Amaçlı İmar Planlaması ve Uygulaması: Gesi Örneği. Yüksek
Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Şehir v e
Bölge Planlama Bölümü. Şehir Planlama Bölümü. İstanbul.

Yüksel, U. 1983. Ankara'nın Yeşil Alan Sisteminde Kamu Kuruluşlarının Katkısı Ve

Kullanım Olanakları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj
Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

EKLER

EK 1 : Anket Formu

EK 2 : Tebriz Ss Bitki rts

EK 3 : Tebriz Florası

EK 1 Anket Formu

Bu anket, ankara üniversitesi ziraat fakültesi peyzaj mimarlığı bölümünde roya Farshi tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi için Yrd.Doç.Dr. Ekrem Kurum başkanlığında yürütülmektedir.

A.Ü ziraat fakültesi peyzaj mimarligi bölümü kuhistan parkı anketin yapıldığı tarih :
24 /8/2010

1. Cinsiyetiniz?

- Erkek
- Kadın

2. Medeni Durumunuz?

- Evli
- Bekar

3. Kaç yaşındasınız?

- 18 ve altı
- 18 - 30 arası
- 30 - 50 arası
- 50-70 arası

4. Eğitim düzeyiniz nedir ?

- Okuma yazma bilmiyor
- Okuma yazma biliyor
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise mezunu
- Yüksekokul mezunu (2 yıllık)
- Üniversite mezunu (4 yıllık)
- Yüksek lisans ve üstü

5.Çalışma durumunuz nedir?

- Ev kadını
- Öğrenci
- Emekli
- İşsiz
- Kendi işini yapıyor
- İş veren
- Serbest meslek
- Yönetici
- Memur
- İşçi
- Diğer (Lütfen belirtiniz)

6. Bu semtte mi oturuyorsunuz?

- Evet
- Hayır Nerede oturuyorsunuz?.....

7. Parka genellikle kiminle gelirsiniz?

- Yalnız
- Çocuklarımla
- Eşim ve çocuklarımla(aile)
- Arkadaşlarımla
- Diğer (Lütfen belirtiniz).....

8. Sizin ortalama aylık geliri nedir?

- sıfır
- 300 dolar altında.
- 300 dolar. – 500 dolar.
- 500 dolar. – 1000 dolar YTL.
- 1000 dolar üstü.

9. Parka nasıl gelirsiniz?

- Arabamla
- Otobüsle
- Bisiklet
- motorsiklet
- Yürüyerek
- Taksi ile
- Diğer.....

10. Bu parkı(İl Gölü) hangi mevsimlerde kullanırsınız?

- Yaz aylarında
- Bahar aylarında
- Kış aylarında
- Sonbahar aylarında
- Dört mevsim

11. Bu parka(İl Gölü) hangi sıklıkta geliyorsunuz?

- İlk ziyaretim
- Her gün
- Haftada bir kez
- Ayda bir kez
- Ayda iki kez
- Yılda bir kez
- Diğer (Lütfen belirtiniz).....

12. Bu parkı (İl Gölü) en çok ne zaman kullanırsınız?

- Hafta içi
- Hafta sonu
- Hem hafta içi hem hafta sonu
- Belli olmuyor

13. Bu parkı (İl Gölü) günün hangi saatlerinde kullanırsınız?

- Sabah
- Öğlen

- Akşam
- Belli olmuyor

14. İl Gölü parktan memnun musunuz?

- Çok memnunum
- Hiç memnun değilim

15. Genelde İl Gölü parkını ziyaret etme nedenleriniz nelerdir?

(En fazla 5 uygun sikkı isaretleyiniz)

- Kolay ulaşılabilir olduğu için
- Yürüyüş yolları bulunduğu için
- Ağaçlık yeşil bir alan olduğu için
- Piknik için uygun alanlar bulunduğu için
- Spor olanakları bulunduğu için
- Emniyetli olduğu için
- Aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için
- Açık havada zaman geçirmek için
- Parktaki hizmetlerden yararlanmak için
- Sessiz sakin olduğu için
- Sabah yürüyüşü için
- Arkadaşlarla buluşmak ve sohbet etmek için
- Diğer.....

16. Sizce Tebriz parklarının eksikleri ve sorunları nelerdir?

(En fazla 5 uygun sikkı işaretleyiniz)

- Bakımsız olması
- Yeterince oturma yerinin bulunmaması
- Bitkilerin yetersiz olması
- Çay bahçesi vb. gibi işletmelerin bulunmaması
- Parkta çok fazla çay bahçesi ve lokantanın olması
- Güvenli olmaması
- Kalabalık ve gürültülü olması

- Spor olanaklarının bulunmaması
- Çocuk oyun alanlarının bulunmaması
- Ana trafik yollarının yanında yer alması
- Kullanışlı olmaması (basamak ve engellerin çok olması)
- Parkta sunulan hizmetlerin kalitesiz olması
- Parktaki insanların davranışları
- Bilgi verici, yönlendirici levhaların olmaması
- Çöp kutusu, bank ve aydınlatmaların yetersiz olması
- Parkın tahrip edilmesi
- Parkta şikayette bulunabilecek bir yerin olmaması
- Alışveriş alanlarının olmaması
- Diğer

17. Genelde parklarda yer almasını istediğiniz olanaklar nelerdir?

(En fazla 5 uygun sikkı işaretleyiniz)

- Bakımlı, geniş ve temiz yeşil alanlar
- Çay bahçesi, lokanta, büfeler
- Yürüyüş yolları
- Bisiklet yolları
- Futbol sahası
- Tenis kortu
- Golf alanı
- Basketbol / voleybol alanı
- Buz pateni
- Fuarlar
- Kurslar(resim, fotoğraf, seramik)
- El sanatları sergileri
- Kütüphane
- Bitki ve hayvanların tanıtıldığı özel bahçeler
- Yetişkin ağaçlar ve çiçek gösterileri
- Eğlence olanakları (lunapark gibi)
- Düzenli tiyatro gösterileri ve konserler

- Havuzlar, selaleler, yüzme havuzları ve su oyunları
- Gösteri ve toplantı meydanları
- Çok miktarda oturma yeri
- Diğer

18. Kuhistan parkından beklentileriniz nelerdir ?

19. Son olarak söylemek istediğiniz bir husus var mı?

EK 2 Tebriz Süs Bitki Örtüsü

Ek 2.1 Ağaç türleri

No	Botanik ismi	No	Botanik ismi
1	Acer negundo	12	Catalpa bignonioides
2	Acer platanoides	13	Corylus avellana
3	Acer pseudo platanus	14	Pirus salicifolia
4	Maclura aurantica	15	Malus floribunda
5	Salix matsudana	16	Prunus cerasifera
6	Salix aeyptica	17	Punica granatum
7	Crataegus laevigata	18	Feaxinus excelsior
8	Quercus longipes	19	Robinia pseadacacia
9	Tillia euchlora	20	Populous nigra
10	Aesculus hippocastanum	21	Celtis australis
11	Gleditschia bignoniodes		

Ek 2.2 İbrelili türleri

No	Botanik ismi	No	Botanik ismi
1	Pinus nigra	10	Picea pungens
2	Pinus ponderosa	11	Abies alba
3	Pinus mugo	12	Juniperus communis
4	Chamaecyparis lawsoniana var elvudi	13	Juniperus communis
5	C.L Var lanyalin	14	j.chinensis pfitzeriana
6	C.L Var kulumaris	15	Cedrus deodora
7	Thuja occidentalis	16	Cedrus libani
8	Cupressus sempervirens	17	Cupressocyparis leylandi
9	Cupressus arizonica	18	Taxus bacata

Ek 2.3 Salıncak türleri

No	Botanik ismi
1	Lonicera japonica
2	Polygonum baldshuanium
3	Campsis grandiflora
4	Wisteria sinensis
5	Hedera helix
6	Vinca minor
7	Partenocissus quinquefolia

Ek 2.4 alı türleri

No	Botanik ismi	No	Botanik ismi
1	Cotinus coggyria		Chaenomeles japonica
2	Tamarix sp.	23	Deutzia gracilis
3	Lagestromia india	24	Syringa vulgaris
4	Mahonia aquifolium	25	Jasminum fruticans
5	Ilex	26	Ribes sanguineum
6	Calycantus	27	Vibornum opulus var sterile
7	Hippophae rhamnoides	28	Cersis siliquastrum
8	Punica granatum	29	Budedliea davidi
9	Spartium junceum	30	Atriplex
10	Sambucus nigra	31	Ricinus communis
11	Sambucus nigra var aurea	32	Pyracanta coccinea
12	Magnolia kobus	33	Cotoneaster horizontalis
13	Chimonanthus fragrans	34	Berberis thunbergii
14	Hibiscus syriacus	35	Berberis integerrima
15	Forsythia suspensa	36	Evonymus japonica var microphylla
16	Philadelphus lemoinei	37	Caesalpinia gilliesii
17	Weigela florida	38	Solanum persicum
18	Spirea crenata	39	Cornus australis
19	Spirea japonica	40	Daphne mucronata
20	Symphoricarpus albus	41	Paliurus spina
21	Symphoricarpus orbiculatus		

EK 3 Tebriz Florası

No	Botanic name	Family name
1	Allium akaka gelin gemelin	Alliaceae
2	A.rubellum M.B.	Alliaceae
3	Allium spp	Alliaceae
4	Amaranthus chlorostachys	Amaranthaceae
5	İxiolirion tataricum herb	Amaranthaceae
6	Alkana orientalis	Amaranthaceae
7	Anchusa italica retz	Boraginaceae
8	Asperugo procombens L.	Boraginaceae
9	Echium italicum L.	Boraginaceae
10	Heliotrpium lasiocarpum	Boraginaceae
11	Molkia coerulea willd	Boraginaceae
12	Nonnea longiflora wettst	Boraginaceae
13	N. persica boiss	Boraginaceae
14	Capparis spinosa	Caparidaceae
15	Cerastium perfoliatum	Caryophyllaceae
16	Acantophyllum laxiusculum	Caryophyllaceae
17	Dianthus tabrisianus bienert	Caryophyllaceae
18	Melandrium persicum	Caryophyllaceae
19	Silene conoidea L.	Caryophyllaceae
20	Atriplex nitens L.	Chenopodiaceae
21	Atriplex sp.	Chenopodiaceae
22	Beta bulgaris	Chenopodiaceae
23	Chenopodium album L.	Chenopodiaceae
24	Khochia scoparia	Chenopodiaceae
25	Noea mucronata L.	Chenopodiaceae
26	Salsola crassa M.B.	Chenopodiaceae
27	Achillea biebersteinii. Aftan.	Compositae
28	A.willhemsii C.koch	Compositae
29	Acroptilon repens L.	Compositae
30	Amberboa amberbio	Compositae
31	Anthemis sp.	Compositae
32	Arthemis sp.	Compositae
33	Carduss onopordioides Fish	Compositae
34	Carthamus oxycantha M.B.	Compositae
35	Centaurea depressa M.B.	Compositae
36	C.solstitialis L.	Compositae
37	C.virgata lam	Compositae
38	Chondrilla juncea L.	Compositae
39	Cichorium intybus L.	Compositae
40	Cirsium ciliatum	Compositae
41	Cerpis sancta L.	Compositae
42	Echinops ritrodes bunge.	Compositae
43	Gundelia tournefortii L.	Compositae
44	Koelipinia linearis pall	Compositae
45	Lactuca azarbayjanica Rech.f.	Compositae
46	L.scarioides Bioss	Compositae
47	Onopordon sp.	Compositae
48	Scorzonera sp.	Compositae
49	Senecii vernalis W.K.	Compositae
50	Sonchus asoer L.Mill	Compositae
51	S.oleraceus L.	Compositae
52	Taraxacum spp.	Compositae
53	Tragopogon spp.	Compositae
54	Xanthium spinosum L.	Compositae
55	Convulvus arvensis L.	Compositae
56	Aethionema carneum	Cruciferae
57	Alyssum strigosum	Cruciferae
58	Capsella bursa-pastoris L.	Cruciferae
59	Cardamin uliginosa M.B.	Cruciferae
60	Cardaria draba L.	Cruciferae
61	Conringia orientalis	Cruciferae
62	C.persica boiss	Cruciferae
63	Descurainia sophia	Cruciferae

64	<i>Lepidium latifolium</i> L.	Cruciferae
65	<i>L. vesicarium</i> L.	Cruciferae
66	<i>Malcolmia africana</i> L.	Cruciferae
67	<i>Sisymbrium irio</i> L.	Cruciferae
68	<i>Thlaspi arvense</i> L.	Cruciferae
69	<i>Cuscuta</i> sp.	Cuscutaceae
70	<i>Carex stenophylla</i> wahlend	Cyperaceae
71	<i>Ephedra procera</i>	Ephedraceae
72	<i>Euphorbia helioscopia</i> L.	Ephedraceae
73	<i>E. myrsinitis</i> L.	Ephedraceae
74	<i>Fumaria vailanti</i> loise	Fumariaceae
75	<i>Geranium tuberosum</i> L.	Geraniaceae
76	<i>Aegilops biuncialis</i> Vis	Gramineae
77	<i>A. triuncialis</i> L.	Gramineae
78	<i>Aeluropus littoralis</i>	Gramineae
79	<i>Alopecurus myosuroides</i> husson	Gramineae
80	<i>Avena fatura</i> L.	Gramineae
81	<i>Bormus danthoniae</i> trin	Gramineae
82	<i>B. japonicus</i> thunb.	Gramineae
83	<i>B. scoparius</i> L.	Gramineae
84	<i>B. squarrosa</i> L.	Gramineae
85	<i>B. sterillis</i> L.	Gramineae
86	<i>B. tectorum</i> L.	Gramineae
87	<i>B. tomentellus</i> boiss.	Gramineae
88	<i>Cynodon dactylon</i> L.	Gramineae
89	<i>Dactylis glomerata</i> L.	Gramineae
90	<i>Eremopyrum bonaepartis</i>	Gramineae
91	<i>Festuca ovina</i> L.	Gramineae
92	<i>Heteranthelium piliferum</i>	Gramineae
93	<i>Hordeum glaucum</i>	Gramineae
94	<i>Lolium multiflorum</i> Lam.	Gramineae
95	<i>L. perenne</i> L.	Gramineae
96	<i>Melica persica</i> kunth.	Gramineae
97	<i>Poa bulbosa</i>	Gramineae
98	<i>Secale cereale</i> L.	Gramineae
99	<i>Setaria viridis</i>	Gramineae
100	<i>Stipa barbata</i> Desf.	Gramineae
101	<i>Taeniatherum crinitum</i>	Gramineae
102	<i>Crocus biflorus</i> miller.	Iridaceae
103	<i>Iris acutiloba</i> C.A.Mey.	Iridaceae
104	<i>I. barnumae</i> bakerç	Iridaceae
105	<i>Lamiun amplexicaule</i>	Labiatae
106	<i>Marrubium prrsicum</i> C.A.Mey	Labiatae
107	<i>Nepeta heliotropifolia</i> lam.	Labiatae
108	<i>Phlomis caucasia</i> Rech.F.	Labiatae
109	<i>Ph. olivieri</i> bench.	Labiatae
110	<i>Salvia nemorosa</i> L.Rech.	Labiatae
111	<i>S. sahendica</i> boiss	Labiatae
112	<i>S. virgata</i> jacq-Rech	Labiatae
113	<i>S. viridis</i> L.	Labiatae
114	<i>Scutellaria platystegia</i> Juz.	Labiatae
115	<i>Stachys inflata</i> Bench.	Labiatae
116	<i>S. lavandulifolia</i> Vahl.	Labiatae
117	<i>S. pubescens</i> Ten	Labiatae
118	<i>Thymus</i> sp.	Labiatae
119	<i>Ziziphora tenuir</i> L.	Labiatae
120	<i>Aparagus persicus</i> Baker-Rech	Liliacea
121	<i>Bellevia fominii</i> Woror.	Liliacea
122	<i>Muscaria comosum</i> Mill.	Liliacea
123	<i>Ornithogalum</i> sp.	Liliacea
124	<i>Puschkinia hyacinthoides</i> Bker.	Liliacea
125	<i>Linum ustitatisimum</i> L.	Liliacea
126	<i>Alcea mosulensis</i> I.Riedl.	Malvaceae
127	<i>Hibiscus syriaca</i> L.	Malvaceae
128	<i>Malva neglecta</i> Wallr.	Malvaceae
129	<i>Orobancha</i> spp.	Orobanchaceae
130	<i>Papaver argemone</i> L.	Papaveraceae
131	<i>Roemeria refracta</i> Dc.	Papaveraceae
132	<i>Alhagi persarum</i> Boiss.	Papilionaceae

133	<i>Astragalus michauxianus</i>	Papilionaceae
134	<i>A. angustifolius</i>	Papilionaceae
135	<i>A. caragana</i>	Papilionaceae
136	<i>A. persicus</i>	Papilionaceae
137	<i>A. rostratus</i> C.A.Mey	Papilionaceae
138	<i>A. macrostachys</i> Dc.	Papilionaceae
139	<i>A. effusus</i>	Papilionaceae
140	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Papilionaceae
141	<i>Lens orientalis</i>	Papilionaceae
142	<i>Lotus corniculatus</i> L.	Papilionaceae
143	<i>Medicago minima</i>	Papilionaceae
144	<i>M. rigidula</i> L.	Papilionaceae
145	<i>Melilotus officinalis</i>	Papilionaceae
146	<i>Onobrychis altissima</i> Grossh	Papilionaceae
147	<i>O. cornuta</i> Desf.	Papilionaceae
148	<i>Trigonella monantha</i>	Papilionaceae
149	<i>Vicia monantha</i>	Papilionaceae
150	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Plantaginaceae
151	<i>Acantholimon fominii</i> Kusn	Plumbaginaceae
152	<i>Atraphaxi spinosa</i> L.	Polygonaceae
153	<i>Polygonum aviculare</i> L.	Polygonaceae
154	<i>Androsace maxima</i> L.	Primulaceae
155	<i>Andonis flammea</i> Jacq.	Ranunculaceae
156	<i>A. vernalis</i>	Ranunculaceae
157	<i>Anemon ficarioides</i> Boryet.	Ranunculaceae
158	<i>Consolida orientalis</i>	Ranunculaceae
159	<i>Consolida persica</i> B.oiss.	Ranunculaceae
160	<i>Delphinium speciosum</i>	Ranunculaceae
161	<i>Ranunculus arvensis</i> L.	Ranunculaceae
162	<i>Thalictrum isopyroides</i>	Ranunculaceae
163	<i>Reseda lutea</i> L.	Resedaceae
164	<i>Rhamnus pallasii</i>	Rhamnaceae
165	<i>Cerasus incana</i>	Rosaceae
166	<i>Crataegus monogyna</i> Socq	Rosaceae
167	<i>Potentilla bifurca</i> L.	Rosaceae
168	<i>Ros canina</i> L.	Rosaceae
169	<i>Sanguisorba minor</i> Scop.	Rosaceae
170	<i>Galium humifissum</i> Bieb.	Rubiaceae
171	<i>Galium tricornutum</i> Dandy.	Rubiaceae
172	<i>Rubia tinctorum</i> L.	Rubiaceae
173	<i>Linaria garandiflora</i> Desf.	Scrophulariaceae
174	<i>Verbascum</i> spp.	Scrophulariaceae
175	<i>Veronica orientalis</i> Miller.	Scrophulariaceae
176	<i>Hyoscyamus pojarkovae</i>	Solanaceae
177	<i>Lycium ruthenicum</i> Murray.	Solanaceae
178	<i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.	Tamaricaceae
179	<i>Astrodaucus orientalis</i>	Umbelliferae
180	<i>Daucus carota</i> L.	Umbelliferae
181	<i>Eryngium coeruleum</i> Bieb.	Umbelliferae
182	<i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.	Umbelliferae
183	<i>Torilis leptophylla</i>	Umbelliferae
184	<i>Turgenia latifolia</i>	Umbelliferae
185	<i>Urtica dioica</i> L.	Urticaceae
186	<i>Peganum hamala</i> L.	Zygophyllaceae
187	<i>Zygophyllum fadago</i> L.	Zygophyllaceae

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: **ROYA FARSHİ**

Doğum Yeri: **TABRİZ**

Doğum Tarihi: **1978**

Medeni Hali: **BEKAR**

Yabancı Dili: **İNGİLİZCE ,TÜRKÇE**

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : **FARZANEGAN-SAMPAD (1992-1996)**

Lisans : **TABRİZ ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ YEŞİL ALAN
MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ (1997-2002)**

Yüksek Lisans : **ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ PEYZAJ
MİMARLIĞI ANABİLİM DALI (2008-2010)**

Çalıştığı Kurum/kurumlar ve Yıl:

4. Ve 6. BÖLGE BELEDİYESİ (2000)

RUYEŞ TARH CO. (2001-2002)

TABIAT SABZ CO. (2002)

MOTAHASSESİN KEŞAVARZİ CO. (2002-2004)

RAVAG MANZAR CO. (2003)

AZAR SHEEZ CO .(2004)

KOSAR SABZ AZARAN CO. (2005-2008)

SABZ SABZ TABRİZ CO. (2007)

AKAN ÇEŞME CO. (2009-)